

Walewein, de neef van koning Arthur

**Twee oorspronkelijke Nederlandse Arthurromans met
Walewein in de hoofdrol. De neef van koning Arthur op
de bres voor recht en orde**

Editie Ludo Jongen

bron

Ludo Jongen (ed.), *Walewein, de neef van koning Arthur. Twee oorspronkelijke Nederlandse Arthurromans met Walewein in de hoofdrol. De neef van koning Arthur op de bres voor recht en orde*. Em. Querido's Uitgeverij, Amsterdam 1992

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/_wal001ljon01_01/colofon.php

© 2014 dbnl / Ludo Jongen

Roman van Walewein en Keie

Hoe Keie Walewein belasterde, en hoe Walewein de jonkvrouw uit de bron verlostte

Volgens het verhaal hield koning Arthur ooit een grote hofdag om zijn eer en aanzien te vergroten. Drieduizend ridders zaten aan de maaltijd aan en voortdurend waren er driehonderd ridders van de Ronde Tafel in Arthurs aanwezigheid.

Het verhaal vertelt verder dat de koning Walewein opdroeg het land te beschermen en dat alles wat Walewein zou bevelen, opgevolgd moest worden. Van meet af aan was Keie er jaloers op, dat Walewein zo hoog in aanzien stond bij de koning en dat hij als diens plaatsvervanger het land bestuurde. Wat Keie vooral dwars zat, was dat hem die eer niet te beurt was gevallen, hoewel hij toch de hofmaarschalk was. Daarom brak hij er zich het hoofd over hoe hij Walewein zwart kon maken. Luister naar wat hij verzon.

Hij verzamelde twintig ridders die tot zijn vriendenkring behoorden, en vertelde hun hoe Walewein tot plaatsvervanger van de koning was uitverkoren.

‘Ik hoop dat u mij zult willen helpen, want dat verdien ik wel.’

De twintig ridders waren kwaadaardig en benijdden Walewein zeer, omdat het hem dikwijls zo goed verging: ‘Heer hofmaarschalk, we zullen doen en zeggen wat u maar wilt, hoe dat ook afloopt.’

Daarop ging Keie met dit gevolg naar koning Arthur en sprak: ‘Heer, Walewein, uw neef, is over de schreef gegaan: hij heeft dingen gezegd waarover ieder die hier aan het hof is, zich zou schamen.’

‘Keie,’ zei koning Arthur, ‘wat bedoel je? Wat heeft Walewein, mijn neef, gezegd?’

‘Majesteit, dat zal ik onmiddellijk vertellen. In aanwezigheid van al deze ridders beroemde Walewein zich er gisterochtend op dat hij - als hij erop uit zou trekken - in één jaar meer avonturen zou beleven dan alle ridders die tot uw hof behoren, bij elkaar.’

Hierover was de koning zeer bedroefd en hij liet het hoofd zakken. Na een tijdje hief hij het weer op en vroeg: ‘Keie, is dit echt waar?’

‘Heer, vraag het deze ridders maar!’

Toen de koning het hun vroeg, bevestigden ze terstond Keies woorden.

Walewein wist hier uiteraard niets van. Hij had andere zorgen. Hij had 's nachts een akelige droom gehad. Luister daar aandachtig naar. Walewein droomde dat er een leeuw op hem afkwam die hem met zijn klauwen in zijn zij sloeg en zijn hart eruit wilde trekken. Toen Walewein zich wilde verdedigen, woelde hij zo in zijn bed rond, dat hij met een klap uit zijn bed viel. Hij schoot wakker en meende iets gebroken te hebben, omdat zijn arm flink zeer deed. Hij stond echter onmiddellijk op, kleepte zich en ging naar de kerk waar hij Onze Lieve Heer ootmoedig en vurig bad hem die akelige droom te besparen. Nadat Walewein zijn gebeden had beëindigd, ging hij naar het hof waar de koning, zijn oom, ontstemd en vol ongeduld op hem wachtte. Walewein begroette de koning zeer hoofs, maar de koning stak onmiddellijk van wal: ‘Neef, waarom is dit gebeurd? Ik heb over u iets heel eigenaardigs gehoord, iets wat u nog nooit gedaan hebt. Keie die hier staat, beweert (en sommigen van de hier aanwezigen bevestigen dat) dat u zich erop beroemde in één jaar meer avonturen te zullen beleven dan alle ridders die nu aan mijn hof verbonden zijn. Is dat waar? Of zijn het leugens?’

‘Majesteit,’ antwoordde Walewein, ‘van al die dingen waar Keie, de ellendeling, me van beticht, weet ik niets. Heer, ik erken volgaarne dat er hier velen in de zaal zijn die in alle

opzichten beter, welgemanierder en veel ridderlijker zijn dan ik. Ik ben allerminst perfect. Waarom zou ik dan opscheppen?’

Keie sprak hem ter plekke tegen: ‘Al die zaken waar de koning u van beschuldigt, hebt u gezegd. Ik hoorde het u gisteren zelf zeggen. Deze ridders kunnen dat bevestigen!’

‘Ach Keie, gemene, boosaardige zwetser, al vaker heb je geprobeerd me zwart te maken! Majesteit, bij God en bij mijn eer, ik ben onschuldig. Maar omdat u eerder geloof hecht aan Keies praatjes dan dat u van mijn onschuld overtuigd bent, zal ik uw hof snel verlaten en er voortaan verre van blijven.’

Walewein zei tegen zijn schildknaap: ‘Haal direct mijn wapenrusting en zadel mijn paard.’

De jongen deed onmiddellijk wat zijn heer hem opdroeg en bracht alles naar de zaal, waar Walewein zijn wapenrusting aantrok. Alle aanwezige ridders, inclusief de koning, waren er bedroefd over en smeekten Walewein te blijven: ‘Laat uw woede zakken. Het lijkt ons niet goed, dat u omwille van een leugen onze heer, de koning, en ons in de steek laat.’

‘Uw smeekbeden zijn tevergeefs. Met mij gebeure wat God wil. Op mijn woord van eer zweer ik u echter dat ik niet eerder aan dit hof terugkeer, vooraleer ik de dingen waarvan de boosaardige Keie mij beticht, ten volle verricht heb.’

Zo nam Walewein afscheid en daarover werd zeer getreurd. Alle ridders zeiden: ‘We raken onze vader kwijt die ons allemaal onze wapenen gaf. Dat komt alleen door Keies leugenachtige praatjes. Moge God, Onze Heer, hem schande brengen. Want hij heeft ons diegene ontnomen door wie wij allemaal eer zouden kunnen verwerven.’

Nu kwam het de koningin ter ore hoe Keie, de hofmaarschalk, met zijn schandalige praatjes Walewein van het hof had verdreven. Ze werd er zo bedroefd van, dat ze nauwelijks op haar benen kon blijven staan en bijna was flauwgevallen. Zij en alle andere jonkvrouwen vervloekten Keie uit de grond van

hun hart. Daarna liep de koningin op Walewein af, sloeg haar armen om hem heen en smeekte hem: ‘Ach, lieve Walewein, bedenk u en blijf hier. We weten toch allemaal dat u zich niets moet aantrekken van de praatjes die Keie over u rondstrooit. Ach, lieve Walewein, laat dit toch rusten!’

‘Vrouwe,’ gaf Walewein de koningin ten antwoord, ‘moge God u belonen voor alle goeds en alle trouw! Graag zou ik aan uw wens voldoen, uit liefde tot God. Maar dit kan ik niet over mijn kant laten gaan. Lieve vrouwe, sta me toe te vertrekken.’

Al deed ze het node, ze liet hem gaan. Zo nam Walewein afscheid van het hof en vertrok. Iedereen was daar treurig over, behalve de boosaardige Keie en zijn vriendjes. Die lieten er geen traan om.

Walewein was met twee schildknapen van het hof vertrokken, maar toen hij een dag gereden had, liet hij hen rechtsomkeert maken. Ze moesten de koningin en alle andere aanwezigen groeten, behalve Keie en diens makkers over wie u hiervoor hebt horen vertellen. Met tegenzin verlieten de schildknapen hun heer en brachten diens boodschap over.

Ondertussen reed Walewein door berg en dal. Tegen de avond bereikte hij een zeer mooi bos. Er woonde echter geen sterveling en daarom moest hij de nacht in de openlucht doorbrengen.

De volgende ochtend reed hij snel verder. In een dal buiten het bos zag hij te midden van akkers een prachtig kasteel liggen. IJlins reed hij erheen. Toen hij dichterbij kwam, zag hij vele hoofden op staken staan. Bovendien ontdekte hij een diepe, stenen put met helder stromend water waar een prachtige jonkvrouw in vastgebonden zat. Walewein sprak haar aan: ‘Jonkvrouw, waarom zit u daar? Kan iemand u misschien helpen?’

‘Bij God, heer, ik zeg het u eerlijk: geen mens kan mij helpen. Want wie het voor mij opneemt, zal spoedig de dood vinden.’

‘Zeg me eerlijk, jonkvrouw, wie bond u hier in deze put vast?’

‘Heer, omdat u erom vraagt, zal ik het zeggen. Mijn vriend deed dat. Die is heer van dit land dat het Zwarte Gebergte heet. Toen wij hierheen reden, vroeg hij mij of ik ook een man kende die net zo knap en net zo dapper was als hij. Ik vertelde hem dat ik inderdaad iemand kende die niet alleen een beter ridder, maar ook veel knapper was dan hij.

“Wie is dat dan?” vroeg hij.

“Walewein,” antwoordde ik. “Die is veel mooier en dapperder, want nergens ter wereld vindt men zijns gelijke.”

Hierover ontstak hij in zo'n grote woede dat hij me in deze put vastbond en zei dat ik hierin de dood zou vinden, tenzij Walewein me kwam verlossen. Heer, nu weet u wat er met mij aan de hand is.’

‘Mooie jonkvrouw, op mijn erewoord, indien mogelijk zal ik u uit deze ellende bevrijden.’

‘Nee, edele heer, ik raad u aan verder te rijden en niet op mijn vriend te wachten. Hij is immers zo hardvochtig en zo sterk. Vele malen heeft hij het tegen twee ridders tegelijk opgenomen waarbij hij beide ridders doodsloeg. Bij God, u bent niet tegen hem opgewassen. Daarom smeed ik u dat u weggaat en dat u mij in deze ellende laat zitten. Ik wil niet dat u om mijnentwil het leven erbij in schiet. De hoofden die u op de staken om deze put ziet staan, waren - geloof me - van ridders die mijn vriend gedood heeft, omdat ze mij wilden verlossen.’

Heer Walewein sprak: ‘Jonkvrouw, ik geloof u op uw woord. God late gebeuren wat gebeuren moet, maar ik laat u hier niet langer zitten.’

En hij tilde haar uit de put, zette haar voor zich op Gringalet en reed spoorlags met haar weg.

Niet lang daarna zag hij een ridder aan komen rijden die ziedend van woede was. Paard en wapenrusting waren spierwit. Hij bulderde Walewein het volgende toe:

‘Luister, heer

ridder. U bent buitengewoon dwaas geweest. Ik beschuldig u van onbeschoftheid: u hebt het gezag van mijn oom aangetast door zijn vriendin te schaken. Maar dat zal spoedig gewroken worden, want ik wil met u strijden.'

Toen de jonkvrouw de ridder in het oog kreeg, zuchtte ze: 'O jee, o jee, o jee! Wat gaat er nu met u gebeuren, edele ridder? Die ridder staat u immers naar het leven. Hij is wreed en dapper. Het is de zoon van de zuster van mijn vriend en hij wordt de witte ridder genoemd. Zet me op de grond en vlucht, zodat u het leven er niet bij in schiet.'

Maar Walewein antwoordde haar: 'Ik zal u hier neerzetten en me verdedigen tegen deze meedogenloze ridder, als ik dat tenminste kan.'

Vervolgens wendde Walewein zich tot de ridder: 'Welk onrecht heb ik u aangedaan? Mocht ik iets onrechtmatig gedaan hebben, dan ben ik bereid u schadeloos te stellen.'

'Van vrede of verzoening kan geen sprake zijn. Jij zult me moeten betalen met je leven.'

Walewein stormde onmiddellijk op de witte ridder af en stak zijn speer in diens lichaam. De witte ridder viel dood neer voor de voeten van de mooie jonkvrouw. Walewein ving het paard van zijn tegenstander, zette de jonkvrouw erop en reed met haar weg.

Ze waren nog maar nauwelijks op weg, toen ze een ridder hoorden aankomen. Zodra de jonkvrouw hem zag, riep ze uit: 'O wee, wat gaat er nu gebeuren, edele ridder. Nu zult u het er niet levend van afbrengen, want daar komt de rode ridder aan, de broer van de witte. Hij is tien keer zo sterk en dapper als degene die u dood hebt gestoken. Dat zal hij op u willen wreken. Als u het leven wilt behouden, ga dan weg en laat mij hier achter.'

Maar Walewein antwoordde: 'Wat er ook gebeurt, ik laat u niet in de steek.'

Woedend kwam de rode ridder op Walewein af en zei: 'De

moord die u heeft gepleegd, zal u uw leven kosten. Verdedig u, als u durft.’

Langer spraken ze niet met elkaar. Walewein gaf Gringalet de sporen en raakte met zijn speer de rode ridder midden in diens hart. Levenloos viel hij van zijn paard. Walewein keerde snel terug naar de jonkvrouw.

Spoedig daarna hoorde hij een derde ridder aankomen die driftig schreeuwde: ‘Draai om, vazal! Al bent u nog zo dapper, u moet hier blijven.’

‘O jee,’ zei de jonkvrouw, ‘nu begint de ellende voor mij pas goed, want dit is mijn heer. Hij is buitengewoon sterk; niemand kan het tegen hem uithouden. Edele ridder, als u nu niet meteen vlucht, wordt dit uw dood. Vlucht en laat mij achter: om uwentwil moet ik sterven.’

Maar weer sprak Walewein haar tegen: ‘Wees niet bang. Wat er ook gebeurt, ik zal niet vluchten: ik ben nog nooit voor iemand op de loop gegaan!’

Daarop kwam Morilagan in een pikzwarte maliënkolder zoals zijn naam al aangeeft - aangereden op een manier alsof alles wat er op de wereld te vinden is, zijn eigendom was. Zeer verbolgen zei hij: ‘Bij God, heer ridder, naar mijn mening hebt u een grote dwaasheid begaan. U hebt mijn gezag aangetast door mijn vriendin te ontvoeren. Dat kan ik niet toestaan. Bovendien beschuldig ik u van moord, want u hebt mijn neven van het leven beroofd. Ik eis niets anders dan uw leven als vergelding.’

Deze woorden beantwoordde Walewein als volgt: ‘Heer ridder, ik handelde uit noodweer. Ik moest me wel verdedigen, want ze wilden mij doodslaan.’

‘Houd je mond en probeer je niet te verontschuldigen. Wat er ook gebeurt, je zult hier blijven. Al zou je me heel Griekenland als pand aanbieden, ik neem alleen genoeg met je leven.’

Onmiddellijk stormden de twee ridders op elkaar af. Ieder stak de ander van het paard, waarbij de speren in twintig stuk-

ken braken. Maar lang bleven ze niet op de grond liggen. Ze sprongen op en gingen elkaar geruime tijd met het zwaard te lijf. Nooit zag men zo'n fraaie slagenwisseling, als die twee toen voor de jonkvrouw uitvoerden: Walewein sloeg op de zwarte ridder in en de zwarte op Walewein. Ze hanteerden hun zwaarden op verschrikkelijke wijze. Geen van beiden wilde van wijken weten. De zwarte ridder die dapper vocht, dacht bij zichzelf: God, wat heeft die ridder een geweldige kracht. Als God mij niet beschermt en behoedt, zal ik mijn leven en mijn vriendin verliezen. Dit is een van de gevaarlijkste mannen die ooit het levenslicht aanschouwden.

Ook heer Walewein was bang te zullen sterven door toedoen van de zwarte ridder. Hij schaamde zich over zijn angst en gaf de zwarte ridder zo'n klap met zijn zwaard dat het rode bloed te voorschijn spoot. Toen de zwarte zijn eigen bloed zag, sloeg hij zo verschrikkelijk hard op Walewein in, dat deze terugdeinsde en zo in het nauw gedreven werd dat hij meende te zullen sterven. In zichzelf sprak Walewein: dit is geen mens, maar de baarlijke duivel. Hoe ben ik toch in zo'n lastig parket verzeild geraakt! Ik ben bang dat deze ridder mij kwaad zal berokkenen; ik kan me nauwelijks nog verdedigen. Moge deze klap raak zijn!

Hij nam zijn zwaard en raakte de zwarte ridder precies in dezelfde wond die hij al eerder toegebracht had. Daarop zeeg de zwarte strijder ineen. Walewein viel boven op hem, trok hem de helm van het hoofd en zou hem onthoofd hebben, als de zwarte zich niet had overgegeven: 'Ik geef me over! Om Godswil, heer, laat me in leven.'

'Dat zal ik doen, mits u me het volgende belooft. U moet zorgen met al uw manschappen omstreeks Sint-Jan [24 juni] bij Kardoel te zijn. Daar moet u veertien dagen op mij blijven wachten.'

'Dat zal ik met plezier doen. Maar zeg me nu alstublieft, heer, hoe u heet.'

'Vriend, dat zal ik u zeggen: ik heet Walewein. Men kent mij

in vele landen. Koning Arthur is mijn oom.'

Zodra de zwarte ridder dat vernomen had, riep hij uit: 'Heer, ik ben er blij om dat ik door u ben verslagen. Ik vind het helemaal niet erg: u bent immers heer Walewein. Ik neem u de dood van mijn neven niet meer kwalijk. Ik verzeker u op mijn woord van eer, dat ik naar de stad Kardoel zal gaan. Daar zal ik op u wachten en ik zal er niet weggaan, tot ik zeker weet of u komen zult of niet.'

Zo beloofde de zwarte ridder Walewein onderdanig te zijn. Daarna gingen ze uit elkaar: de jonkvrouw ging met Walewein mee en liet haar vriend op het open veld achter.

Nu zwijg ik verder over de zwarte ridder en zal verder over Walewein schrijven.

Hoe Walewein de broer van de zwarte ridder overwon

Het verhaal vertelt nu verder dat Walewein ondertussen samen met de jonkvrouw doorreed, tot de avond viel. Toen bereikten ze een mooi, sterk en goed gebouwd kasteel dat op een prachtige plek lag. De kasteelheer was een knappe man op leeftijd. Walewein reed met de jonkvrouw op het kasteel af om te zien of zij daar de nacht zouden kunnen doorbrengen. Hij reed door de poort en werd gastvrij ontvangen. De gastheer merkte op: 'Heer, volgens mij hebt u - naar de toestand van uw wapenen te oordelen - grote moeilijkheden gehad.'

Hij riep onmiddellijk twee knapen om Walewein van zijn wapenrusting te ontdoen. Daarna liet hij een zeer fraai overkleed brengen dat Walewein aantrok. Zodra de maaltijd gereed was, begaven gastheer en gast zich ter tafel; ook de jonkvrouw zat aan en men bediende haar op voortreffelijke wijze. Vrij snel na het eten ging iedereen slapen. Men vroeg Walewein of de jonkvrouw bij hem sliep of dat zij een apart bed moest hebben. Walewein zei dat ze alleen moest slapen. En zo sliepen ze tot de dageraad.

's Ochtends maakte de gastheer in alle vroegte een ommetje buiten het kasteel. Plotseling hoorde hij heel hard roepen: 'Help me astublieft, beste heer! Er is iets verschrikkelijks gebeurd!'

De kasteelheer vroeg: 'Wat is je overkomen, dat je zo staat te schreeuwen?'

'Ach, heer, ik vind er maar geen doekjes om: uw broer is ernstig gewond en uw twee neven zijn dood; bovendien heeft men zijn vriendin ontvoerd. Daarom sta ik te roepen. Eén man, wiens naam ik niet weet, heeft dat allemaal aangericht.'

Toen het tot de kasteelheer doordrong dat zijn neven dood waren en zijn broer gewond, meende hij dat zijn gast dat had gedaan. Hij vatte het plan op hem spoedig te doden. 'Ik moet mijn broer wreken!'

Hij liep naar zijn manschappen om met hen te overleggen. Maar de jonkvrouw die met Walewein was meegekomen, hoorde deze beraadslagingen. Zodra ze wist wat ze in hun schild voerden, liep ze naar het bed waar Walewein lag te slapen: 'Sta op, heer, het is dag. Zo juist heb ik vernomen, dat uw aanwezigheid hier kwalijke gevolgen zal hebben: men wil u vermoorden!'

Walewein sprong uit bed, kleepte zich aan en trad naar buiten. Zodra de gastheer hem zag, liep hij naar hem toe met de woorden: 'Jij hebt mijn neven vermoord en mijn broer ernstig verwond. Je moet nu onmiddellijk beslissen hoe je door mij gedood wilt worden. Al ben je nog zo dapper, ik zal hen wreken, tenzij ik me vergis. Jij zult je er thuis niet op kunnen beroemen dat je hun het leven ontnomen hebt.'

Walewein antwoordde: 'Nee, edele heer, u zou er weinig eer mee behalen, als u me zou doden. Omdat er nog resten van de door u aangeboden maaltijd in mijn maag zitten, bent u als gastheer verplicht mijn leven te sparen.'

'Dat is waar! Ik zou je onder andere omstandigheden geenszins gespaard hebben, maar je juist om het leven gebracht

hebben. Ik zal je terstond in de kerker laten smijten en je daar laten verhongeren.’

Hij riep terstond zijn knechten en liet Walewein gevankelijk wegvoeren. God moge Zijn gramschap op u verhalen, Keie. Het is de schuld van uw lasterlijke en kwaadaardige woorden dat Walewein zich nu in zo'n lastig parket bevindt.

Toen Walewein naar de kerker gevoerd werd, kreeg de vriendin van de gastheer hem in het oog. Walewein viel zozeer bij haar in de smaak, dat ze - geloof het of niet - vroeg: ‘Heer, geef mij het hoofd van deze ridder. Zodoende lost u uw schuld jegens mij in.’

‘Bij God, ik geef het u!’ antwoordde de gastheer die zeer verheugd was over het verzoek van zijn vriendin. Immers, deze jonkvrouw had hem lang geleden de belofte afgedwongen dat hij haar Waleweins hoofd zou brengen. Pas daarna zou hij met haar mogen slapen. Daarom was de kasteelheer blij: eindelijk kon hij zijn belofte nakomen. Maar toen hij Walewein wilde onthoofden, zei de jonkvrouw: ‘Heer, op mijn erewoord, ik wil niet dat u op deze manier uw belofte inlost. U moet zijn hoofd veroveren, zoals het een goed ridder betaamt, in een gevecht dus.’

‘Dat zal ik met alle plezier doen.’

Terwijl Walewein en zijn gastheer zich wapenden, sprak ‘der avonturen vader’: ‘Wat schiet ik hier eigenlijk mee op? Al zou ik u verslaan, dan kan ik hier nog niet weg, want uw mannen zouden me alsnog neerslaan. Ik kan hier niet ontkomen en het is dus een schrale troost.’

‘Op mijn erewoord,’ zei de gastheer, ‘ik zweer bij deze jonkvrouw en bij alles wat tot de ridderschap behoort, dat niemand u een haar zal krenken, als u me overwint. Ik beveel dat u hoe dan ook als een vrij man van hier kunt vertrekken.’

Daarover was Walewein zeer verheugd.

Ze bestegen hun paarden en reden vervolgens de poort uit naar een prachtige vlakte; omdat ze een strijd gingen uitvech-

ten, was elk van hen goed bewapend, zowel met speer als met schild. Vol haat en nijd reden ze op elkaar af, zodat hun speren in stukken braken. Wederom bestookten ze elkaar met speren, en ook die braken. En zelfs een derde keer braken ze elkaars speren. Toen dacht Walewein bij zichzelf: dit is een zeer dapper ridder: ik zal me schrap moeten zetten. Tot nu toe zijn we drie keer op elkaar in gereden en drie keer heeft hij me onverschrokken weerstand geboden. Bij God en mijn geloof, ik zal Gringalet op de proef stellen. Als mijn paard me niet in de steek laat, zal ik hem de volgende keer uit het zadel wippen.

Opnieuw namen zij speren ter hand. Heer Walewein kwam zo hard aangereden en raakte zijn gastheer zo goed, dat die met een smak op de grond stortte. Walewein stapte van zijn paard en nadat zijn gastheer was opgestaan, gingen ze elkaar met zwaarden te lijf. Daar werden harde, rake klappen uitgedeeld. Walewein kreeg zware tegenstand te verduren. Ze vochten tot de avond viel, maar niemand kon zeggen wie de overhand had. Zodra Walewein merkte dat het donker werd, rende hij op zijn gastheer af en gaf hem met zijn zwaard zo'n klap op het hoofd, dat zijn meedogenloze tegenstander op de grond viel. Als de kasteelheer stokstijf was blijven staan, zou hij ter plekke gedood zijn; het zwaard drong echter wél diep in zijn lichaam. Walewein liet zich boven op hem vallen en trok hem de helm af om hem te onthoofden, maar de ander gaf zich over en smeekte om genade.

‘Te laat,’ zei Walewein, ‘u zult uw hoofd erbij in schieten; u had hetzelfde met mij gedaan, als u mij had verslagen.’

‘Alstublieft, edele heer, ik smeed u: heb genade met mij.’

‘Daar kan geen sprake van zijn, tenzij u me plechtig wilt beloven dat u omstreeks Sint-Jansdag naar Kardoel gaat. Daar moet u veertien dagen met al uw manschappen op mij blijven wachten. Mocht ik er dan nog niet zijn, dan moet u zich gevangen geven aan de koningin.’

‘Ach, heer, als dit de voorwaarde is, laat ik liever het leven:

de schande is nauwelijks te dragen.’

‘Op mijn erewoord, ik sla u dood, als u me dit niet wilt beloven,’ zei Walewein en hief zijn zwaard op.

De ander riep onmiddellijk: ‘Laat me leven! Ik verzeker u plechtig dat ik zal doen wat u wilt, maar zeg me eerst, beste heer ridder, hoe u heet.’

‘Ik heet Walewein. Ik zal nooit zo lomp zijn om mijn naam te verzwijgen.’

‘Ach, ach, heer! Nooit was een ridder zo blij als ik nu ben, omdat u het bent door wie ik verslagen ben. Ik zweer plechtig al uw wensen te vervullen.’

‘Op uw erewoord vertrouw ik u deze mooie jonkvrouw toe die mij hierheen vergezelde. Neem haar mee naar Kardeel. Zeg tegen de koningin dat ze voor haar zorgt, totdat ik kom.’

Daarna zijn ze opgestaan en teruggekeerd naar het kasteel. Onderweg vertelde de gastheer aan Walewein hoe zijn vriendin gezworen had dat ze Waleweins hoofd wilde hebben.

‘In een prachtige kist die zij speciaal daarvoor had laten maken. Pas dan zou ik met haar mogen vrijen. Beste heer, wat raadt u me aan te doen?’

Heer Walewein zei daarop tegen de ridder: ‘Dat zal ik wel in orde maken.’

Rustig bereikten ze het kasteel. Walewein ging naar de jonkvrouw toe, die de dochter van de koning van Noorwegen bleek te zijn. Hij groette haar en zei: ‘Jonkvrouw, ik ben Walewein. Op mijn erewoord, ik wil mijn gastheer van zijn belofte kwijten. Ik heb begrepen dat u thuis een kist hebt, speciaal voor mijn hoofd. Ik wil er nu mijn hoofd in vlijen: zodoende is mijn gastheer zijn belofte nagekomen.’

‘Wat er ook gebeurt, ik zal u niet tegenspreken,’ sprak de jonkvrouw. Daarop legde Walewein zijn hoofd in de kist en haalde het er zonder problemen weer uit.

‘Hiermee heeft mijn gastheer zijn belofte ingelost.’

Aldus liep alles toch nog goed af. Er werd goed voor Wale-

wein gezorgd en hij voelde zich volledig op zijn gemak.

Nu laat ik het verhaal over hen die in het kasteel verbleven, verder rusten, en ik zal over Walewein schrijven.

Hoe Walewein de draak doodde

Het verhaal meldt dat Walewein de volgende dag een buitengewoon mooi bos bereikte. Daarin reed hij de hele dag en ook de daaropvolgende nacht. Toen kwam hij op een open plek waar hij wilde gaan rusten. Walewein stapte van zijn paard, tuigde het af en liet het daar grazen. Zelf ging hij een uiltje knappen.

Een houtvester wilde het paard stiekem meenemen. Dat lukte hem echter in het geheel niet. Hij joeg het een moeras in, in de mening dat het daar niet uit zou kunnen komen, zodat hij in staat zou zijn het aan zijn heer te geven.

Ondertussen was heer Walewein wakker geworden. Toen hij zijn paard niet zag, werd hij zeer ongerust. Hij stond op en begon te zoeken. Met luide stem riep hij: ‘O, Gringalet, waar bent u? U bent trouweloos en bijzonder wreed, dat u me op dit moment in de steek laat! Nu moet ik te voet verder! Dat is me nog nooit overkomen, want u bent me nog nooit ontrouw geweest.’

Gringalet hoorde dit en kwam rechtstreeks naar zijn bezorgde heer toe lopen. Zodra Walewein zijn paard zag, was hij zeer blij. Hij tuigde Gringalet direct op, ging erop zitten en reed tot de avond door.

Walewein kwam bij een open vlakte, onherbergzaam en totaal verschroeid. Hij zag er wel vele mooie steden en burchten liggen, maar die waren verwoest. Daarover verbaasde de nobele Walewein zich. De streek was totaal verlaten; nergens vond hij onderdak. Daarom reed hij door tot de nacht viel. Hij bereikte een klein kasteeltje met een gracht eromheen. Wale-

wein steeg af en vroeg om onderdak. De kasteelheer antwoordde hem: ‘Heer, ik ben maar een arme man, maar ik zal u herbergen zo goed als ik kan.’

‘Dank u.’

‘Ik kan u echt niet beter ontvangen.’

De goede man slachtte een hoen en zette Walewein die voor samen met gerstebrood en water; hij kon zijn gast echt niets anders aanbieden. Na deze karige maaltijd vroeg Walewein waarom het land zo verschroeid was en wie er regeerde.

‘Heer, dit was een koninkrijk; de inwoners leefden in weelde en overvloed. Nu heeft God het volledig vergeten: Hij heeft een buitengewoon grote draak naar dit land gestuurd. Die draak heeft veel mensen gedood en het land verwoest. Onze koning is naar een buurland gevlucht. Hij heeft laten afkondigen dat wie de draak weet te doden, zijn enige dochter tot vrouw kan krijgen. Bovendien zal de overwinnaar het koninkrijk erven. Desondanks heeft tot nu toe niemand de strijd aangedurfd.’

‘Waar houdt die draak zich op?’ vroeg Walewein en zijn gastheer vertelde het hem.

De volgende ochtend stond Walewein vroeg op en zei tegen zijn gastheer: ‘Breng me naar de draak.’

Ze gingen terstond op weg en na anderhalve mijl kwamen ze bij een berg, waar de draak in een groot hol lag. De heer zei: ‘Kijk, heer, daar ligt hij. Ik maak echter rechtsomkeert, want ik durf niet in de buurt van die verschrikkelijke draak te komen. Evenmin durf ik te kijken naar het gevecht dat u hier zult moeten leveren.’

‘Goede reis! Ik ga op de draak af!’

Toen Walewein de draak naderde, kreeg het ondier hem in het oog en onmiddellijk kwam het uit zijn hol. Het was zo verschrikkelijk groot, dat Walewein voor zijn leven vreesde en bij zichzelf dacht: dit wordt een hachelijke strijd!

De draak richtte zich op als de mast van een schip en kwam

regelrecht op Walewein af. Walewein stak zijn speer met geweldige kracht op de draak kapot. Maar dit was vergeefse moeite, want het deed de draak niet. Walewein stapte van zijn paard en ging met zijn zwaard op het ondiep af, maar hoe vaak hij ook sloeg, hij kon het beest niet verwonden. De draak viel Walewein zo heftig aan, dat deze zeker gevlucht zou zijn, als hij geweten had waarheen. Hij moest zich dus wel verdedigen, anders zou hij gedood worden. Hij verkeerde in grote nood, want het ondiep trok met zijn klauwen alles van hem af wat het te pakken kon krijgen. Het verscheurde Waleweins wapenrusting totaal en bracht hem vele wonden toe. Met wijd opengesperde muil kwam het op Walewein af, alsof het hem wilde opvreten. Maar Walewein sprong op het beest af en stak het met zijn zwaard zo diep in de keel, dat hij het hart doorboorde en het ondiep neerstortte. Bloed en vlammen spoten uit het karkas. Daardoor verbrandden Waleweins kleren bijna. Hij zakte in elkaar: hij was volledig uitgeput. Door het draakbloed dat maar over hem heen bleef stromen, verloor hij het bewustzijn. Zo verspeelde hij dus bijna zijn leven.

Terwijl Walewein voor het ongedierte in onmacht lag, kwam de hofmaarschalk van de koning in z'n eentje aangereden. Hij had er een gewoonte van gemaakt regelmatig te gaan kijken op de plaats waar de draak verblijf hield. Zodra hij Gringalet hoorde hinniken en misbaar maken omwille van Walewein, verstoutte hij zich, kwam naderbij en vond Walewein daar liggen alsof hij dood was. Ook zag hij dat de draak verslagen was. Daar was hij zeer blij om, maar hij betreurde Waleweins lot. Bedroefd sprak hij: 'Ach, beste ridder, het doet me buitengewoon veel leed, dat ik u hier dood aantref. In de hele wereld werd nooit uws gelijke geboren. Moge het God onaangenaam wezen, dat u hier het leven liet. Het is echter het gevolg van uw te grote dapperheid: dat u het ondiep versloeg, hebt u met uw leven moeten betalen. Moge God u genadig wezen.'

De hofmaarschalk liet Walewein liggen en reed op Gringalet

af. Hij nam het paard bij de teugels en wilde het meenemen. Maar het dier verzette zich daar heftig tegen. Vervolgens probeerde hij Gringalet mee te sleuren door hem te schoppen. Ten slotte pakte hij een stok en sloeg Gringalet daar zo hard mee, dat zijn baas door het gehinnik uit zijn bezwijming bijkwam en vroeg: ‘Wie is mij gevolgd? Wie wil Gringalet meenemen? Ik verzoek hem mijn paard hier te laten, want anders kom ik hier nooit meer weg.’

Bij het horen van Waleweins stem liep de hofmaarschalk verheugd en met tranen in de ogen naar hem toe: ‘Heer, u bent bijgekomen.’

‘Ja, zou u me wat water willen geven?’

De hofmaarschalk liep snel weg, haalde water en gaf het Walewein te drinken. Daar knapte hij onmiddellijk van op. De hofmaarschalk zette hem op Gringalet en leidde hem naar de plaats waar de koning op dat moment verbleef. Op een open vlakte onder een lindeboom hielp hij Walewein afstappen. Hij zei hem daar te rusten totdat hij terugkwam: ‘Ik wil niet dat u op deze wijze aan het hof komt. Beste vriend, ik zal een groot gevolg sturen om u op te halen, want dat hebt u verdiend. U bent immers een volmaakte ridder, sterker nog: u bent de beste. Ik verzoek u hier op mij te wachten; ik zal snel terugkomen.’

Daarop reed hij zo snel mogelijk naar de stad. Toen men hem daar zo haastig zag komen aanrijden, sloeg iedereen op de vlucht, onder het roepen van: ‘Hij heeft de draak gezien!’

Er ontstond een enorme paniek, omdat een ieder voor zijn leven vreesde. De hofmaarschalk reed naar het paleis waar de koning, omringd door vele ridders, op zijn troon zat.

‘Majesteit, wees blij. Ik breng u een verheugend bericht: de draak is dood!’

‘Hebt u dat gedaan?’ vroeg de koning.

‘Nee!’

‘Wie dan wel?’

‘Dat was een ridder, een edelman, de dapperste die ooit

geboren werd. Hij had er bijna het leven bij in geschoten.’

‘Leeft hij nog, of is hij dood?’

‘Hij leeft, heer, maar hij is er zeer slecht aan toe. De draak heeft hem fiks toegetakeld.’

‘Vertel me waar hij is.’

‘Majesteit, hij is hier vlak bij.’

‘Zeg me dan waar ik hem kan vinden.’

‘Buiten de poorten van de stad ligt hij onder de lindeboom uit te rusten. Zijn paard heb ik vastgebonden. Ik ben hierheen gereden, heer, opdat u hem met veel ceremonieel kunt ophalen.’

De koning beval zijn ridders en zijn hofhouding hem te vergezellen, want hij wilde de ridder onmiddellijk gaan halen. Men trof Walewein zwaar gewond onder de lindeboom aan. Met grote blijdschap vervoerde men hem voorzichtig naar het paleis van de koning. Daar genas hij snel, want hij wist zelf het beste hoe men wonden moest genezen. Zodra Walewein weer enigszins op de been was, kwam de koning naar hem toe: ‘Heer, wees niet bang! U hebt immers de draak gedood. Daarmee hebt u de beloning verdiend: u mag met mijn dochter trouwen en na mijn dood zult u al mijn land erven.’

Walewein antwoordde: ‘God zij u genadig, heer, vanwege de eer die u me bewijst en die ik eigenlijk niet verdien. Ik vraag u echter mij allereerst een verzoek toe te staan.’

‘Al wat u vraagt, zal ik zonder dralen doen.’

‘Heer, ik vraag u naar Kardoel te gaan en de draak en uw dochter mee te nemen. Blijf daar op mij wachten, totdat ik zelf kom.’

‘Dat doe ik met alle plezier. Maar hoe heet u eigenlijk?’

‘Bij God, heer: ik heet Walewein.’

‘Dappere held, ik verzeker u met de hand op mijn hart en bij mijn koninklijke trouw dat ik met de draak en mijn dochter naar Kardoel zal gaan.’

Nadat Walewein volledig hersteld was, vroeg hij de koning

om een wapenrusting, daar de zijne in het gevecht met de draak verbrand was. De koning gaf hem de beste wapenrusting die hij kon vinden. Daarop nam Walewein afscheid van de koning en zijn gemalin en ook van hun dochter en van alle andere aanwezigen. Zo is hij op hoofse wijze vertrokken.

Nu zal ik voorlopig zwijgen over Walewein. Later zal ik meer over hem vertellen. Maar eerst moet ik nu het een en ander kwijt over de lafhartige Keie.

Hoe Keie met zijn makkers op zoek ging naar avonturen om Walewein te schande te maken

Nadat Walewein - zo vertelt het verhaal - van het hof vertrokken was, ging Keie naar zijn gezellen die - zoals ik hiervoor verhaald heb - samen met hem Walewein belasterd hadden. Op advies van Keie spraken ze onderling af dat elk van hen ook een jaar lang zijn geluk zou beproeven.

‘En laten we dan kijken of Walewein net zoveel avonturen heeft beleefd als wij met ons allen in dezelfde tijd.’

Daarop gingen ze allemaal met Keie mee om Walewein te overtreffen en zo diens schande te vergroten. Zonder dralen vertrokken ze in het geheim met z'n twintigen. Keie had de leiding en sprak hun moed in: ‘Laat ons samen blijven en niemand sparen die we tegenkomen.’

Al pratend kwamen ze in een dal en nadat ze daar zeven dagen gereden hadden, bereikten ze een burcht. Die was buitengewoon mooi en sterk; hij was helemaal ommuurd, zodat geen enkele vijand hem kon innemen; bovendien liep er een zo brede gracht omheen, dat de bewoners niemand hoefden te vrezen.

Het liep al tegen de avond, toen Keie en zijn ridders dit kasteel bereikten. Ze hadden er graag overnacht, maar de valbrug was opgehaald. Daardoor konden ze niet bij de poort

komen. Op hun geroep verscheen een schildknaap op de muur en die vroeg hun wat ze daar deden. Onmiddellijk antwoordde Keie: 'Vriend, we zoeken onderdak.'

'U bent met te veel om binnen te laten,' sprak de schildknaap. 'Als u iets kwaads in de zin zou hebben, zou u ongetwijfeld deze burcht in korte tijd op mijn heer veroveren. Bovendien weet ik niet wie u bent. Maar noem mij uw naam. Als u goed bekend staat, zal mijn heer u binnenlaten. Hebt u daarentegen een slechte reputatie, dan komt u er in geen zeven jaar in.'

Hierop zei Keie woedend: 'Vuile, smerige hoerenzoon! Hoe durf je zo tegen me te spreken. Als je op dit moment voor mijn paard stond, zou ik je een lesje leren!'

'Moge God me genadig zijn. Als u alleen zou zijn en u daar buiten nog even zou willen wachten, zou ik naar u toe komen. Dan zou ik wel eens willen zien of u in uw eentje ongestraft iets tegen mij kunt uitrichten. Als de anderen zich afzijdig houden, beloof ik u dat mijn heer en ik naar buiten zullen komen. U kunt dan kiezen met wie van ons tweeën u wilt vechten.'

'Bij God, het is beneden mijn waardigheid om tegen een knecht in het strijdperk te treden. Maar laat je heer komen. Met hem zal ik graag de strijd aanbinden.'

De schildknaap ging naar beneden en vertelde zijn heer wat er was voorgevallen. De kasteelheer wapende zich terstond. Ook zijn schildknaap trok een kostbare wapenrusting aan, precies zoals het ridders betaamt. Hij vroeg zijn heer om buiten te zeggen dat hij ridder was, en om hem als eerste tegen Keie te laten strijden. Daar ging zijn heer mee akkoord. Ze reden direct naar buiten. Keie kwam hen luidruchtig tegemoet om de strijd te beginnen, maar de kasteelheer sprak: 'Heer, u hebt veel mensen bij u. Als u iets overkwam en zij ons zouden aanvallen, dan zouden wij ons niet kunnen verdedigen. Maar als twee van u tegen ons tweeën willen vechten, totdat wij verslagen zijn of u, laten de anderen dan niets ondernemen. Als zij dit onder ede

willen beloven, zullen we tegen u vechten.'

Keie antwoordde: 'Dat zweer ik u, en al deze ridders eveneens.'

De schildknaap, die dapper en stoutmoedig was, kwam naar voren. Zijn wapens zagen er zo voortreffelijk uit, dat Keie bij zichzelf dacht dat hij de kasteelheer wel moest zijn. De schildknaap zei tegen Keie: 'Als u met me wilt strijden, laten we dan beginnen. Laat gebeuren wat gebeuren moet. Het wordt immers al donker.'

Keie gaf zijn paard de sporen, stormde op de schildknaap af en trof hem zo hard, dat hij diens schild doorboorde. Hierbij brak echter zijn lans in stukken. Op zijn beurt raakte de schildknaap Keie precies tussen diens arm en zij; hij stak dwars door schild, maliënkolder en leer heen, zodat de lans aan de andere kant van Keies wapenrusting te voorschijn kwam. Blijkbaar was de schildknaap kwaad op Keie: als hij Keie in de buik geraakt had, zou hij hem zo'n grote wond hebben toegebracht, dat Keie daar nooit meer van hersteld zou zijn, dat weet ik zeker. De schildknaap liet zijn speer zitten, trok zijn zwaard en begon meedogenloos op Keie in te slaan. Keie trok eveneens zijn zwaard en verweerde zich manhaftig. Maar de uiteinden van de speer, die aan de voor- en achterkant uitstaken, bezorgden hem erg veel last, die zaten hem bij het slaan erg in de weg. Keie had het moeilijk: de vertoornde schildknaap sloeg hem op de arm en Keie moest zijn zwaard op de grond laten vallen. Aldus werd Keie in het nauw gedreven.

Ondertussen was de kasteelheer slaags geraakt met Keies gezel Lichanor. Met gevelde speren troffen ze elkaar; beide speren braken. Ze trokken hun zwaarden en gaven elkaar ervan langs. Elk stond de ander naar het leven. Ten slotte was Lichanor zo moe, dat hij zich overgaf. Onmiddellijk kwam toen een ander van Keies gezellen op de kasteelheer af.

Intussen was Keie in zulke moeilijkheden geraakt, dat hij zich niet meer staande kon houden en op zijn knieën viel. Toen

hij probeerde op te staan, sloeg de schildknaap hem met zijn zwaard, zodat hij weer op de grond viel. Daarop kwamen de andere ridders toegesnel: ze namen Keie in bescherming en vielen de schildknaap aan. Zodra de schildknaap dat merkte, vluchtte hij terstond het kasteel binnen, want zij hadden hem tijdens dit treffen zwaar gewond. De schildknaap zag dat zijn heer door Keies mannen gevangen genomen werd. Ze zonden hem naar het hof van koning Arthur om daar in het openbaar te vertellen dat hij hun gevangene was. Toen de schildknaap dit merkte, werd hij buitengewoon kwaad. Hij liet de poort vergrendelen. Alle ridders die buiten stonden, waren er vast van overtuigd dat hij de kasteelheer was. Ze schreeuwden dat ze niet weg zouden gaan, voordat ze het kasteel veroverd hadden. Men verzorgde de zwaar gewonde Keie en bestookte vervolgens het kasteel. Op alle mogelijke manieren probeerden ze het in te nemen, maar dat was onmogelijk.

De kasteelheer die - zoals ik hiervoor vertelde - gevangen genomen was, reed ondertussen naar Kardoel. Daar trof hij koning Arthur aan en vertelde hem zonder omwegen hoe Keie en zijn gevolg hem als gevangene naar het hof gestuurd hadden. Ook verhaalde hij hoe ze hem met z'n allen hadden aangevallen: 'Niet één voor één. Nadat ik er twee verslagen had, vielen ze me met z'n vijftien tegelijk aan, namen me gevangen en zonden me naar u toe, majesteit.'

Toen Arthurs ridders dit verhaal hoorden, begonnen ze er geintjes over te maken. Daarna vertelde de kasteelheer de ridders hoe zijn schildknaap het tegen Keie had opgenomen en hem zo in het nauw had gedreven, dat Keie door zijn gezellen in bescherming genomen moest worden.

'Mijn schildknaap wist naar het kasteel te ontsnappen, en dat belegeren ze nu. Ze hebben gezworen dat ze niet zullen weggaan, voor ze het hebben ingenomen. Majesteit, wat bent u van plan hieraan te doen? Omdat ik uw gevangene ben, vraag ik

toestemming om te vertrekken. Indien u mij dat toestaat, heb ik me van mijn belofte gekweten en kan ik onmiddellijk rechtsomkeert maken om mijn kasteel en mijn schildknaap, die naar ik aanneem in een benarde positie verkeert, te beschermen.'

Daarop antwoordde de koning: 'Heer ridder, bij mijn geloof, ik scheld u uw belofte kwijt en bovendien geef ik alle ridders die u willen bijstaan, toestemming om met u mee te gaan.'

Zodra Gariët, Lioneel, Hestor en Agloval dit hoorden, zeiden ze: 'Sire, indien u dat wenst, gaan we met deze ridder mee om de schildknaap te ontzetten die Keie in het zand deed bijten.'

'Dank u! Als u Keie en diens gezellen gevangen kunt nemen, verzoek ik u hen aan deze ridder en diens schildknaap te overhandigen, opdat zij met hen kunnen doen wat ze willen. Maar zorg ervoor dat Keie en zijn mannen u niet herkennen. Bovendien vraag ik u dringend hen niet al te zwaar te verwonden.'

Dit beloofden ze en ze gingen onmiddellijk op weg, samen met de kasteelheer.

Nu zullen we over hen zwijgen en vertellen over Keie en zijn gezellen.

Hoe Keie en zijn gezellen gevangen werden genomen

Het verhaal vertelt verder dat de zwaar gewonde Keie inmiddels hersteld was en samen met zijn gezellen het kasteel belegerde.

De schildknaap - over wie hiervoor gesproken is - had nog drie anderen bij zich. Hij liet elk van hen een goede boog nemen. Vanaf de muren schoten ze een regen van scherpe pijlen, zodat Keie en zijn mannen zich moesten terugtrekken, of ze wilden of niet. Dit ging zo een tijdje door, maar zodra ze geen pijlen meer hadden, waren hun bogen nutteloos. Daarop pakten ze slingers en begonnen stenen naar buiten te gooien.

Op dat moment arriveerde de kasteelheer in gezelschap van Arthurs ridders. Hij zag dat Keie het kasteel nog steeds belegerde. Daarop wilde hij zijn bloedverwanten en bondgenoten te hulp roepen. Maar Gariët zei: ‘Doe dat niet. Ik wil niet dat we ons belachelijk maken door hulp te vragen tegen zo weinig mensen. Ik zal er in m'n eentje vijf zo te grazen nemen, dat ze zich graag zullen overgeven om hun leven te redden.’

Heer Lioneel zei direct: ‘Ik neem er ook vijf voor mijn rekening.’

‘Ik ook,’ sprak Hestor. ‘Ik zal ze zo te lijf gaan, dat ze blij zullen zijn dat ze zich op tijd kunnen overgeven.’

Agloval voegde daaraan toe: ‘De laatste vijf zijn voor mij. Op mijn erewoord, ook ik zal ze zo onder handen nemen, dat ze blij zullen zijn aan de dood te ontkomen.’

Toen sprak de kasteelheer: ‘Nu zijn ze allemaal verdeeld. Tegen wie moet ik het dan opnemen?’

Hestor antwoordde: ‘Bij Sint-Jan, zodra we ze overwonnen hebben, moet u ze naar de kerker van uw kasteel brengen. Dat is uw aandeel.’

‘Voorwaar, zo moet het gaan!’ beaamden de anderen.

Ondertussen waren ze Keie zo dicht genaderd, dat deze hen zag. Hij keek naar de wapenschilden op hun banieren, maar hij herkende ze niet, want ze voerden niet hun eigen tekens. Keie was vol zelfvertrouwen, omdat hij zag dat ze maar met z'n vijven waren.

Terwijl ze dichterbij kwamen sprak Agloval tot zijn gezellen: ‘Elk van ons heeft op zich genomen om vijf van Keies ridders aan te pakken. Volgens mij moeten we hun vertellen, dat elk van ons vieren vijf van hen - één voor één - het onderspit zal laten delven en gevangen zal nemen. Als ze het tenminste tegen ons op durven nemen.’

‘Het lijkt ons goed, dat dit aan Keie wordt meegedeeld. Maar wie zal de boodschap overbrengen?’

Ze vroegen het Agloval, want die had het verhaal bedacht.

Agloval reed meteen weg en zei Keie precies hetzelfde als hij eerder had gezegd. Keie achtte dit voorstel beneden zijn waardigheid en antwoordde: ‘Vier van ons zullen tegen u vieren strijden, als u dat durft.’

‘We hebben ons heilig voorgenomen om u alle twintig te verslaan, dat wil zeggen elk van ons vieren vijf. Indien u het met deze verdeling eens bent en indien u onze uitdaging wilt aannemen, dan durven wij hem wel aan te gaan. Als u het hier niet mee eens bent, zullen we u toch onmiddellijk aanvallen. Maak u gereed: ik kom snel terug en dan steekt u mij neer, of ik u!’

Agloval reed terug naar zijn gezellen om hun te vertellen wat Keie had gezegd en zei erbij dat hij Keie beloofd had om tegen hem te strijden. Elk nam een speer in zijn hand en Keie en drie van zijn makkers maakten zich - gezeten op goede paarden - op voor de strijd.

In het dal voor het kasteel reed Agloval op Keie af. Keie stak Agloval zo, dat zijn speer in stukken brak, maar Agloval had daar geen last van. Agloval raakte Keie zo heftig, dat Keie meende dat zijn hart het begaf. Hij viel van zijn paard en kwam hard op de grond terecht.

Toen Keie op de grond lag, zag de kasteelheer Agloval op een andere tegenstander af rijden. Hij ging onmiddellijk naar Keie toe, pakte hem op en zei: ‘U bent mijn gevangene!’

Keie voelde zich zo beroerd, dat hij geen woord wist uit te brengen en de ridder bracht hem naar de poort van het kasteel. Hij riep hard: ‘Laat me binnen. Ik ben het, Brandesion uw heer!’

Toen Keie dit hoorde, rukte hij zich los en wilde snel wegrennen. Brandesion sloeg Keie met zijn vuist in de nek, zodat hij neerstortte op de brug en bijna in de brede, diepe gracht getuimeld was. De schildknaap ontgrendelde de poort, want hij had zijn heer aan diens stem herkend. Samen tilden ze Keie op, droegen hem naar een kerker en gingen terug naar het

slagveld. Ondertussen bleken Lioneel, Gariët en Hestor nog drie ridders verslagen te hebben. Ze hadden er elk één uit het zadel gelicht. Brandesion en zijn schildknaap kwamen op hen af, pakten ze op, zetten ze bij Keie gevangen en gingen weer snel naar buiten.

Inmiddels had Agloval bijna een ridder van het leven beroofd, omdat deze zich niet wilde overgeven. Gariët had er een doodgestoken en Hestor had een ander zo in het nauw gedreven, dat deze zich zonder slag of stoot overgaf. Lioneel deed niet voor de anderen onder: hij gaf er een zo van langs, dat deze hem snel om genade bad. Daarop riep Agloval Brandesion: ‘Heer ridder, waarom maakt u nu niet een beetje voort? Neem deze ridders mee en gooi ze in uw kerker. Met nog twee erbij bent u op de helft. Haast u, kom snel terug en breng speren voor ons mee.’

Brandesions schildknaap was blij over het verloop van de strijd en bracht speren mee. Elke ridder nam een speer, gaf zijn paard de sporen, koos een tegenstander en stak die terstond van zijn paard.

Zodra de acht overgebleven tegenstanders zagen dat er twaalf van hen overwonnen waren, namen ze de benen, zo snel ze konden. De ridders van koning Arthur achtervolgden hen en haalden er vier in. Terwijl deze vier in het nauw werden gedreven, konden de andere vier ontsnappen. De ingehaalde tegenstanders boden geen enkele tegenstand: ze gaven zich zonder meer over. Ook zij werden gevangen genomen en door Brandesion in de kerker gegooid, net als Keie, zoals ik eerder vertelde.

De schildknaap was erg blij dat zijn heer door Arthur van zijn verplichtingen was ontslagen en dat bovendien de ridders gevangen genomen waren die zijn heer onrecht hadden gedaan en het kasteel hadden willen verwoesten. In het kasteel heerste grote vreugde. Hoe groot, valt nauwelijks onder woorden te brengen. De overwinnaars werden goed onthaald. Lioneel vroeg Brandesion: ‘Wilt u de gevangenen zo goed mogelijk

behandelen, totdat koning Arthur hen laat halen, want ze behoren tot de Ronde Tafel. U zult er goed voor betaald worden.'

Dat beloofde Brandesion.

Zeer vroeg de volgende ochtend begaven Agloval, Lioneel, Hestor en Gariët zich op weg naar Arthurs hof om hem te vertellen hoe het hun vergaan was. Zodra de koning van hun komst op de hoogte was gesteld, ontbood hij hen en vroeg hoe het was afgelopen. Ze vertelden hem dat alle ridders - op vier na - gevangen waren genomen.

'Was Keie daar ook bij?'

'Ja zeker. Hij was zelfs de eerste die in de gevangenis belandde.'

Nu laat ik dit verhaal voor wat het is. Ik zal u nu de belevenissen beschrijven van de vier ontsnapte ridders.

Hoe Keie en zijn gezellen werden bevrijd

Op dat moment bereikten volgens het verhaal de vier ridders die bij het kasteel waren ontsnapt, een riviertje in het woud. Daar woonde een oude ridder die - zoals we lezen - ooit zeer dapper was geweest. Toch was hij altijd oprecht verheugd als hij dappere ridders zag en als hij toevallig ook maar één ridder ontmoette, bood hij hem gastvrij logies aan en voorzag hem dadelijk van al het nodige. Dit deed hij allemaal om zo doende iets te vernemen van hun heldendaden. Keies vier gezellen reden met spoed naar het kasteel in de hoop daar onderdak te vinden. De poortwachters meldden hun komst meteen aan hun heer, die opdracht gaf hen binnen te laten. Zodra ze binnen waren, brachten knapen hun paarden naar de stal; anderen namen hun wapenrusting aan en brachten hen naar de heer des huizes, die hen gastvrij ontving. Hij vroeg onder meer wie ze waren en waar ze vandaan kwamen. Zij antwoordden dat ze tot Arthurs gevolg behoorden en dat ze terecht waren gekomen bij

lieden op een kasteel, waar ze zeer onheus bejegend waren: ‘Want hoe we het ook vroegen, wij waren daar niet welkom, goed- noch kwaadschiks. Men sloot de poort en men haalde zonder iets te zeggen de brug op. Daarom moesten we vandaar vertrekken en hier om logies vragen.’

‘Bij God, dat verwondert me zeer,’ zei de oude man na hun verhaal, ‘want die kasteelheer is een hoofs en dapper ridder. Ik weet zeker dat hij bereid is stoutmoedige ridders eer ter bewijzen.’

Een van de ridders vroeg hierop hoe die heer heette en de oude man vertelde hun dat hij Brandesion heette en diens dappere, moedige en montere schildknaap Brandesier: ‘Maar ik weet wel waarom men u niet binnen heeft gelaten. Dat was enkel en alleen omdat u met te veel mensen was. Brandesion is vast en zeker in een oorlog verwickeld en durfde u daarom niet te ontvangen. Daar ben ik van overtuigd.’

Hiermee eindigde hun gesprek. Men ging aan tafel en na de maaltijd gingen zowel de ridders als de knapen slapen tot de volgende ochtend vroeg.

Nadat de vier ridders waren opgestaan, reden ze een poosje treurig verder. Ze wisten eigenlijk niet wat ze moesten doen. Ze durfden niet terug te keren langs dezelfde weg. Ze besloten zonder dralen in de richting van Kardeel te rijden om de koning te vertellen hoe het Keie vergaan was. Uiteraard wisten ze niet dat de koning van alles op de hoogte was en dat hij juist het advies had gegeven om hen te verjagen. Onderweg zagen ze een prachtig kasteel. Doordat het in een uitgestrekt moeras lag, was het moeilijk te bereiken. Maar ze ontdekten een pad om er te komen. Zodra ze de burcht zo dicht genaderd waren dat men hen kon zien, kwam een ridder schreeuwend naar buiten gereden: ‘Heren, ik raad u aan terug te keren, anders zult u hier strijd moeten leveren, tenzij u mij onmiddellijk zegt waar u vandaan komt en wie u bent. Als u mij dat in vriendschap wilt vertellen, kunt u bij mij onderdak krijgen. Maar als u het mij

niet wilt zeggen, komt u hier niet binnen, wat er ook gebeurt. In dat geval zult u gastvrijheid op mij moeten veroveren.'

De vier ridders antwoordden terstond: 'Heer, wij zijn ridders van de Ronde Tafel. Wij zijn her en der op zoek naar avonturen.'

Toen de ridder hoorde dat ze ridders van Arthur waren, heette hij hen van harte welkom. Hij leidde hen snel naar zijn kasteel. Daar werden zij gastvrij ontvangen en kregen ze wat ze nodig hadden. Het ontbrak hun in geen dele aan eten of drinken. De heer liet wijn schenken en ze raakten in gesprek. Na een poosje zei de gastheer: 'Heren, van de week waren hier vier voortreffelijke ridders die eveneens tot Arthurs hof behoorden. Ze kwamen van het kasteel van Brandesion. Ze vertelden me dat zij Keie met vijftien anderen als gevangene aan Brandesion ter hand hadden gesteld. Brandesion zal hen nooit ofte nimmer uit de gevangenis laten gaan, tenzij hij van koning Arthur daartoe opdracht krijgt; alleen dan zou hij hen vrijlaten. Toen ik vroeg waarom ze Keie gevangen hadden genomen, antwoordden ze dat de koning zelf hen daarheen had gezonden met de opdracht die ridders levend aan Brandesion te overhandigen. Hij zou hen altijd ter beschikking van de koning moeten houden.'

De vier ridders onthielden zich van commentaar, maar knoopten de woorden in hun oren en begonnen over iets anders te praten. Op dat moment was het eten klaar en men zette zich aan de maaltijd. Daarna ging men slapen.

De volgende ochtend stonden de vier ridders vroeg op. Ze namen afscheid van hun gastheer en keerden op hun schreden terug. Ze overlegden hoe ze het voor elkaar zouden kunnen krijgen om Keie én al hun kameraden uit de gevangenis te bevrijden. Drauwedon zei: 'Als jullie mijn raad opvolgen, zullen we hen snel vrij hebben. Een van ons moet in z'n eentje ernaar toe gaan en doen alsof hij namens Arthur komt. Hij moet zeggen dat Arthur Keie en diens gezellen ontbiedt, omdat

hij hen met Pinksteren aan het hof wil hebben. Ten bewijze daarvan moet hij zeggen dat dit is afgesproken toen de ridders die Keie en de anderen gevangen hadden genomen, vertrokken. De koning zelf had hun dat bevolen.'

Dit vonden ze een goed plan. Drauwedon zelf werd uitverkoren om het ten uitvoer te brengen. Hij trok zijn wapenrusting uit en ging als boodschapper op weg.

Toen Drauwedon bij Brandesion was gekomen en men zijn boodschap had aangehoord, werd hij gastvrij ontvangen. Brandesion meende immers dat koning Arthur Drauwedon had gestuurd: Drauwedon wist precies te vertellen wat Lioneel met Brandesion had afgesproken, namelijk dat de edelmoedige koning met Pinksteren zijn ridders aan het hof wilde hebben. Aldus werd Brandesion in de luren gelegd. Hij liet Keie en diens kornuiten de volgende dag met de boodschapper meegaan.

Onderweg legde Drauwedon Keie uit hoe hij een en ander via een list had klaargespeeld en dat de koning er niets van wist. Zij kwamen bij de andere drie, die de hele nacht in het bos hadden zitten wachten. Toen ze de voormalige gevangenen zagen verschijnen, waren ze zeer verheugd. Maar Keie zei: 'Wat ons is overkomen, zal ons altijd worden nagedragen, tot onze schande. Laten we eens bekijken wat we kunnen doen. Pinksteren nadert en de koning zal hofdag houden. Wat kunnen wij doen? Het zou goed zijn als we aanwezig zouden zijn, maar laten we eerst informeren of we gewenst zijn. Indien de koning nog steeds verbitterd jegens ons is, kunnen we ons beter maar niet vertonen. Wellicht dat we in de buurt van het hof erachter kunnen komen hoe de situatie is.'

Zo begaven ze zich op weg en kwamen enige tijd later bij een kasteel, op zo'n zeven mijl van Kardoel. Daar nam Keie met zijn kameraden zijn intrek, want men kende hem daar. Keie vernam dat de koning hem flink zou laten boeten voor Waleweins rampspoed. De koning nam het Keie persoonlijk kwalijk

dat Walewein zoek was. Zodra Keie dit wist, wilde hij toch niet zo maar weggaan. Hij hoopte namelijk dat de koningin voor hem en zijn gezellen genade zou weten te bewerkstelligen. Vooralsnog bleven hij en de zijnen waar ze waren.

Nu zullen we hierover zwijgen en verder lezen over Walewein.

Hoe Walewein een gevecht leverde met een hertog

Nadat de dappere Walewein afscheid had genomen van de koning over wie ik hiervoor vertelde, bereikte hij - zo deelt het verhaal mee - als gewoonlijk een groot, diep en breed woud. Twee dagen en een nacht doolde hij daarin rond. Op de ochtend van de derde dag reed hij een koninkrijk binnen waar veel burchten en versterkte steden lagen. Walewein, die er onbekend was, reed door, totdat de avond viel. Op dat moment begon het pijpenstelen te regenen, zodat de toch al afgematte ridder drijfnaat werd. Gelukkig bereikte hij een stad waar de koning verbleef en waar overal veel volk was. Walewein doolde een beetje op goed geluk door de straten, maar hij kon nergens onderdak vinden, zoveel vreemdelingen waren er. Daarop ging heer Walewein onder een grote poort schuilen. Toevallig was dit de toegang tot het hof van een graaf. Hij stond daar nog maar net, of de zoon van de graaf kwam naar buiten en zag Walewein daar gewapend op zijn paard zitten.

‘Wie is daar?’ vroeg hij onmiddellijk.

‘Ik ben een ridder,’ antwoordde Walewein, ‘die nergens in deze stad onderdak kan vinden.’

‘Dan zal ik u vannacht logies geven.’

Daarop nam de zoon van de graaf Walewein mee naar binnen, ontwapende hem en haalde een mantel voor hem.

Ondertussen keerde de graaf, die tot de koninklijke raad behoorde, met zijn gevolg terug uit de stad. De jongeling zei

tegen Walewein: ‘Sta op, edele heer! Mijn vader komt zo thuis van het hof; ik ga hem tegemoet.’

Dat deed hij met vier knechten in zijn kielzog; hij nam zijn vader direct bij de hand: ‘Beste vader, word alstublieft niet kwaad. Ik heb een ridder onderdak aangeboden, omdat hij nergens anders terecht kon. Heet u hem alstublieft welkom. Hij lijkt me edel en zeer hoofs. Lieve vader, dit heb ik misdaan.’

‘Lieve zoon, je moet geprezen worden. Je hebt niets misdaan en ik zal onze gast van harte welkom heten.’

Hij liep op de deur af waar Walewein voor stond. Ze begroetten elkaar allerhartelijkst, met vriendelijke en aardige woorden. Het gevolg van de graaf deed net zo: ze namen Walewein bij de hand en gingen de zaal in waar ze op een prachtig bed plaats namen. De graaf keek aandachtig naar zijn gast; op grond van diens uiterlijk oordeelde de graaf dat zijn gast een deugdzaam man moest zijn. Daarna ging men dineren. Na de maaltijd begaf men zich te bed. De zoon van de graaf vergat niet Walewein behulpzaam te zijn bij het uittrekken van diens schoenen. Daarna ging hij weg.

De volgende ochtend stond de graaf vroeg op en ging samen met zijn ridders naar het hof van de koning om aan de beraadslagingen deel te nemen. Zijn zoon bleef alleen met Walewein achter. Zodra Walewein was opgestaan, kwam de jongeling op hem af met de woorden: ‘Heer, als u de mis wilt bijwonen, zal ik u naar de kerk brengen.’

‘Graag,’ zei Walewein, en samen gingen ze naar een kerk in de buurt, waar zich meer dan duizend ridders bevonden. Heer Walewein zocht een plaats waar hij, alleen met de aardige jongeling, een beetje buiten het gedrang stond.

Zodra de mis afgelopen was, baande een machtige hertog, een neef van de koning, zich luid pratend een weg naar voren. Ofschoon hij een van de beste ridders uit het koninkrijk was, placht hij zichzelf ieder jaar tijdens de hofdag grote lof toe te

zwaaien: ‘Ik ben ervan overtuigd dat hier geen ridder is die niet moet erkennen dat hij nimmer zo'n goede, hoofse, mooie, loyale, dappere, voortreffelijke ridder aanschouwde als ik. Is er iemand aanwezig, die dit hier en nu wil tegenspreken? Ik zwijg en luister.’

Er was echter niemand zo vermetel dat hij dat aandurfde. De machtige hertog herhaalde zijn snoeverijen. Toen hij voor de derde keer zijn woorden herhaalde, trad Walewein naar voren: ‘Ridder, wat je beweert, spreek ik tegen. Ik heb betere, mooiere, verstandiger en dapperder ridders dan jij gekend, en dat zal ik je bewijzen, desnoods in een gevecht.’

Toen de hertog dit hoorde, ontstak hij in grote woede. Bovendien meenden vele ridders dat Walewein duidelijk mooier en beter was. Ter plekke bood de hertog Walewein de handschoen aan; Walewein nam die in ontvangst en gaf de hertog de zijne: een tweekamp was onvermijdelijk. Daarop sprak de koning tot beide heren: ‘Ik eis dat u beiden borgen stelt, opdat de strijd eerlijk zal verlopen.’

De hertog stelde trots een aantal van zijn mensen borg, net zoveel als hem goeddacht: hij had er genoeg. Men eiste dat ook Walewein borgen zou stellen, maar die zei: ‘Heer, ik ben een vreemdeling; ik ken hier niemand die ik borg zou kunnen stellen, maar ik geef u mijn erewoord.’

‘Heer ridder, dat is niet mogelijk: ik moet borgen hebben of u wordt gevangen gezet.’

De zoon van de graaf trad naar voren en zei: ‘Majesteit, ik verzoek u borg voor deze ridder te mogen zijn: ik verzeker u dat deze edele ridder hier zal zijn.’

‘Dit kan ik niet accepteren,’ antwoordde de koning, ‘tenzij uw vader het goedvindt.’

De jongeman liep meteen naar zijn vader met het verzoek tot de volgende dag borg te mogen staan voor zijn gast: ‘Hij zal u een behoorlijke schadevergoeding geven.’

‘Zoon, dit is allemaal kinderpraat; ik weet niet wie je dit

aanraadde. Ik zal geen borg staan voor hem, want mijn heer, de koning, zou me dat niet in dank afnemen.'

'Vader, als u geen borg wilt staan voor hem, zult u me nooit meer zien: ik zal weggaan. Moge God me behoeden.'

Toen de graaf besepte wat zijn zoon van plan was, gaf hij toe: 'Zoon, ik zou liever al mijn goed verliezen! Ik beloof je, ik zal borg staan. Ga met me mee naar de koning.'

De graaf gaf al zijn land als pand in handen van de koning; aldus stelde hij zich borg dat hij Walewein de volgende dag zou komen brengen. Hierna verliet hij het hof en reed met Walewein huiswaarts. De koning nodigde onmiddellijk alle heren en vrouwen uit om de volgende dag te komen kijken naar de tweekamp.

Vroeg de volgende ochtend betrad een volledig bewapende Walewein, in gezelschap van de graaf, het strijdperk met de woorden: 'Heer, ik zou graag willen dat u mijn borg van zijn verplichtingen ontslaat. Hier ben ik, bereid om het gevecht aan te gaan.'

De koning ontsloeg de graaf van diens verplichtingen. Ook de hertog trad nu in het krijt.

Dames en heren, daar stonden in het strijdperk twee heren die onderling een gevecht wilden aangaan: elk van beiden had twee grote speren meegebracht. Ze namen er ieder een ter hand en stormden met zo'n kracht op elkaar in, dat die speren in veertig of meer stukken braken. Onmiddellijk namen ze nieuwe speren en reden weer op elkaar in, maar hun speren knakten als rietstengels. De hertog verwonderde zich erover dat Walewein tegen zijn aanval opgewassen was. Walewein verwonderde zich zijnerzijds over de weerstand die de hertog bood. Ze keerden hun paarden om. Bij de volgende aanval stak de hertog dwars door Waleweins schild, ja hij stak zelfs door diens maliënkolder, zodat Walewein een bloedende wond opliep. Maar Walewein vergold dat zijn tegenstander ter plekke. Ik zal u uit de doeken doen op welke manier: Walewein stak zijn speer

dwars door de helm in de wang en nek van de hertog, die zich nochtans dapper te weer stelde met zijn zwaard. Op het schild van de hertog was een draak afgebeeld uit wiens keel grote vlammen kwamen, daarom was de hertog zo dapper. De edelmoedige heer Walewein had op zijn schild een rode leeuw staan. Opnieuw troffen de beide kemphanen elkaar. Walewein was op zijn hoede, want de hertog sloeg hard op hem in, hij was verbitterd vanwege het feit dat Walewein zo lang weerstand bood. De hertog trok zijn scherpe zwaard en gaf Walewein zo'n klap op het hoofd, dat er een groot gat in diens helm ontstond. Walewein boog daardoor voorover in het zadel, maar ondanks zijn verwondingen richtte hij zich op, sprong op de hertog af en beet hem toe: 'Bij God, ik zal u deze slag betaald zetten, voordat de dag voorbij is. Op die manier zal er tevens een einde komen aan uw dwaze praalhanzerij.'

Terstond nam hij zijn zwaard met beide handen beet en sloeg de hertog dwars door zijn helm en helmkapje; ten gevolge van die klap viel de hertog bewusteloos van zijn paard. Walewein stapte onmiddellijk van zijn eigen paard en trok de hertog de helm van het hoofd om hem te onthoofden. De koning kwam meteen toegesneld: 'Edele heer, doe dat niet! Ik smEEK u: laat hem leven. In ruil daarvoor zullen we u zilver, goud, land en borgen geven.'

'Aan uw mooie geschenken,' antwoordde Walewein, 'heb ik geen boodschap: ik bezit alles wat mijn hart begeert! Maar indien u wilt dat hij blijft leven, moeten u en hij zonder tegenstribbelen met uw beider manschappen als mijn gevangenen naar Kardoel gaan. Zonder gekheid, majesteit, daar moeten u en hij tot veertien dagen na Sint-Jansdag op me blijven wachten. Bedenk wel dat hij op geen andere wijze het leven kan behouden.'

De hertog gaf ten antwoord: 'Ik laat me liever mijn hoofd afslaan dan deze schande te ondergaan.'

Meteen hief Walewein zijn zwaard op: 'Dan sterf hier!'

‘Maar vertel me toch je naam,’ vroeg de hertog, ‘opdat ik als jouw gevangene zonder omwegen kan vertellen wie me overwonnen heeft.’

‘Heer, ik word Walewein genoemd!’

Over dit antwoord was de hertog zeer verheugd: ‘Heer Walewein, ik schaam me nu niet meer dat men mij verslagen ziet, want dat is uw werk, bij God. Ik geef u mijn erewoord dat ik met al mijn manschappen naar Kardoel zal trekken, en de koning, mijn heer, zal er eveneens heen gaan omwille van uw eer.’

Ook de koning beloofde het Walewein plechtig. Iedereen was zichtbaar opgelucht, omdat de zaken deze wending genomen hadden. Men heeft de hertog en heer Walewein op een draagbaar gelegd en onder grote vreugde naar de stad gebracht. Men deed vreselijk zijn best om het Walewein naar de zin te maken: er werd door ridders en knapen een groot feestmaal aangericht. Daarna ging men slapen.

De volgende ochtend stond Walewein vroeg op, nam - volgens de regels van de kunst - afscheid van al degenen die in het koninklijke paleis aanwezig waren. Hij keerde met de graaf terug naar diens kasteel, waar hij eerder onderdak had genoten. Daar rustte hij nog een dag, terwijl men hem goed verzorgde.

Daarna nam Walewein afscheid van zijn gastheer; hij bedankte ook de jongeling voor de hem bewezen eer. Daarop vroeg hij de graaf en diens zoon of ze de koning naar Kardoel wilden vergezellen. Vader en zoon beloofden dat meteen. Vervolgens reed Walewein zijns wegs.

Nu zwijg ik verder over deze heren; ik zal voortgaan met Waleweins avonturen.

Hoe Walewein drie dagen lang tegen Gorleman vocht

Volgens het verhaal reed de zoon van de graaf ongeveer een mijl met Walewein mee. Maar toen vroeg Walewein hem huiswaarts te keren: ‘Edele jongeling, telkens wanneer u dat nodig vindt, kunt u op mij rekenen. Mocht u mij ontbieden, dan kom ik vast en zeker naar u toe, waar dat ook moge zijn.’

Daarop kuste Walewein hem op de mond en zei: ‘Vriend, behouden reis.’

Zo nam Walewein afscheid van de jongeling. Hij reed drie dagen in z'n eentje door zonder één avontuur te beleven. Op de vierde dag kwam hij in een woud, waar hij een sterk kasteel zag staan. Zo snel mogelijk reed hij erheen. Een schildknaap kwam hem tegemoet en vroeg waar hij heen ging. De edelmoedige Walewein antwoordde hem: ‘Ik ben op weg naar dat kasteel; ik hoop er onderdak te vinden.’

‘Och nee, heer, ga met mij mee. Ik zal u gastvrij ontvangen. Als u wist wat men daar allemaal heeft uitgevoerd, zou u die burcht links laten liggen. De kasteelheer heeft de volgende schandalige regel ingesteld: elke ridder die in het kasteel onderdak zoekt, moet dat door strijd verkrijgen. Als hij in de strijd verslagen mocht worden, slaat de kasteelheer hem met zijn zwaard het hoofd af. Dat heeft menigeen reeds ondervonden.’

‘Vertel me, knaap, hoe heet die gastheer?’

‘Gorleman.’

‘Ik ga erheen, hoe trots hij ook moge zijn.’

Daarop reed Walewein naar de kasteelpoort. Toen hij erdoor wilde gaan, zei de poortwachter: ‘Wacht eens even! U mag niet naar binnen; ik verbied het u. U moet immers eerst strijden tegen mijn heer.’

Meteen daarop zag Walewein de kasteelheer met een speer in de hand de poort uit draven: ‘Ridder, wat wilt u? Waarom bent u gekomen? Als u bij mij onderdak wilt krijgen, kies dan

wat u prettiger vindt: wilt u het tegen mij opnemen of maakt u liever rechtsomkeert?’

‘Ik wil liever vechten; ik ga niet terug!’

Beiden draaiden zich om en stormden vervolgens op elkaar af; de ontmoeting was zo hevig dat hun speren tot aan het handvat afbraken. Beiden grepen onmiddellijk hun zwaard en begonnen vreselijke slagen uit te delen. Ze streden door totdat de nacht hun het zicht benam. Heer Gorleman zei toen: ‘U hebt eigenhandig en op eervolle wijze voor vannacht onderdak op mij veroverd. We moeten nu het strijdveld verlaten. Ik zal u gastvrij onthalen.’

Samen gingen ze naar het kasteel, waar ze voortreffelijk werden ontvangen. Gorleman droeg zijn zuster, een jonkvrouw, op Walewein goed te verzorgen, zodat hij haar ervoor zou bedanken. De jonkvrouw was buitengewoon mooi, hoofs en zedig; ze zou het node nagelaten hebben, zeker niet nu haar broer het haar opgedragen had. Ze nam Walewein bij de hand en maakte een bad voor hem gereed. Daarna gingen de dames en de heren aan tafel zitten waar ze met veel egards werden bediend. Na de maaltijd ging iedereen slapen. De schone jonkvrouw had Walewein een goede slaappleats gegeven en ze bediende hem, zoals haar broer haar had opgedragen.

De volgende ochtend kwam ze naar Walewein: ‘Sta op, edele heer, trek uw wapenrusting aan; u moet het wederom tegen mijn broer opnemen.’

Heer Walewein stond op en wapende zich snel, waarbij de jonkvrouw hem hielp. Toen nam hij haar in zijn armen en kuste haar op de mond; vervolgens nam hij afscheid en ging terstond naar de plek waar zijn gastheer al op hem stond te wachten. Elk nam een speer ter hand en zo hard ze konden, reden ze op elkaar af. Beide speren vlogen in stukken. Allebei trokken ze hun zwaard en vochten daarmee zoals het fiere ridders betaamt, van 's ochtends tot in de middag. Toen zei Gorleman: ‘Ridder, edele heer, onze paarden zijn afgemat en wij zijn even-

eens bekaf. Als u het wilt, zouden we wat kunnen uitrusten onder die lindeboom; daar kunnen we tevens verkoeling vinden.’

‘Ik ga met u mee.’

Nu was er in de buurt van die lindeboom een nauwelijks zichtbare bron. Weet wel dat wie eruit dronk, genas van alle vermoeienissen die hij in zijn lichaam voelde. Terwijl Walewein uitrustte, sloop Gorleman heimelijk naar die bron, dronk eruit en keerde verfrist naar Walewein terug.

‘Maak u snel gereed; laten we een einde maken aan dit gevecht.’

Gorleman was op dat moment opgewekt, omdat hij uitgerust was; hij meende Walewein te kunnen verslaan en hij dacht zeker te zijn van de afloop van het gevecht. Hij kende blijkbaar de dappere held Walewein in het geheel niet. Die trad hem onverschrokken tegemoet en zette hem ter plekke alles betaald wat hem was aangedaan. Nooit zag iemand zo'n verbeterd strijd!

Ze vochten door, totdat het nacht was. Gorleman zei toen tegen Walewein: ‘Het is tijd dat we hier weggaan, edele ridder. U hebt op eervolle wijze uw logies veroverd; ik ken uws gelijke niet. Er was nog nooit iemand zo goed dat hij het in een tweegevecht zo lang tegen mij uithield als u.’

Ze bestegen hun paarden en gingen rechtstreeks naar het kasteel waar men hen gastvrij ontving. Vervolgens gaf Gorleman zijn zuster opnieuw opdracht zeer goed voor zijn gast te zorgen. En deze opdracht beviel haar zeer. Ik heb begrepen dat men ging eten en daarna slapen. Gorleman gelastte Walewein de volgende ochtend naar het strijdperk te komen om te zien wie van hen tweeën de zege zou behalen en wie het onderspit zou delven. Walewein haastte zich naar bed en naar ik begrepen heb ging de zeer mooie zuster van Gorleman met hem mee. Zij was inmiddels verliefd op hem geworden: ze vond hem buitengewoon knap, hoofs en edelmoedig. Ze vroeg hem da-

delijk naar het verloop van de strijd. Walewein vertelde haar hoe zij tot in de late middag hadden gevochten en hoe haar broer toen een wapenstilstand had voorgesteld: ‘We zouden uitrusten en verkoeling zoeken onder een lindeboom. Maar dadelijk daarop hervatten we de strijd. Uw broer leek net zo fris als hedenmorgen.’

‘Ach heer,’ sprak zij vervolgens, ‘er is geen man in de hele wereld die mijn broer kan verslaan. Maar indien u mij op uw erewoord belooft mijn broer in leven te laten als hij verliest, zal ik u verklappen hoe u hem kunt overwinnen.’

‘Dat belooft ik op mijn woord van eer, ook al had u het me niet gevraagd, edele jonkvrouw.’

‘Heer, let erop dat hij niet in de buurt van de lindeboom kan komen, zodat hij geen kans krijgt uit een bron te drinken die daar is. Daardoor herkrijgt hij onmiddellijk zijn kracht. Als u mijn raad opvolgt, zal hij spoedig overwonnen zijn.’

Walewein bedankte haar uitgebreid.

Bij het aanbreken van de dag reed Walewein snel naar het veld waar hij Gorleman reeds aantrof. Terstond nam elk een speer en ze reden met zo'n geweld op elkaar in dat de speren in stukken braken. Daarop trokken ze hun zwaarden, daarmee deelden ze rake klappen uit op elkaars helmen, maliënkolders en schilden. De edelmoedige ridder Walewein wilde zijn gastheer betalen voor het logies. Geen van beiden dacht erover de strijd te staken. Ze bleven onophoudelijk op elkaar in slaan, tot aan het middaguur. Op dat moment begon Gorleman te verslappen en hij vroeg Walewein of die ervoor voelde verkoeling te zoeken onder de lindeboom, net als de vorige dag. Maar Walewein antwoordde: ‘Nee, ik wil niet rusten. We moeten een einde maken aan deze strijd; één van ons zal het onderspit moeten delven.’

Vervolgens sloeg hij zo op Gorleman in dat hij hem alle kanten op dreef en hem ten slotte neersloeg. Voordat Gorleman op kon staan, gaf Walewein hem nog een slag en rukte hem

daarna de helm van het hoofd; hij trok zijn zwaard en zei: ‘Nu is het afgelopen met je leven.’

Gorleman smeekte om genade, maar Walewein zei: ‘Te laat. Ik verzeker u: het helpt u echt geen zier nu om genade te smeken.’

‘Ach edele heer, schenk mij genade! Ik zal u altijd ten dienste staan.’

‘Dat zal niet gebeuren, als u mij niet wilt beloven naar Kardoel te gaan en u gevangen te geven aan de koningin. Daar moet u blijven met al uw manschappen tot veertien dagen na Sint-Jansdag. Bovendien dient u een einde te maken aan deze afschuwelijke en misdadige gewoonte die u te lang hebt volgehouden; daar moet u mee ophouden!’

Gorleman antwoordde: ‘Dat is te veel van het goede. Ik zou liever willen dat u me doodde dan dat ik mij gevangen zou geven. Maar laat me eerst weten hoe u heet.’

‘Vriend, men noemt mij Walewein. De vermaarde koning Arthur is mijn oom.’

‘Het doet me deugd dat ik in dit gevecht met u mijn leven heb weten te behouden. Ik geef u graag mijn erewoord dat ik naar Kardoel zal gaan. God heeft mij de eer vergund dat ik u hier heb ontmoet. Dus wat u met me doet, kan me niets schelen.’

De verheugde Gorleman leidde Walewein naar zijn kasteel waar ze zich uitgebreid te goed deden aan eten en drinken. Na de maaltijd ging men weldra slapen.

Bij de dageraad nam Walewein afscheid en ging weer zijns weegs. Nu zwijg ik hier over Gorleman; ik zal verder vertellen over Walewein.

Hoe Walewein twee reuzen versloeg

Het verhaal vertelt nu verder dat Walewein door een onherbergzame streek reed die hij in het geheel niet kende. Landerijen waren verwoest, alle huizen waren kort en klein geslagen en de velden waren niet bebouwd. Walewein kon niemand iets vragen, want hij zag er geen levende ziel. Toen Walewein deze streek doorgetrokken was, bereikte hij een woud waar de allermooiste burcht lag die men ooit zag. Die was daar gebouwd door de twee vervaarlijkste reuzen over wie we ooit iets gelezen hebben. Ze waren sterk en onverschrokken en hadden met geweld heel het koninkrijk te gronde gericht; bovendien hadden ze heel de bevolking zonder uitzondering uitgemoord en de steden in brand gestoken. In dat kasteel hielden ze knappe edelvrouwen en jonkvrouwen gevangen en lieten hen kleren maken uit laken, zijde en allerhande andere kostbare stoffen; de dames verkeerden echter in erbarmelijke omstandigheden, omdat ze op water en brood leefden.

Zodra Walewein deze burcht zag, reed hij er snel heen, maar toen hij dichterbij kwam ontwaarde hij een reus, de allergrootste die hij ooit zag.

Is dit een duivel of een mens? vroeg Walewein zich af. Moge God het me vergunnen dat jij je monsterlijke leven door mijn zwaard verliest en dat je door mijn hand omkomt.

Heer Walewein aarzelde niet, maar gaf Gringalet de sporen. Hij stak de reus in diens buik met een lans die onmiddellijk doormidden brak. Met een verschrikkelijk geraas - net alsof het donderde - stortte de reus ter aarde: dood! Het geluid van de val droeg zo ver, dat de broer van de reus het hoorde en meteen naar buiten gereden kwam met een tang. Toen hij zijn broer daar dood zag liggen, was hij zeer bedroefd en onder het uitroepen van de woorden 'Dit zal ik je betaald zetten!' stormde hij op Walewein af en sloeg hem zo hard met de tang, dat Gringalet terugdeinsde. Maar Walewein spoorde zijn paard

weer aan en reed op de reus af: hij wilde ook hem doden. De reus liet zijn tang vallen en nam Walewein én Gringalet in één keer op zijn nek.

‘Nu zul je het leven laten; al was je vijf keer zo groot, mijn broer zal gewroken worden.’

‘Ach Vader, Heer, ik smeeek U,’ bad Walewein, ‘bescherm mij nu omwille van het Heilige Kruis, net zoals U David eertijds tegen de reus Goliath beschermde.’

De reus rende met man en paard naar de burcht. Walewein wist met zijn rechterhand zijn zeer scherpe zwaard te trekken en bracht de reus in de rechterzijde een grote, diepe wond toe waaruit het rode bloed terstond begon te stromen. De reus liet man en paard direct vallen, want de wond bezorgde hem zo'n last dat hij op de grond viel. Walewein trad naderbij, nam de reus bij de haren en gaf hem een geweldige slag. Daarop gaf de reus zich gewonnen: hij gaf zich over en bood Walewein zijn land en burcht aan: ‘En ik zal uw leenman worden. Omdat u zo'n geweldig ridder bent, kan ik dat met ere doen. Ik vraag u, edele baron, me uw naam te zeggen.’

‘Dat zal ik met veel plezier doen. Ik ben Walewein, de zoon van koning Arthurs zuster.’

‘Ach, lieve God,’ sprak de reus, ‘ik dank God, Onze Lieve Heer, met recht dat ik ben overwonnen door de beste ridder die ooit geboren werd.’

Hij onderwierp zich aan Walewein. Daarop vroeg de reus: ‘Heer, ik ben dusdanig gewond dat ik hier niet weg kan. Zoudt u daarom voor mij naar het kasteel willen gaan en daar een onvolprezen zalf halen. Ik zal u zeggen waar die staat: hij staat in een kamertje in een gouden kruik. Laat mijn hofmaarschalk weten dat ik u erom gestuurd heb, omdat ik zelf te zeer gewond ben. Hoe gewond en gekwetst iemand ook is, als hij een beetje zalf op zijn wond smeert, geneest hij onmiddellijk. Ik durf bovendien te beweren dat mits mijn broer nog een beetje lucht in zijn longen heeft, ik hem onmiddellijk zal genezen. Beste

heer, haast u alstublieft.'

Walewein reed zo snel mogelijk weg. Maar luister wat hij voor de kasteelpoort aantrof: aan elke kant lagen twee leeuwen; daar kon men niet zo maar langs. Bovendien bevond zich op de plaats waar de poort zou moeten zijn, een groot en breed gat waaruit aan alle kanten scherpe zwaarden staken, die alles wat ertussen kwam fijnhakten. Alsof dat nog niet genoeg was, stroomde er een verschrikkelijk woeste rivier onderdoor waarover allerlei wonderen te vertellen zouden zijn.

Walewein liep naar de sluis en deed hem dicht, zodat het water tot stilstand kwam en hij de andere kant kon bereiken. In de zaal van het kasteel ontmoette hij vele mooie en edele jonkvrouwen die veel misbaar maakten. Ze waren immers allen gevangen genomen, zoals ik u hierboven uit de doeken heb gedaan. Walewein vroeg wat er mis was. Daarop vertelden ze hem zonder omwegen hoe ze gevangen waren genomen en onder welke ellendige omstandigheden ze hun brood moesten zien te verdienen. Walewein beloofde hun: 'Ik laat u weten dat ik u uit deze gevangenis zal bevrijden, voordat ik dit land verlaat.'

Daarover waren alle dames ten zeerste verheugd en zij bevalen hem in hun gebeden aan God aan.

Vervolgens legde Walewein de hofmaarschalk uit dat diens heer gewond was en daarom de zalf wilde hebben die in de gouden kruik bewaard werd. De hofmaarschalk gaf Walewein de kostbare zalf. Terstond reed Walewein naar de reus en bestreek diens wond met zalf; zodra hij dat gedaan had, stond de reus op, alsof hij nooit gewond was geweest. De reus liep naar zijn broer die nog steeds ademde, en bestreek diens wond; en ook hij stond onmiddellijk volledig gezond op. Zijn broer vertelde hem dat hij zich aan Walewein onderworpen had, en dat hij dat ook moest doen: 'Want hij heeft ons allebei overwonnen. Bovendien is er geen ridder onder de zon die dat meer waard zou zijn!'

‘Broer,’ antwoordde de ander, ‘wees ervan overtuigd dat ook ik zonder spijt zijn man zal worden.’

Daarop ontving Walewein ook van de andere reus diens erewoord, namelijk dat hij goed- dan wel kwaadschiks Walewein altijd zou gehoorzamen.

Op deze wijze zijn beide reuzen genezen. Daarna namen ze Walewein mee naar hun zaal waar ze hem met alle egards ontvingen. Heer Walewein verzocht hun de dames en jonkvrouwen die zij gevangen hielden, mooie kleren te geven en hen te ontbieden: ‘Laat hen vanavond met ons eten en plezier maken.’

Zo gezegd, zo gedaan: de dames en jonkvrouwen verkleedden zich snel en werden naar Walewein geleid. Er waren er wel driehonderd, zowel koningskinderen als dochters van graven; velen van hen waren beeldschoon en stonden zeer in aanzien. Men leidde hen naar de tafel en men begon te eten. Walewein zat te midden van deze jonkvrouwen en diende hen, zoals het behoort. Er was eten in overvloed. Na de maaltijd begaven allen - heren, dames en knapen - zich naar bed. Walewein lag in een fraai en zacht bed en sliep een gat in de dag. Zodra hij was opgestaan, bracht men hem water en daarna ging hij snel ontbijten. Onmiddellijk daarna vroeg hij de reuzen: ‘Heren, u moet me het volgende beloven: u moet u met al uw manschappen naar Kardoel begeven; daar moet u op mij blijven wachten tot minstens veertien dagen na Sint-Jansdag. Ik verzoek u deze dames en jonkvrouwen mee te nemen.’

‘Heer,’ antwoordden ze, ‘al wat u begeert, zullen we van ganser harte doen; we kunnen u dat niet weigeren. Wij zullen er zijn.’

Daarna nam Walewein afscheid en trok hij weg naar andere streken. Nu zal ik verder zwijgen over de reuzen en verder vertellen over hetgeen Walewein hierna allemaal overkwam.

Hoe Walewein het toernooi won en hoe hij de koning van Aragon gevangen nam

Volgens het verhaal ging Walewein hierna naar Aragon. Tien dagen reed hij voort zonder een avontuur te beleven. Op de elfde dag bereikte hij de rand van een woud waar hij doorheen moest. Daar zag hij een schildknaap naast een legertros rijden. Walewein vroeg hem waar hij naar toe ging.

‘Heer,’ antwoordde de schildknaap terstond, ‘dat zal ik u naar waarheid vertellen. Er is een toernooi uitgeroepen waar twee koningen aanwezig zullen zijn, namelijk de machtige koning van Aragon samen met vele dappere ridders en de minder machtige koning van Portugal. U moet weten dat dit toernooi het gevolg is van vermetelheid en trots. Immers, degene die overwint zal daarna in het land van de ander gaan roven en brandstichten. Maar wij menen te weten dat de koning van Portugal op de vlucht zal slaan, omdat zijn leger veel te klein is in vergelijking met het onze.’

Walewein nam afscheid van de schildknaap en overwoog de koning van Portugal te hulp te schieten. Mocht hij in staat zijn hem de overwinning te bezorgen, dan zou men hem des te meer prijzen.

Twee dagen lang vroeg Walewein overal waar hij kwam naar de koning van Portugal, totdat hij in een dal een schildknaap ontmoette. Ook bij hem informeerde Walewein naar de koning.

‘Ik zal het u vertellen,’ zei de schildknaap. ‘De koning is in dat bos gelegerd. Hij is echter zeer bevreesd dat de koning van Aragon zijn land zal verwoesten.’

Zodra Walewein dit vernomen had, reed hij die kant op. De koning van Portugal had echter op dat moment zijn intrek genomen in een van de steden, zodat Walewein op dat uur geen onderdak kon vinden. Lange tijd zwierf hij een beetje rond. Uiteindelijk bereikte hij een kleine herberg waar slechts twee

avonturenridders aanwezig waren. Hoe dan ook, Walewein vertelde hun over zijn toestand en dat hij van plan was de koning van Portugal in het toernooi bij te staan. Daarom werd hij gastvrij onthaald: men nam zijn wapenrusting aan en een van de ridders liet hem daarna een stel prachtige kleren brengen. Toen bleek hoe knap Walewein was. Hoe langer deze ridder Walewein aanschouwde, hoe knapper hij hem begon te vinden. Hij snelde naar zijn kameraad en deelde hem mee: ‘Voor zover ik dat kan bekijken, heb ik nog nooit van mijn leven zo'n mooie man gezien, als ik nu onderdak heb verleend. Ik ben ervan overtuigd dat hij morgen in het toernooi de overwinning zal behalen. Laten we hem daarom vergezellen.’

Onmiddellijk hierna werd de maaltijd opgediend en daarna legde men zich ter ruste op kostbare bedden.

De volgende dag trok de koning van Portugal met zijn gevolg op naar het strijdperk; Walewein, over wie dit verhaal gaat, en de twee ridders deden hetzelfde. De koning had de beschikking over drieduizend goed bewapende ruiters en bovendien tweeduizend snelle en dappere voetknechten. De koning van Aragon arriveerde met vijfduizend ridders en vierduizend schildknapen op het terrein waar het toernooi zou plaatsvinden.

Nadat men lange tijd aan de rand van het strijdperk stil had gestaan, zei Walewein tot zijn medestrijders: ‘Ik sta hier al te lang stil; ik ga eens kijken of iemand uit het gevolg van de koning van Aragon bereid is met mij te vechten.’

Hij nam zijn speer en schild en reed naar de andere kant van het veld. Daar ontwaarde hij de maarschalk van het leger van Aragon die eveneens een speer had genomen om een tweegevecht aan te gaan. Ze gaven hun paarden de sporen en stormden strijdlustig op elkaar af met gevelde speren. Dit zou de maarschalk nog duur te staan komen. Bij het treffen brak de lans van de maarschalk in tweeën, maar Walewein wist zijn tegenstander met de zijne uit het zadel te wippen. Walewein legde onmiddellijk beslag op het paard van de maarschalk en

gaf dat aan zijn schildknaap; daarna keerde hij in het strijdperk terug.

De maarschalk, die aanvankelijk dacht dat zijn laatste uur geslagen had, stond op en ging naar zijn heer, de koning van Aragon, bij wie hij zich beklaagde over het verlies van zijn paard. De opperschenker werd zeer kwaad over de schande die zijn collega was aangedaan. Zonder een seconde te wachten reed hij vertoornd op Walewein af, die midden in het strijdperk stond. Walewein reed zijn tegenstander tegemoet en stootte hem zo hardhandig uit het zadel dat hij bewusteloos achter zijn paard neerviel. Nadat Walewein het paard van de opperschenker wederom aan zijn schildknaap gegeven had, maakte hij rechtsomkeert.

Zodra de tegenpartij vernam dat de opperschenker verslagen was, ontstak de hofmaarschalk in grote toorn en deelde mee dat hij zijn beide collega's wilde wreken. Toen Walewein en de hofmaarschalk elkaar troffen, braken hun speren en werden hun paarden bijna omvergeworpen. Daarop trokken beiden het zwaard.

Dat was het moment voor meer dan vijfhonderd ridders om zich in de strijd te mengen. Walewein werd aan alle kanten belaagd, maar zijn gezellen schoten hem te hulp en stonden hem bij. Walewein kwam oog in oog te staan met de hofmaarschalk en sloeg die van zijn paard. Nadat hij ook dat paard aan zijn schildknaap had overhandigd, reed hij naar de plaats waar de strijd het hevigst woedde. Velen deed hij op die dag uit het zadel tuimelen; velen joeg hij schrik aan. Iedereen begon te vragen of iemand wist wie die ridder was die de overwinning in de wacht sleepte. En wie zijn twee kameraden waren over wie men eveneens met grote bewondering sprak. Met zijn drieën behaalden ze de overwinning in het toernooi. Zodra de gevechten beëindigd waren, liet men afkondigen dat het toernooi de volgende dag zou worden voortgezet. Iedereen verliet het strijdperk en begaf zich naar zijn logement. Ook heer Wale-

wein keerde samen met zijn twee kameraden terstond terug naar hun herberg waar ze hartelijk werden onthaald. Walewein zei tegen zijn makkers: 'Ik zou graag iets willen afspreken waar we ons voordeel mee kunnen doen, op voorwaarde dat u daarmee akkoord gaat.'

'Heer,' antwoordden ze, 'wat u ook wenst, zullen we zonder dralen uitvoeren.'

'Zorg dan dat u vijftig ridders verzamelt die u min of meer tot de beste rekent en die hier zonder leiding deelnemen aan het toernooi. Zeg hun dat ik hun leider wil zijn.'

Daarop gingen beide ridders naar de stad en keerden terug met de vijftig beste ridders die ze hadden kunnen vinden. Die ridders werden door Walewein hartelijk ontvangen en sloten zich aan bij Waleweins gevolg: ze wilden graag onder zijn leiding deelnemen aan het toernooi. Men schaarde zich aan tafel en Walewein liet zijn gezellen rijkelijk van goede wijn voorzien.

'De paarden die ik vandaag veroverd heb, schenk ik u bij voorbaat.'

Ik kan u wel vertellen dat er grote vreugde heerste in Waleweins kamp.

Vroeg de volgende ochtend riep men iedereen opnieuw onder de wapenen. Beide koningen begaven zich met een enorme legermacht naar het slagveld; beide partijen begonnen tegelijk aan het toernooi. Tweehonderd volledig bewapende ridders uit Aragon wilden de slaglinie van hun tegenstanders met lansen doorbreken. Dat had Walewein in de gaten en daarom zei hij zijn gezellen: 'Doe uw best. We moeten die troepen uit Aragon tegenhouden. Anders zal ons grote schande ten deel vallen.'

'Heer, wij zullen u volgen,' riepen allen.

Daarop gaf de strijdlustige Walewein zijn paard de sporen, stormde op de maarschalk af die voor zijn troepen reed, en stootte hem van zijn paard. Daarop trok Walewein onmiddellijk zijn zwaard en sloeg er duchtig op los. Zijn gezellen volgden

hem op de voet en stootten wel honderd tegenstanders uit het zadel. De paarden van de overwonnenen werden door Waleweins gezellen uit het strijdgewoel weggeleid. Ondertussen was Walewein zo ver vooruitgereden, dat ze bang waren hem kwijt te raken. Op dat moment hoorden ze de strijdkreet ‘Portugal! Portugal!’ op het slagveld klinken. Daar trokken ze heen, onderweg dappere daden verrichtend. De Portugezen hielden onder leiding van Walewein stand, zodat Walewein samen met zijn gezellen die dag met de eer ging strijken. Vele slagen werden er uitgedeeld, voordat de Aragonezen het onderspit dolven. Vooral heer Walewein verrichtte staaltjes van dapperheid: hij liet zijn tegenstanders alle hoeken van het veld zien. Dat deed menigeen opmerken: ‘Nu is het afgelopen met de arrogantie van Aragon; deze ridder heeft hun een lesje geleerd.’

Uiteraard was dit het commentaar van de Portugezen.

Ook de koning van Portugal had opgemerkt wat Walewein en diens gevolg in het strijdperk presteerden en hoe zij hun tegenstanders neermaiden. De koning vroeg toen of iemand wist wie die ridder was, die daar in z'n eentje de overwinning behaalde. ‘Hij is de beste van alle ridders. Ach, lieve Heer, hoe prachtig en onbevreesd leverde hij samen met een kleine groep ridders strijd met driehonderd Aragonezen! Uit zijn manier van doen heb ik duidelijk kunnen opmaken dat zijns gelijke nergens ter wereld leeft. Ik zal direct een bode naar hem toe sturen en hem verzoeken hierheen te komen. Dat zal ons tot voordeel strekken!’

Maar niemand kende Walewein. De koning zond daarop zijn maarschalk naar Walewein en diens gevolg met de volgende boodschap: ‘Heer, de koning verzoekt u vriendelijk, doch dringend om met uw gezellen naar zijn tent te komen. Hij wil u eer bewijzen, zoveel als in zijn vermogen ligt. We zagen immers nooit een betere ridder op het strijdtoneel dan u.’

‘Ach, ridder, als dit eens waar mocht zijn, zou ik tevreden zijn! Ik moet het echter tegenspreken. Ik ben slechts een man

met beperkte mogelijkheden. Heren,' zei hij tegen zijn gezellen, 'wat dunkt u? Zullen we naar de koning toe gaan?'

'Ja,' antwoordden ze meteen.

Onmiddellijk daarna reed heer Walewein naar de koning. Zodra die Walewein in het oog kreeg, trad hij op hem toe en omhelsde hem: 'Uit naam van God heet ik u welkom, gij bloem van alle ridderschap! Ik verzoek u met klem voorlopig in mijn gezelschap te blijven. Als u belooft me bij te staan in het toernooi, geef ik geen stuiver voor het reusachtige leger dat de koning van Aragon op de been heeft gebracht. Dank zij uw aanwezigheid zullen ze rekening met ons moeten houden. Het zal hem nog duur te staan komen, mits we morgen overleven.'

'Voor zover dat in mijn vermogen ligt,' antwoordde Walewein, 'zal ik u dienen, hetzij in een toernooi, hetzij in een oorlog. Daar kunt u zeker van zijn.'

Dit verheugde de koning ten zeerste. Daarna beval hij zijn maarschalk erop toe te zien dat Walewein en zijn gevolg zo snel mogelijk onderdak kregen.

Nadat dit geregeld was, liet de koning van Aragon middels een bode aan de koning van Portugal weten: 'Mocht ik u morgen in het strijdperk aantreffen, dan zal ik u gevangen nemen en al uw mensen verslaan, tenzij ze op de vlucht slaan.'

De koning van Portugal gaf de bode het volgende antwoord: 'Ga terug naar je heer met de mededeling dat ik hem en al zijn ridders morgen tot in zijn tentenkamp zal opjagen. Dat zal een schande voor hem zijn.'

De schildknaap ging weg en bracht de boodschap over aan zijn heer. De koning van Portugal riep ondertussen al zijn ridders bijeen: 'Heren, ik verzoek u me te helpen. De koning van Aragon wil ons morgen in de pan hakken. Nu zal ik dus mijn vrienden leren kennen. Als ik me ooit jegens u verdienstelijk heb gemaakt, zorg dan dat ik nu beloond word. Ben ik echter gierig en streng jegens u geweest, dan wil ik dat graag ongedaan maken: ik sta te uwer beschikking.'

Maar de heren zeiden unaniem: ‘Sire, wees niet bevreesd. We zouden liever het leven erbij in schieten dan dat we u in de steek laten. We zullen daarom in het strijdperk ons uiterste best doen.’

Dit antwoord stemde de koning vreugdevol. Terwijl de baronnen huns weegs gingen, werd Walewein en zijn gezellen verzocht te blijven. De koning smeekte Walewein zich altijd zijn eer en goede naam voor ogen te houden. Ik kan het nog sterker vertellen: hij gaf Walewein niet alleen de volledige beschikking over zijn eigen persoon, maar hij droeg Walewein ook het bevel op over al zijn strijdkrachten. Daarmee kon Walewein doen en laten wat hij wilde.

‘Heer, bij de liefde Gods,’ gaf Walewein ten antwoord, ‘u beschikt over veel dappere ridders. Als u mij het bevel over hen geeft en zij me morgen allemaal volgen, zal ik alle mensen die de koning van Aragon op de been weet te brengen, mores leren. Bij Sint-Jan, dat kan ik u verzekeren, mits ik het leven behoud.’

‘Gezegd zijn de mond en het hart waaruit deze woorden opwelden,’ antwoordde de koning lachend. Na een beker wijn gedronken te hebben begaf een ieder zich ter ruste.

De nacht liep ten einde en een stralende dag kondigde zich aan. Walewein maakte zich zorgen over zijn opdracht, maar de koning handelde precies zoals hij gezegd had toen hij Walewein tot opperbevelhebber benoemde. Walewein was van plan zijn verplichtingen zo goed mogelijk na te komen. Al vroeg in de ochtend hadden alle ridders hun wapenrusting aan. Ook de koning van Portugal zat tot de tanden toe bewapend te paard. Walewein was niet vergeten dat de koning hem had verzocht ook zelf aan de strijd te mogen deelnemen. Walewein reed naar hem toe en sprak: ‘Luister, sire, wat u moet doen. U moet uw leger in vijven verdelen. Elk van die slagordes zal dapper onder haar eigen banier strijden, en wel zo dat elke slaglinie net doet alsof ze het tegen iedereen in het strijdperk wil opnemen. Als ik zie dat een van de linies het te kwaad krijgt en ten onder dreigt

te gaan, zal ik haar met mijn gezellen op zo'n wijze beschutting bieden, dat men daar met verbazing over zal praten. Ik zal onze troepen zo inspireren, dat we altijd de overhand zullen houden.'

De koning stemde hier niet alleen mee in, maar hij bracht het ook ten uitvoer. De eerste slaglinie liet hij optrekken en die pakte haar tegenstanders zo hardhandig aan dat ze daarmee veel eer verwierven. Ze reden namelijk tot aan de tent waar de koning van Aragon verbleef. Ofschoon deze koning met wel vijfduizend snelle ridders uitrok, weerstonden de Portugezen hen zo goed ze konden. Ofschoon ze maar met weinigen waren, vernielden ze de schilden van hun tegenstanders. De Aragonezen werden zich eveneens dapper; de Portugezen lieten tijdens het toernooi blijken dat ze ook met het zwaard overweg konden; niemand kon tegen hen op; maar uiteindelijk moesten ze toch het veld ruimen.

Daarop kwam de tweede Portugese slagorde naar voren, zoals Walewein bepaald had. Zij sloegen zich een weg door het heetst van de strijd; hun aanval was zo stormachtig, dat ze allemaal hun speer in tweeën braken en daarbij hun tegenstander ter aarde wierpen. Walewein vergezelde hen en brak door alle vijandelijke linies heen; ieder die hij op zijn weg tegenkwam, werd onder de voet gelopen. De Aragoneses sloeg op de vlucht; zodra hun kameraden die zich tot dan toe afzijdig hadden gehouden, dat zagen, kwamen ze met vijftienhonderd man aangestormd. Als Walewein en de zijnen niet ter plekke waren geweest, zouden de Portugezen in de pan gehakt zijn. Nu werden ze zich dapper met schild en speer en maakten vele tegenstanders onschadelijk. Maar ook zij werden gedwongen zich terug te trekken, totdat de derde slagorde het strijdperk betrad. Daardoor raakten de Aragonezen hun voordelige positie kwijt, want deze linie richtte grote schade aan. Bovendien velden heer Walewein en zijn gezelschap vele ridders. Ik denk dat er niet veel Aragonezen hun gevecht wonnen. Ze sloegen op de vlucht.

Zodra de koning van Aragon zag dat de Portugezen zijn leger zo vernederden, schaamde hij zich diep. Onmiddellijk zette hij zich met zijn legerafdeling in beweging; hij werd door zoveel ridders vergezeld dat ik ze niet allemaal heb kunnen tellen; hij was buitengewoon vertoornd. De Portugezen, inclusief hun koning en Walewein, wachtten hen met een grote legermacht op. Niemand kon iets anders doen dan op zijn tegenstander af gaan. Beide koningen troffen elkaar daar met zo'n geweld dat hun zadelbogen kraakten en hun lansen braken; beiden trokken direct hun zwaard en begonnen duchtig op elkaar in te slaan. De Aragonezen en Portugezen vielen elkaar aan. Geen levende ziel kan het gekraak van de speren en de slachting die werd aangericht, afdoende beschrijven. Het groene gras werd door het bloed rood gekleurd. Beide partijen bevochten elkaar venijnig. De Portugezen weerstonden de Aragonesische aanval in het dal; de Portugese koning schoot zijn troepen te hulp en stootte op zijn rivaal. De laatste viel verbitterd zijn tegenstander aan en raakte hem zodanig op de helmkroon dat de Portugese vorst wel op de grond moest vallen; maar dank zij de hulp van zijn troepen zat hij spoedig weer in het zadel, zij het met moeite; de Aragonezen herstelden zich echter en brachten de Portugese koning in gevaar. Walewein zag dat met lede ogen aan, liet de bazuinen blazen en vertelde zijn gezellen onomwonden: 'De koning verkeert in gevaar. Niemand moet aan lijf of goed denken, maar iedereen moet zijn uiterste best doen. Volg mij en let op hoe ik met mijn lans omga.'

Walewein gaf zijn paard de sporen en brak door de vijandelijke linies heen; daarbij stak hij wel twintig tegenstanders overhoop. Met zijn makkers in zijn kielzog reed hij naar de plek waar de strijd het hevigst woedde. Waleweins strijdlust gaf hun moed. Onder een geweldig lawaai troffen ze hun tegenstanders. Menige slag werd daar geslagen: meer dan vijfhonderd ridders werden bij deze aanval door Walewein en diens consorten geveld. Ik kan u niet alle heldendaden opsommen die Walewein

tijdens het toernooi verrichtte. Hij bracht de koning van Aragon in het nauw. Nimmer zag men iemand beter vechten, maar men was zich er wel van bewust dat Walewein dit deed ter vermeerdering van zijn eer en roem; meer dan duizend ridders sloeg hij tegen de grond. Toen de Aragonezen beseften wat er gebeurde, namen ze de benen, de koning inclus. Daarop hieven de overwinnaars luidkeels hun strijdkreet aan: ‘Portugal! Portugal!’

Heer Walewein zag de koning met zijn troepen wegvlugten. Terstond zette hij - samen met zijn kameraden - de achtervolging in. Hij moest dwars door het hevige strijdgewoel heen, maar zodra hij de koning had ingehaald, nam hij de teugel van diens paard en voerde hem gevangelijk mee. Op het slagveld was het geschreeuw en het gekletter van de zwaarden oorverdovend. Beide partijen stonden zo dicht bij elkaar, dat Walewein de Aragoneze koning niet uit het strijdgewoel wist te leiden. Omdat hij van alle kanten werd aangevallen, droeg hij zijn gevangene over aan twee van zijn strijdlustige makkers. Daarop nam hij zijn zwaard met beide handen beet en begon slag op slag uit te delen. Iedereen probeerde weg te komen, want degenen die hij raakte, waren ten dode opgeschreven. Omdat hij man en paard neersabelde, sloeg de Aragonezen de angst om het hart: ze vluchtten weg en lieten hun heer met nog veertig ridders als gevangene achter. Omdat de avond viel, staakte men de gevechten. Walewein voerde de koning van Aragon en diens machtigste en rijkste leenmannen als gevangene naar de tent waar de koning van Portugal verbleef: ‘Sire, ik breng u de koning van Aragon en veertig van diens ridders als gevangene.’

De koning van Portugal stak zijn blijdschap niet onder stoelen of banken: ‘Heer ridder, u hebt mijn eer gered, bij God, Onze Lieve Heer. Zonder u zou ik zonder twijfel smadelijk ten onder zijn gegaan.’

Nadat men Walewein ontwapend had, zette men zich aan de maaltijd.

Daarna kwam men bijeen om te beraadslagen wat men met de koning van Aragon zou doen. De koning van Portugal was van mening dat het losgeld dat zijn Aragonese ambtgenoot zou opbrengen, bestemd moest zijn voor de ridder die hem gevangen genomen had. Daarop richtte hij zich tot Walewein: ‘Heer, dit is uw beloning. U kunt er naar eigen willekeur over beschikken.’

Ook de koning van Aragon kon zich hiermee verenigen, maar Walewein antwoordde: ‘Omdat u het eens bent, moet u me allebei plechtig en in aanwezigheid van uw manschappen beloven dat u zult doen wat ik u vraag.’

Ook daar waren de vorsten het over eens en zwoeren beiden hun belofte aan Walewein na te komen. Daarop zei Walewein: ‘Het moet afgelopen zijn met de arrogantie die u eertijds ten toon spreidde. U moet vriendschap sluiten, zodat de een de ander kan bijstaan, in voor- en tegenspoed. Aldus wil ik dat een verzoening tot stand komt.’

De twee koningen waren bereid hieraan te voldoen, sloten vriendschap en beloofden elkaar hun leven lang te helpen. Dit verdrag strekte beiden tot eer. Daarop zei Walewein: ‘Hiermee is de vrede tot stand gebracht. Maar ik wil er iets aan toevoegen. Heren, ik verzoek u vriendelijk om met al uw troepen rond Sint-Jan naar Kardoel te trekken. Blijf daar ongeveer veertien dagen op me wachten. Ik zal daar tegen die tijd ook zijn om de ridders van de Ronde Tafel te bezoeken. Zonder gekheid, daar heb ik al lange tijd mijn zinnen op gezet.’

Beide koningen vroegen daarop hoe hij heette.

‘Mijn naam mag u weten. Ik heet Walewein; koning Lot was mijn vader; koning Arthur is dientengevolge mijn oom.’

‘God zij geloofd en geprezen,’ zeiden beide koningen, ‘dat Walewein, “der avonturen vader”, ons hier met elkaar verzoend heeft. Heer Walewein, we zullen met alle plezier aan uw verzoek voldoen: wij kunnen u niets weigeren. Dus zullen we op Sint-Jansnacht met al onze troepen acte de présence geven.’

Walewein dankte daarop beide vorsten en nam op eervolle wijze afscheid van hen en van zijn gezellen, die over zijn vertrek treurig gestemd waren. Het moest zo zijn.

Walewein reed rechtstreeks naar Brittannië, en wel naar Kardoel. Daar nam hij zijn intrek bij een kluizenaar die op een berg in een woud woonde. Daar wilde hij zich schuilhouden, totdat allen zouden samenkomen, die dat beloofd hadden.

Nu zwijg ik verder over Walewein en zal gaan spreken over die voortreffelijke ridders die zich verplicht hadden naar Kardoel te komen.

Hoe allen die Walewein had overwonnen naar Arthurs hof kwamen, en over Keie

Nu gaat het verhaal verder over al degenen die Walewein had verslagen en hoe zij aankwamen op de vlakte voor Kardoel precies op Sint-Jansdag.

Morilagan, die als eerste door Walewein was overwonnen, bracht een prachtig leger - wees daarvan overtuigd - van wel vijfhonderd ridders mee; dit gezelschap sloeg zijn tenten voor Kardoel op.

Onmiddellijk daarna kwam Morilagans broer die wel zeshonderd dappere en koene ridders meebracht. Hij voerde ook de jonkvrouw mee die Walewein uit de bron verlost had en aan de hoede van Morilagans broer had toevertrouwd.

Vervolgens arriveerde de koning van het verwoeste land met een geweldige legermacht, bestaande uit wel drieduizend rijke en welgeboren ridders; hij bracht de draak mee die zijn land had verwoest; zijn dochter vergezelde hem; hij sloeg zijn tenten eveneens op voor Kardoel.

Daarop kwam die koning wiens neef, de hertog, een gevecht leverde omdat hij zich erop beroemde de mooiste en dapperste ridder van het christendom te zijn; Walewein leerde hem ech-

ter een lesje, zoals u hiervoor hebt vernomen. Deze koning en diens neef brachten vierduizend ridders mee. In dat gezelschap verkeerden ook Waleweins gastheer en diens zoon, die Walewein grote eer bewezen hadden, zodat hij op eervolle wijze strijd kon leveren met de hertog.

Vervolgens kwam Gorleman met vijfhonderd ridders. Dat was degene die altijd tegen ridders vocht die in zijn kasteel wilden overnachten: ze moesten hun logies met zwaard en schild verwerven, ófwel het onderspit delven.

Ook de twee reuzen kwamen naar Arthurs hof in gezelschap van zeshonderd ridders en van de jonkvrouwen die ze gevangen hielden totdat Walewein hen bevrijdde, zoals ik hiervoor heb verteld.

Weet dat ook de koning van Portugal met vierduizend ridders zijn tenten opsloeg langs de rivier bij Kardoel.

Op de door Walewein vastgestelde dag bracht de koning van Aragon zesduizend dappere en koene ridders mee; in de vlakte, waar reeds vele vorsten aanwezig waren, sloeg ook hij zijn tenten op; vele daarvan waren rijkelijk versierd.

Zodra koning Arthur vernam dat er zich zoveel volk voor Kardoel verzameld had zonder dat hij daarvan wist, trok hij zich terug met zijn raadgevers: hij meende immers dat het vijanden waren. Zijn raadgevers adviseerden hem het volgende: ‘Er moet iemand naar hen toe gaan en vragen wat dat te betekenen heeft.’

Iwein en Perceval werden daartoe uitverkoren. De koning drukte hun op het hart dat ze op vriendelijke wijze zouden vragen waarom ze daar allemaal gelegerd waren. De twee gingen erheen en begrepen al snel hoe de vork in de steel stak: Walewein had al die mensen gedwongen daarheen te gaan als gevangene van de koningin. Daarover waren Iwein en Perceval zeer verheugd en ze brachten deze tijding aan de koning over.

Zodra men hoorde dat Walewein niet alleen in leven was, maar ook dat hij naar het hof zou komen, raakte het hof in rep

en roer. De koning gebood terstond dat iedereen zich gereed maakte: hij wilde met de koningin naar buiten rijden om de vorsten op gepaste wijze welkom te heten. Zodra de koning zijn hof verlaten had, reden degenen die daar buiten gelegerd waren, hem tegemoet. Met mooie woorden en fraaie begroetingen ontmoette men elkaar. Alle vreemde landsheren zeiden - ik vertel geen sprookjes - tegen de koningin: 'Vrouwe, de dappere heer Walewein heeft ons opgedragen ons aan u als gevangene over te geven: doe met ons wat u wilt. Wij moeten hier echter hoe dan ook op hem blijven wachten, want hij was van plan binnen de komende veertien dagen hier aanwezig te zijn.'

Tijdens dit onderhoud kwam er een schildknaap aangereden die de koning meedeelde dat heer Walewein uit het woud kwam aangereden. Daarover was iedereen ontzettend blij. De koning en zijn gemalin reden er - in gezelschap van alle andere vorsten - onmiddellijk heen.

Luister wat koning Arthur zei: 'Bij God, ik heet u van ganser harte welkom: u bent immers de steun van en de vreugde in mijn leven; u bewijst mij en mijn echtgenote grote eer. Moge God degene die de verwijdering tussen u en mij teweegbracht, vervloeken.'

De edele Walewein antwoordde: 'Majesteit, moge God u belonen voor deze eer!'

Daarop traden alle heren naar voren en heetten Walewein hartelijk welkom; vervolgens leidde men Walewein naar het kasteel te Kardoel, waar vele edele ridders verbleven.

De koning riep zijn hof bijeen: hij was immers zeer blij over de terugkeer van zijn neef en daarom wilde hij op royale wijze geschenken uitdelen. Zodra zijn leenmannen het bericht ontvingen, begaven allen - arm zowel als rijk - zich naar het hof. Veertien dagen lang hield de koning hof: hij droeg zijn kroon en deelde royaal geschenken uit: elke heer kreeg een passende gift, overeenkomstig zijn waardigheid.

Walewein vroeg de koningin uit genegenheid voor hem met

haar jonkvrouwen naar het hof te komen, opdat de heren hen zouden kunnen aanschouwen. De koningin stemde daar graag in toe. En aldus kwamen - op Waleweins verzoek - de edelvrouwen twee aan twee het hof binnengeschreden, waar ze met alle egerds werden ontvangen. Walewein nam de jonkvrouw die hij uit de bron had gehaald, bij de hand en leidde haar naar Morilagan; hij vroeg hem de edele en welgeboren jonkvrouwe uit Normandië weer als zijn vriendin te accepteren en haar alle ellende die zij had aangericht, te vergeven; daaraan gaf Morilagan met veel plezier gehoor en ze hernieuwden hun vriendschap.

Daarop vroeg koning Arthur alle heren die Walewein op eervolle wijze had verslagen, hoe dat precies in zijn werk was gegaan. Dat vertelden ze en ze boden de koning en de koningin vervolgens al hun landen in eigendom aan. Ten bewijze van de overdracht van kastelen en land knielden ze met gevouwen handen voor de koning die hun alles in leen teruggaf. Heer Walewein bewees de zoon van de graaf en diens vader veel eer en gaf hun veel geschenken; dat hadden beiden wel verdiend omdat ze hem in vriendschap hadden ontvangen.

Met veel eerbetoon ging dit hof uiteen, maar precies op het moment dat alle heren afscheid namen om huiswaarts te keren, bereikte het hof een bericht over Keie en diens gezellen. Zij waren in het geniep weggetrokken om Walewein in verlegenheid te brengen. Weet dat zodra de baronnen die Walewein had overwonnen en die in Kardoel aanwezig waren, hoorden over Keies valse aantijgingen, ze dit onrecht terstond wilden wreken. Morilagan en zijn broer, de koning van het verwoeste land, de hertog, Gorleman en de twee reuzen sprongen overeind en wilden - dat zeg ik u - voor Keie die er met zijn negentien kornuiten aankwam, in het dal een hinderlaag leggen. Ze reden naar een bos dicht bij Kardoel dat Keie moest passeren. Zodra Keie en diens makkers verschenen, nam elk van de

zeven een speer in de hand en reed op een tegenstander af, onderwijl roepend dat ze zich schrap moesten zetten. De hertog reed op Keie af; Keies speer brak volledig af, maar de hertog pareerde deze stoot en bracht Keie op zijn beurt zo'n verschrikkelijke stoot toe dat die uit het zadel werd geworpen en wel twintig voet verder op de grond terecht kwam; de hertog stak Keie dwars door de maliënkolder in zijn zij, zodat hij een flinke wond opliep. Bovendien liet de hertog zijn paard over Keie heen lopen, omdat hij een ander in het oog kreeg die zijn speer geveld had. Ook die stak hij zonder noemenswaardige tegenstand tegen de grond. Iedereen nam aan het steekspel deel en Gorleman, Morilagan, de reuzen en de koning van het verwoeste land staken elk twee van Keies mannen neer; sommigen kwamen overeind en begonnen met hun zwaard te slaan.

Terwijl men aan het vechten was, sloop Keie stiekem weg en verborg zich in het bos. Met veel pijn en moeite bereikte hij uiteindelijk de kluizenaar bij wie Walewein eerder verbleef, zoals ik hiervoor verteld heb. Daar hield hij zich schuil, totdat hij volledig van zijn ernstige verwondingen genezen was. Hij had terdege begrepen dat hij aan het hof geenszins welkom was.

Terwijl heer Keie op deze wijze ontsnapte, verweerden zijn gezellen zich krachtig tegen de zeven ridders, maar dat baatte niets, want de twee reuzen deelden zulke klappen uit dat ze zich wel over moesten geven. De zeven namen hen gevangen en voerden hen naar het hof waar ze openlijk moesten bekennen dat hetgeen Keie over Walewein te berde had gebracht, gelogen was en dat Keie hen had opgestoot hem daarin te steunen; op listige wijze had Keie hen daartoe gedwongen. Daarop vroeg de koning: 'Waar is Keie?'

'Heer, dat weten we niet, maar hij verkeerde in ons gezelschap toen deze heren ons vandaag aanvielen. Hij werd van zijn paard gestoken en lag zwaar gewond ter aarde, maar we weten niet waar hij naar toe is.'

Koning Arthur sprak daarop: ‘Hij heeft zoveel rottigheid uitgehaald, dat hij naar de duivel kan lopen.’

Op deze manier werd Keies verraad voor iedereen duidelijk. Aan het hof heersten grote vreugde en blijdschap en Walewein dankte de zeven heren hartelijk voor de eer die ze hem bewezen hadden. Op deze wijze ging het hof te Kardeel uiteen. Alle vorsten keerden met hun gevolg naar hun eigen land terug.

Roman van Moriaan

Over een ridder die door Perceval gewond was en naar Arthurs hof gezonden werd

Het verhaal vertelt ons nu over een ridder die Moriaan heette. In sommige boeken kan men vinden dat hij Percevals zoon was; andere bronnen daarentegen beweren dat hij de zoon van Agloval, de broer van Perceval, en dus Percevals neef was. De waarheid is immers dat Perceval en Galahad beiden in maagdelijke staat stierven, nadat ze de graal gevonden hadden. Daarom beweer ik dat Moriaan onmogelijk Percevals zoon kan zijn. Ik heb wél gelezen dat Moriaan de zoon van Percevals broer was. Agloval verwekte het kind bij een Moorse vrouw. Dat gebeurde in de tijd dat Agloval her en der naar Lancelot speurde, zoals men hiervoor heeft kunnen lezen. Ik denk dat de auteur van de *Roman van Lancelot* tijdens de arbeid in slaap gesukkeld is, want hij vergat het mooie verhaal over Moriaan op te tekenen. Ik verbaas me erover dat er mensen zijn die zich met dichten inlaten, terwijl ze een verhaal niet eens tot een goed einde kunnen brengen.

Eens verbleef koning Arthur in Brittannië waar hij een hofdag hield om zijn roem en eer te vergroten. Toen de edelen aan tafel zaten te eten, kwam een ridder het kasteel binnenrijden. Ten tijde van koning Arthur was het gewoonte dat men nooit ofte nimmer de poort sloot van het kasteel waar Arthur hof hield; iedereen kon zo maar in en uit lopen. Op die manier kon het gebeuren dat die ridder de zaal binnen kwam rijden waar al die heren zaten. Hij was echter dusdanig gewond dat hij niet van zijn paard kon stappen. Hij was er ellendig aan toe: op meer dan tien plaatsen was hij gewond; de minste van die wonden was eigenlijk al dodelijk. Zijn wapens en kleding waren hele-

maal kapot en zijn mooie, sterke paard zat onder het bloed. Ondanks de pijn probeerde hij de heren in de zaal naar beste vermogen te groeten, maar hij was niet in staat een woord uit te brengen. Heer Walewein, die zich te allen tijde hoofs gedroeg, sprong op zodra hij de zwaar gewonde ridder zag. Hij tilde hem uit het zadel en zette hem op de grond, maar de ridder kon niet op zijn benen blijven staan. Daarom liet Walewein hem aan de andere kant van de zaal op een zacht bed leggen, zodat de heren naar diens verhaal konden luisteren. Met veel moeite vroeg de ridder om al zijn kleren uit te trekken, een warme deken over hem heen te leggen en hem in wijn gesopt brood te geven, daarna zou Walewein zijn wonden moeten verzorgen. In die tijd was er op de hele wereld geen betere arts te vinden dan Walewein: de ridders die hij behandelde, stierven nooit aan hun verwondingen, mits ze nog in leven waren. Ten slotte wist de ridder het volgende uit te brengen: ‘Ach, ach! Ik kan niet eten of drinken; mijn hart begeeft het; het wordt zwart voor mijn ogen; ik vrees dat ik spoedig zal sterven. Als God me vergund had langer te leven, zou ik u allen, maar in het bijzonder de koning, kunnen vertellen wat ik op mijn hart heb, zonder een woord te liegen. Ik heb de koning immers overal gezocht. Ik ben hier noodgedwongen heen gekomen.’

De goede Walewein antwoordde: ‘Heer ridder, op dit moment hoeft u niet bang te zijn te zullen sterven. Ik denk dat u aan de dood zult ontkomen, zodra ik u verzorgd heb.’

Hij haalde een kruid uit zijn tas waarmee men de pijn kan verlichten en het bloeden kan stelpen. Daarvan liet Walewein de ridder een klein beetje eten. Onmiddellijk knapte hij op: hij begon te eten en te drinken en daardoor vergat hij zijn ellende. Zodra de ridder enigszins op krachten gekomen was, vroeg koning Arthur hem: ‘Beste heer ridder, moge God u voorspoed en geluk geven. Vertel me wie u zo heeft toegetakeld. Was het uw eigen schuld? Kon degene die u dit aandeed, ongehinderd vertrekken?’

‘Ik zal het u graag vertellen,’ zei de ridder tegen de koning. ‘Dát heb ik plechtig beloofd, ja zelfs gezworen; ik wil mijn belofte niet breken. Daarom zal ik u alles naar waarheid vertellen.

Een jaar of zeven geleden verloor ik al mijn bezittingen en verviel ik tot grote armoede. Ik wist niet hoe ik in mijn levensonderhoud kon voorzien, behalve met roof. Mijn tolrechten had ik verkocht; mijn goederen, mijn erfenis en mijn leen had ik erdoor gejaagd. Niets van wat mijn vader me had nagelaten, bezat ik nog. Kortom, ik was straatarm. Uit naastenliefde had ik veel weggegeven: lange tijd had ik toernooien en steekspelen bezocht waar ik al mijn bezittingen verspeelde. Wie iets van mij wilde hebben, ging nooit met lege handen weg, want ik hielp hem, uit eergevoel of uit liefdadigheid, of het nu een schildknaap of een boodschapper was. Op die manier raakte ik alles kwijt. Daarop trok ik het land door. Tot mijn schande moet ik bekennen dat iedereen die ik op mijn weg vond, zijn geld en goederen moest afgeven. Of het nu een pelgrim of een koopman was, ik maakte me meester van diens bezittingen. Slechts weinig liet ik lopen. Ik heb vele misdaden begaan.

Toen ik drie dagen geleden weer op buit uittrok, kwam ik een ridder tegen wiens goede paard mijn begeerte opwekte. Zodra ik echter de teugel beetpakte en hem beval af te stappen, trok hij zijn zwaard en gaf me zo'n enorme klap dat ik even niet meer wist wie ik was. Ik verweerde me wel, maar dat zette geen zoden aan de dijk; hij sloeg keihard op me in; op vele plaatsen doorboorde hij mijn wapenrusting, zodat ik in mijn borst en benen verwondingen opliep. Ik kon niets terugdoen; al mijn slagen weerde hij af. Om mijn leven te redden moest ik hem op mijn erewoord beloven zo snel mogelijk hierheen te komen en me als gevangene over te geven. Dat heb ik gedaan: ik vraag u vergiffenis voor al de misdaden die ik waar dan ook in woord of daad heb begaan.’

Daarop vroeg koning Arthur: ‘Weet u soms wie die ridder

was, of hoe hij heette? Hoe zag zijn paard eruit? Welk wapenteken voerde hij?’

‘Dat weet ik niet. Ik weet alleen dat zijn wapenrusting bloedrood was. Uit zijn taal en zijn manieren kon ik opmaken dat hij een Wels was. Bovendien was hij zo sterk, dat men zijns gelijke nergens in de christenwereld zal vinden. Ik mag me wel ongelukkig noemen dat ik hem op mijn weg trof.’

Hardop concludeerde Arthur dat die ridder Perceval moest zijn. Uit droefenis begon hij aan zijn haren te trekken onder het uitroepen van: ‘Al ben ik een machtig vorst, toch ben ik zonder vrienden. Sinds ik Perceval ben kwijtgeraakt, kan ik dat wel zeggen. Tot mijn verdriet had hij er zijn zinnen op gezet graal en speer te gaan zoeken. Omdat hij die niet kan vinden, heeft hij al vele schurken als gevangene naar mijn hof gestuurd. Hij overwon ze allen met geweld. Er is hier geen enkele ridder die om mijnentwil Perceval durft te gaan zoeken om hem hierheen te brengen. Het doet me pijn dat ik hem al zo lang moet missen. Dat is een grote schande niet alleen voor mezelf, maar ook voor mijn hof en mijn land. Daarom ben ik zo bedroefd.’

Heer Keie, de hofmaarschalk, zei direct: ‘Bij God, ik zal Perceval hierheen halen, goed- dan wel kwaadschiks, omdat u hem zoveel lof toezwaait. Geloof me: al was hij uit metaal gegoten, ik breng hem dood of levend naar dit hof, bij God Die mij schiep. Sire, bent u nu tevreden?’

Koning Arthur en alle anderen barstten in lachen uit toen ze Keies woorden hoorden. De koning zei: ‘Heer Keie, houd uw mond! U zou u moeten schamen, zodra u de naam van die Wels hoort vallen. Bent u helemaal vergeten wat u zich eertijds aanmatigde en wat er gebeurde toen u Perceval na lange tijd ontmoette? Toen was u ook zo onbesuisd. U dacht hem tegen zijn wil mee te nemen, maar hij was niet zo zwak of hij zorgde ervoor dat u met uw voeten omhoog van uw paard tuimelde en uw borstbeen brak. Hij had u kunnen doden, als hij dat gewild had. Eigen lof stinkt! Ik neem het u niet in dank af, dat ik u nu

weer hoor pochen dat u die ridder zult vinden. Hij laat zich niets aan u gelegen liggen. Daarom zal iemand anders op pad moeten gaan om me van de hulp van deze ridder te verzekeren.'

Daarop nam heer Walewein het woord: 'Het is allemaal onzin, heer Keie, wat u uitkraamt. Als iemand lange tijd in leven blijft en tegen de honderd loopt, omdat God hem spaart, wordt hij kinds. Het lijkt me dat dat met u het geval is. Geloof me: zou u Perceval ontmoeten en hem iets voorstellen waar hij niet van gediend is, dan zou hij u, bij God in de hemel, grote schande berokkenen. Nog niet voor de kroon van de koning van dit land zou u dáaraan moeten denken. Ofschoon het al lange tijd geleden is dat ik hem zag, weet ik wel hoe hij zich gedraagt: als hij vrolijk is en men hem niet op de zenuwen werkt, is hij zo zachtmoedig als een lam. Maar als men hem irriteert, is het de meest vervaarlijkste kerel wie God ooit het leven schonk. Zo zijn zijn manieren; mits men hem niet kwaad maakt, is hij hoofs en voorkomend jegens een ieder, ongeacht of men arm of rijk is. Als men hem echter tergt, vindt men nergens zijns gelijke.'

Heer Lancelot zei precies hetzelfde. Ook alle andere aanwezigen onderschreven Waleweins woorden en zwaaiden Perceval lof toe. Velen aan het hof was het droef te moede dat de koning zo jammerde. Daarom sprak Walewein, 'der avonturen vader': 'Bij de almacht van Onze Lieve Heer in de hemel, ik zal geen twee nachten achter elkaar slapen onder één en hetzelfde dak, voordat ik Perceval heb gevonden. Ik zal net zolang rijden, tot ik hem vind of iets van hem hoor. Ik zal hem naar het hof brengen, tenminste als hij dat ook wil. Ik zal daar in ieder geval niet prat op gaan.'

Arthur antwoordde: 'God weet dat dit voorstel me zowel plezier als pijn doet: enerzijds zou ik dolgelukkig zijn Perceval hier te zien, anderzijds zie ik u node vertrekken. Daarom ben ik tegelijk blij en bedroefd. Maar, beste neef, op mijn erewoord, het zou me verdrieten als u uw belofte zou breken. Bij uw riddereer, maak u klaar en vertrek zo snel mogelijk, op zoek naar Perceval.'

De koning was nauwelijks uitgesproken, of heer Lancelot van Lac sprong op: ‘Ik trek er ook op uit om Perceval te zoeken, wat de gevolgen ook mogen zijn. Als ik de dappere ridder vind, zal ik hem indien mogelijk hierheen brengen. Ik ga me klaarmaken; ik wil niet langer wachten. Uit de woorden van de koning maak ik op dat hij buiten zinnen zal raken, als Perceval niet hier is. Ik vertrek omwille van de eer van de koning.’

Koning Arthur antwoordde: ‘Heer Lancelot, houd uw voorstel nog even in beraad. Als al mijn ridders wegtrekken, zou me gemakkelijk schade berokkend kunnen worden. Het zou me bij voorbeeld slecht kunnen vergaan wanneer ik in een oorlog betrokken zou worden, zoals me al vaker overkomen is. Ik had mijn land en mijn kroon al lang verloren, als ik niet over mijn ridders had beschikt: dank zij hen ben ik steeds uit de nood gered.’

‘Bij de Opperheer Die mij op de Jongste Dag zal oordelen, omdat Walewein wegtrekt, blijf ik hier niet wachten, wat er ook gebeuren moge. Ik wil mijn geluk beproeven. Ik zal alles wat ik van God in leen houd, in de waagschaal stellen, omdat Perceval mij standvastig bleef zoeken, toen ik op een geheime plaats zat. Hij bracht mij weer naar het hof, en daarom ben ik min of meer verplicht hem te gaan zoeken.’

Dames en jonkvrouwen, ridders en knapen barstten in tranen uit toen Lancelot te kennen gaf weg te willen gaan.

Ondertussen was Walewein zijn belofte om de gewonde ridder te verzorgen niet vergeten. Hij ging naar hem toe en behandelde diens wonden, zodat ze korte tijd later reeds genezen waren. Wie zich door Walewein liet verzorgen, genas hoe dan ook.

Iedereen aan het hof was bedroefd vanwege het feit dat Walewein en Lancelot de volgende ochtend zouden vertrekken. Daarom at men 's avonds heel weinig. Over het misbaar aan het hof zullen we verder zwijgen en nu verder vertellen over Walewein en Lancelot.

Over Walewein, Lancelot en Moriaan

Volgens het verhaal vertrokken Walewein en Lancelot de volgende ochtend bij dageraad. Ze trokken door onherbergzame, woeste streken, over bergen en door dalen, op zoek naar Perceval. Maar hun inspanningen leverden niets op: ze kwamen niets over hem te weten, en dat was een hard gelag voor hen.

Op de negende dag reed een ridder hen tegemoet. Hij zat op een prachtig paard en had een goede wapenrusting aan, maar hij was helemaal zwart: zijn lichaam, zijn handen en zijn hoofd - met uitzondering van zijn tanden - waren zwart als van een Moor, en ook zijn maliënkolder en schild waren zo zwart als een raaf. Toen hij Walewein en Lancelot in het oog kreeg, gaf hij zijn paard de sporen en reed hij op hen af. Nadat ze elkaar gegroet hadden, zei hij tegen Lancelot: 'Ridder, vertel me naar waarheid wat ik wil weten, of hoed u voor mijn speer. Het is mijn gewoonte waar of wanneer ik een ridder tegenkom tegen hem te vechten (zelfs al weet ik van tevoren dat hij sterker is dan vijf man bij elkaar. Angst noch een andere reden kunnen me daarvan weerhouden) tenzij hij me de gevraagde inlichtingen verschaft. Dus, ridder, geef me op uw erewoord snel en naar waarheid antwoord op mijn vragen; anders zult u het bezuren.'

Maar Lancelot antwoordde: 'Over mijn lijk! Geen ridder zal me dwingen iets tegen mijn zin te doen. Een dergelijke schande zal me niet overkomen. Laten we dus doen zoals u gewend bent: ik vecht liever en zal u een toontje lager laten zingen. Ik wil geen zoete broodjes bakken: vandaag nog zal ik u uw lelijke gewoonte afleren, of sterven.'

De zwarte ridder die zo nijdig tegen Lancelot sprak, bleef niet stilstaan. Vechtlustig nam hij een flinke aanloop en richtte zijn speer. Tijdens het gevecht hield heer Walewein zich afzijdig en dacht bij zichzelf - zoals het hoofse en verstandige mensen betaamt - dat het een lage en onridderlijke streek zou

zijn om een ridder met meer dan één man tegelijk aan te vallen en zo te overwinnen. Maar als hij zou zien dat Lancelot in het nauw gedreven zou worden of in levensgevaar zou komen te verkeren, werd het tijd in te grijpen en hem bij te staan. Walewein hield zich afzijdig, omdat hij de ridderlijke erecode niet wilde schenden. Walewein meende echter dat ze eerder de duivel dan een mens waren tegengekomen, ware het niet dat men de zwarte God had horen noemen. Als hij werkelijk de duivel of een van diens trawanten uit de hel zou zijn, had men hem in geen geval tegenstand kunnen bieden. Zijn paard was geweldig groot en zelf was hij forser dan Lancelot, maar zwart, zoals ik al eerder opmerkte.

Heer Lancelot en de vreemde ridder stormden op elkaar af. Ieder van hen had een grote speer, maar die knakten als strootjes. Geen van beiden werd geveld; beiden bleven in het zadel; ze trokken hun zwaard en begonnen op elkaar in te slaan. En als God het niet verhinderd had, waren ze daar allebei dood gebleven: immers, de slagen die ze uitdeelden, waren zo hard dat niemand daarvan kon genezen. Zelfs al was het midden in een pikdonkere nacht geweest, dan nog zou men bloemen en gras hebben kunnen onderscheiden in de dichte vonkenregen die van hun helmen en zwaarden schoot. Naar mijn mening had de smid die hun zwaarden vervaardigde, geen rommel verkocht: hij zou meer rijkdom verdienen dan Arthur iemand ooit gaf voor een dergelijke prestatie.

De ridder noch Lancelot wilden van wijken weten. Maar op Waleweins verzoek gingen ze uit elkaar. Walewein vond het doodzonde als een van beiden daar de dood zou vinden. Bovendien had hij gezien dat hun slagen zo fel en venijnig waren, dat een van beiden binnen korte tijd aan zijn verwondingen zou zijn bezweken. Nadat Walewein de dodelijk vermoeide kemphanen gescheiden had, richtte hij zich tot de zwarte ridder: ‘Uw handelwijze en gedrag zijn hoogst onbetamelijk; u bent daarmee op het verkeerde pad. Als u op hoofse wijze inlichtin-

gen had gevraagd, zou deze ridder u die met alle plezier gegeven hebben, dat kan ik u in alle ernst meedelen. U handelt als een dwaas, een waanzinnige; ik ben bang dat één van u beiden hier het onderspit delft, tenzij u van gedachten verandert.'

'Hoe durft u mij zó toe te spreken,' antwoordde de zwarte. 'Denkt u dat ik bang ben om het tegen u beiden op te nemen, ook al hebt u zich vandaag afzijdig gehouden? Ik ga geen stap opzij, al was een van u Lancelot en de ander Arthurs neef. Die twee worden meer dan andere ridders van koning Arthur geprezen en geroemd. Ik heb dikwijls over hen horen vertellen, maar ik heb ze nog nooit gezien.'

Walewein overwoog: 'We zouden dwaas en onverstandig zijn als we deze ridder die ons zo roemt, niet op hoofse wijze tegemoet zouden treden.'

Maar heer Lancelot wilde met alle geweld het gevecht voltooien, hetzij als winnaar, hetzij als verliezer. Walewein, die dat wel merkte, vroeg Lancelot een ogenblik te wachten: 'Laat mij even mijn zegje doen. Dat vraag ik u als gunst, omwille van uw heer, de koning, én vanwege de trouw die u mijn vrouwe, de koningin, verschuldigd bent.'

'Als u het mij niet met zoveel nadruk verzocht had, zou ik me vast en zeker gewroken hebben of het onderspit gedolven hebben. Deze ridder daagde me immers zonder enige reden of noodzaak uit tot een tweekamp en overlaadde me met slagen. Maar omdat u het me bezweert, zal ik hem waarachtig niet meer lastig vallen, tenzij hij me opnieuw aanvalt. Daarom schort ik de strijd op. Ik doe dat niet uit lafheid - zo helpe me God en moge Hij me naar de eeuwige zaligheid leiden -, doch alleen en uitsluitend omdat u het me verzoekt.'

Terwijl ze gedrieën in het open veld stonden, sprak Walewein de zwarte ridder nogmaals aan: 'U handelt niet erg verstandig. Al is het u tot nog toe goed vergaan, u zou gemakkelijk iets kunnen aangaan waardoor u het leven erbij in schiet. Ik geef u een goede raad: vertel me wat u dwars zit. Zo mogelijk

zal ik antwoord geven op de vragen die u aan deze ridder wilde stellen. Hij is immers nog nooit door iemand van zijn paard gestoten!’

‘U hebt gelijk,’ antwoordde de zwarte. ‘Bij al degenen die de ridderschap beoefenen en vooral bij Walewein die samen met Lancelot de meest uitgelezen ridder ter wereld is (wijd en zijd wordt hun lof en eer toegezwaid; dat heb ik tenminste over hen horen vertellen), spoor ik u aan me te vertellen of u Agloval soms kent, de broer van Perceval de Wels. Het laatste halfjaar heb ik overal rondgezworven en naar hem gevraagd. Ik heb er veel voor moeten verduren. U moet me goed- of kwaadschiks meedelen wat u over Agloval weet, anders sterf ik liever ter plekke. Laten we er geen woorden meer aan vuil maken; het heeft nu lang genoeg geduurd: zeg me wat ik wil weten, of laten we de strijd hervatten.’

Walewein moest lachen om de manier van doen van de zwarte ridder en vroeg hem: ‘Bij mijn eer, leg me eerst eens uit waarom u naar Agloval vraagt. Wat wilt u van hem? Dan zal ik u vertellen wat ik weet.’

De zwarte antwoordde onmiddellijk: ‘Agloval is mijn vader; hij verwekte mij bij mijn moeder. Ik zal duidelijker en uitvoeriger zijn.’

Vele jaren geleden kwam Agloval bij toeval in Moriane. Daar werd een jonkvrouw (mijn moeder dus) verliefd op hem om zijn knappe uiterlijk. Uiteindelijk ging ze met hem naar bed vanwege zijn grote voorkomendheid en schoonheid. Maar ze ondervond er de kwalijke gevolgen van en daar heeft ze veel verdriet over gehad. Voor ze zich aan hem gaf, hadden ze elkaar immers trouw gezworen. Daaraan deed ze verkeerd, want na afloop liet hij haar in de steek. Dat is nu zo'n veertien jaar geleden. Toen hij haar verliet, wist hij niet dat zij zwanger van mij was. Hij had haar alleen verteld dat hij zich over een bepaalde zaak ongerust maakte. Wat dat was en waarom hij bij mijn moeder wegging, zal ik u uit de doeken doen.

Mijn vader was toentertijd op zoek naar een dappere ridder, Lancelot geheten. Hij vertelde mijn moeder dat hij samen met anderen een dure eed gezworen had om Lancelot op te sporen: geen van hen zou binnen twee jaar of meer terugkeren, tenzij iemand hem vond of nieuws over hem vernam; bovendien zou niemand langer dan twee dagen op één en dezelfde plaats vertoeven. Mijn vader werd zo door plichtsbesef gekweld, dat hij om zijn eed niet te breken afscheid nam van mijn moeder. Hij beloofde haar plechtig terug te keren, zodra de zoektocht ten einde was. Maar hij kwam zijn belofte niet na.

Dit heb ik allemaal gehoord van mijn moeder en daarom ben ik overal naar hem op zoek. Om mijn beweringen te staven heb ik een bewijs bij me: dat gaf mijn vader aan mijn moeder toen hij bij haar wegging, met de belofte terug te keren om - ter wille van haar eer en goede naam - met haar in het huwelijk te treden. Als hij nog in leven is, moge God hem in Zijn ootmoed genade schenken; mocht hij daarentegen overleden zijn, moge God hem dan zijn zonden vergeven.

Mijn moeder en ik zijn ontetfd, omdat mijn vader er niet was. Rijke leengoederen die mijn moeder van haar vader geërfd had, zijn we kwijtgeraakt. Krachtens de wetten van het land zijn die lenen verbeurd verklaard. Bovendien viel mij grote schande ten deel omdat ik vaderloos door het leven ging. Omdat mijn vader spoorloos was verdwenen, kon ik niet aantonen wie mij verwekt had. Daarom ben ik ridder geworden. Ik zwoer een dure eed (het zou me spijten die te moeten breken) dat waar ik ook maar een ridder zou waarnemen, ik tegen hem in het krijt zou treden, tenzij hij me op een of andere manier iets nuttigs over mijn vader zou kunnen meedelen. Zelfs als ik mijn bloedeigen broer zou tegenkomen, zou ik mijn belofte gestand doen! Gelukkig heb ik hem tot op heden niet hoeven breken. Ik verzoek u beiden me op uw erewoord alles te vertellen wat u over mijn vader weet. Daarna kunnen we als vrienden uiteengaan. Geen woorden, maar daden! Of we beslechten deze zaak

zoals we begonnen zijn. Wat er ook gebeurt, voor geen ridder onder de zon zal ik mijn eed breken.'

Nadat Walewein en Lancelot het relaas van de zwarte ridder hadden gehoord, stroomden de tranen uit hun ogen, zo waren ze erdoor geraakt. Ze verschoten van kleur en sloegen het vizier van hun helm omhoog na het horen van deze klaagzang. Lancelot nam het woord: 'Bij Gods genade, ik zal u nooit meer een kwaad hart toedragen. Voor mij hoeft u niet op uw hoede te zijn, want ik ben niet boos op u. Wij zullen u alle informatie geven die u wenst.'

Daarover was de zwarte ridder zo blij, dat hij de helm van zijn hoofd nam en op Lancelot toe snelde. Zijn hoofd was pikzwart, zoals gewoon is in Moriane: Moren zijn zwart als roet. Op zijn manier zag de zwarte ridder eruit als andere prijzenswaardige ridders. Wat deed het ertoe dat hij zwart was? Er was niets op zijn uiterlijk aan te merken. Hij was een stuk groter dan Walewein of Lancelot, maar hij was nog erg jong. Het deed hem zo'n genoegen hen over Agloval te horen vertellen, dat hij op de grond neerknielde. Walewein tilde hem op en deelde hem mee dat elk van hen tweeën boodschapper was en behoorde tot het prijzenswaardige hof van koning Arthur. Samen waren ze op zoek naar Perceval én Agloval. De koning wilde beiden weer aan zijn hof hebben: 'Arthur heeft zijn zinnen erop gezet hen te zien en te spreken. Mochten we deze heren op welke manier dan ook op het spoor komen, dan zouden we hen naar het hof moeten laten terugkeren, tenminste als ze dat willen. Wij willen niet pochen op onze daadkracht of op hun vriendelijkheid. Met hun terugkomst zou de koning zeer gelukkig zijn. Ze behoren al lange tijd tot de Ronde Tafel en beiden maken deel uit van Arthurs hofhouding en hebben een zeer goede reputatie. Als u ons advies wilt opvolgen - en u aldus hoedt voor nog meer schande - stap dan op uw paard en rijd in één ruk door naar Arthurs hof. Bij God, ik hoop dat Agloval daarheen zal gaan. Omdat daar vaak berichten uit ver-

re streken worden vernomen, zult u er in elk geval nieuws over hem horen. Ga rechtstreeks naar het hof: de koning zal u vriendelijk ontvangen, zeker als u hem vertelt wie u bent, waar u vandaan komt en welke belangrijke zaken u hierheen voeren. De koning zal u zeker niet laten vertrekken, voordat wij samen met uw vader naar het hof komen, als God ons dat tenminste vergunt. Als u daarentegen door het land zou blijven trekken en tegen elke ridder zou strijden die u tegenkomt, moet u ontzettend veel geluk hebben om elk van hen zonder schade of schande te overwinnen. Wie steeds maar weer opnieuw de wapens opneemt, zal dat lange tijd kunnen volhouden, maar eens zal de dag aanbreken waarop hij zijn meerdere vindt.

Beste heer ridder, wij verzoeken u vriendelijk - omwille van uw eigen heil - ogenblikkelijk naar Arthurs hof te rijden. Daar zult u - naar ik hoop - niet lang hoeven wachten op nieuws over uw vader. Blijf in ieder geval tot die tijd aan het hof. U zult het er naar uw zin hebben en van alle gemakken voorzien zijn. Beloof ons dit alstublieft. Wij zullen uw vader gaan zoeken. Mochten we hem dank zij Gods geleide vinden, dan keren we zo snel mogelijk naar het hof terug om u én de koning te verblijden met het goede nieuws.'

Na deze woorden begon de zwarte ridder hard te lachen, waarbij hij zijn parelwitte tanden ontblootte. De rest van zijn lichaam was roetzwart.

'God, Onze Vader, moge u, edele heren, belonen voor de grote eer die u me bewezen hebt en vooral ook voor het feit dat u mijn bezwaarde hart hebt opgebeurd. Als mijn paard het niet begeeft, zal ik naar de koning gaan die u zo prijst.'

Door zijn handen te vouwen gaf hij te kennen hun ridder te willen worden. Hij beloofde hun bij Onze Lieve Heer dat hij hen zijn leven lang ten dienste zou staan. Daarop sprak heer Lancelot: 'Ridder, indien u in Arthurs land moeilijkheden mocht ondervinden - ik neem tenminste aan dat u daar onbekend bent -, doe dan een beroep op ons tweeën. Waar u ook

komt, zodra u onze namen noemt, zal men u steeds eervol en hoofs behandelen. Ik verzeker u dat u allerhartelijkst aan het hof van koning Arthur zult worden ontvangen, zodra u meedeelt dat u ons gezien en gesproken hebt.’

‘God moge u belonen voor deze hoofse woorden,’ sprak de zwarte ridder. ‘Maar ik zou nog blijer zijn, als ik uw namen kende. Wilt u me alstublieft zeggen wie u bent.’

Heer Walewein vertelde hem onmiddellijk hoe ze heetten en wie ze waren. Meteen viel de zwarte ridder weer op zijn knieën, en weer hief Walewein hem op. De zwarte ridder vouwde zijn handen opnieuw samen: ‘God, Onze Vader, de steun en toeverlaat van deze wereld, sta me toe boete te doen voor mijn misstap omwille van uw eer. Heer Lancelot, ik beken schuld: ik zie dat ik verkeerd heb gehandeld.’

Maar Walewein zei: ‘Maak u geen zorgen over hetgeen hier gebeurd is. Zorg er echter voor dat u niets ergers overkomt.’

Daarop stegen Walewein en Lancelot te paard.

‘Het zou zonde zijn,’ sprak de zwarte, ‘wanneer twee zulke goede ridders als u op zoek gaan naar mijn vader en ik achter zou blijven. Bij God, dát zou schandalig zijn. Ik ga met u mee.’

Daarop zei Walewein: ‘Dan moet u uw grote mateloosheid in toom weten te houden. Wanneer u onderweg een ridder tegenkomt die u vriendelijk groet, groet hem dan terug. Laat hem passeren zonder tegen hem te strijden en blijf een trouwe vriend, tenzij hij zich ten opzichte van u misdraagt. Dit raad ik u aan. Maar bind de strijd aan met mensen die misdadig of wreed zijn jegens u of iemand anders: probeer een eind aan hun wandaden te maken. Maak alle vrouwen gelukkig en bescherm hen te allen tijde tegen het schenden van hun eer. Wees hoofs en zachtmoedig tegen mensen die naar uw mening welgemanierd zijn. Maar aarzel niet het zwaard te trekken of uw speer te vellen en uw schild te gebruiken tegen hen die volstrekt zonder deugden zijn.’

De zwarte antwoordde: ‘Omdat u dat wenst, zal ik ervan

afzien met iedereen die ik tegenkom de strijd aan te binden, maar dan zal ik wel een andere eed moeten afleggen. God moge mij genadig wezen!’

Na deze woorden reden ze spoorlags weg, totdat ze bij een kruispunt kwamen waar een met bloedrode letters beschilderd kruis stond. Walewein, die op school gezeten had, las wat erop stond: ‘Dit is de grens van Arthurs rijk. Iedereen die dit punt bereikt en meent een ridder te zijn, moet zich ervan bewust zijn dat hij niet veel verder hoeft te rijden voor gevechten of avonturen. Die zullen hem duur komen te staan; wellicht schiet hij er het leven bij in. In dit land heersen wrede zeden.’

Dit las Walewein de anderen voor. Dicht bij het kruispunt stond een fraaie kluizenaarshut. De drie heren besloten erheen te rijden om meer inlichtingen over het onbekende land te verkrijgen. Zodra ze de kluizenaar, die een heilig man bleek te zijn, in de vensteropening zagen staan, stapten ze af en vroegen hem of er ook een ridder in een rode wapenrusting voorbij was gekomen. Daarop antwoordde de goede man dat hij in de vroege ochtend van de vorige dag twee ridders had zien passeren die bovendien erg veel op elkaar leken.

‘Ik dacht uit hun gezichten en houding op te kunnen maken dat het broers waren. Hun paarden leken me uitgeput. Ze kwamen precies over de weg die uit Brittannië komt. Beiden zagen er buitengewoon sterk uit. Paard en wapenrusting van de een waren bloedrood. Allebei stapten ze af bij het kruis dat u daar ziet staan en waar al menige wonderbaarlijke genezing heeft plaatsgevonden.

Eertijds hebben een man en zijn vrouw op die plaats hun leven verloren. Terecht zijn hun zielen in de hemel opgenomen: dat verdienden ze uit naam van alle heiligen, want ze waren in staat van genade gestorven. Ze hadden immers een bedevaart ondernomen naar het graf van een of andere heilige en voerden geld, paarden en allerlei andere goederen met zich

mee, zoals het voorname lieden betaamt. Tot hun ongeluk verzeilden ze in een groep kwaadaardige struikrovers. Die keelden de vrome man en namen al zijn bezittingen in beslag: zijn kleren, zijn paard en al de rest. Zijn vrouw was daar zo bedroefd over dat haar hart van droefenis brak. Aldus bleven ze beiden dood, precies op dit kruispunt waar u dit mooie kruis ziet staan en waar sindsdien menig wonder is geschied. Het werd ter ere van die ridder opgericht. Sommige zieken komen hier naakt, slechts met een broek aan, en barvoets heen als pelgrim; velen die hierheen zijn gekomen, zijn op wonderbaarlijke wijze genezen.

De ridders naar wie u vraagt, stapten bij het kruis af en zeiden er de gebruikelijke gebeden. Ik kan u tot mijn spijt echter niet vertellen waar ze heen zijn gegaan. Daar heb ik niet op gelet, omdat mijn aandacht op dat moment gericht was op de getijden. Maar ze waren sterk en fors: de wapenrusting van de een was rood, en de ander voerde het teken van koning Arthur.'

Walewein, Lancelot en de zwarte ridder raakten van droefenis bijna buiten zinnen, omdat ze niet te weten konden komen welke kant die twee ridders op gegaan waren. Ze vroegen de kluizenaar naar welke streken de wegen leidden die ze daar zagen en welke zeden daar heersten. De goede man gaf hun het volgende antwoord: 'Dat zal ik u naar eer en geweten zeggen. Over de weg waar u uit komt, hoef ik u natuurlijk niets te vertellen. De weg die rechtdoor loopt, moet u naar mijn mening vermijden: die weg voert naar een land waar groot onrecht heerst en waar men boosaardige gebruiken kent: de machtigste lieden doen er het meeste kwaad. Als ieder van u zijn paard, zijn wapenrusting en zijn leven behouden wil, moet u die weg beslist niet inslaan.

De rechterweg voert naar een geruïneerd land; daar woont niemand. Ik kan me ook niet herinneren dat ik het laatste jaar man of vrouw daarvandaan heb zien komen. Mocht u daarheen

gaan, dan zult u er een reusachtig monster aantreffen. Ik voorspel u dat het u lijf en leden zal kosten, indien u probeert dat ondiep te doden. Het is immers het wreedste beest waarover men ooit heeft horen lezen. Pas daar dus voor op. Ik weet zeker dat het de duivel in beestengedaante is. Daartegen is niets of niemand bestand. Ik weet zeker dat geen speer of zwaard scherp of goed genoeg zal zijn om de duivel te kwetsen; velen hebben hiervoor meegemaakt dat zo'n wapen brak of omhoog. Dit monster heeft zijn intrek genomen in een klein bos; daar rust het 's nachts, maar overdag schuimt het alle wegen af en verslindt het alles, mens of dier, wat het tegenkomt. Ik kan u niet alles te vertellen wat ik erover weet. Het heeft het hele land verwoest en alle mensen verdreven: niemand durfde achterblijven.

Nu heb ik u naar waarheid alles verteld over de eerste twee wegen en wat u te wachten staat. De derde weg loopt naar zee, meer weet ik er eigenlijk niet over.'

Daarop sprak heer Lancelot: 'Heer Walewein, bij God Die mij het leven schonk, als we Perceval en Agloval willen vinden, zullen we hier uit elkaar moeten gaan. Ik wil graag het gevaarlijkste avontuur voor mijn rekening nemen. U moet onmiddellijk de door u gekozen weg op gaan, want anders raken we het spoor van beide ridders kwijt. Ze zijn hier nog niet zo lang geleden voorbijgekomen; ze kunnen dus nooit ver weg zijn. Ik druk u op het hart om hen - zo mogelijk - hierheen te brengen. Vertel deze kluizenaar hoe het u is vergaan, zodat hij me op de hoogte kan stellen, als ik hier toevallig mocht komen. Deze ridder, die we onlangs ontmoet hebben, moet maar met u meegaan. Moge God u behoeden. Ik verzoek u hem met alle egards te behandelen, waar u ook moge terechtkomen.'

'Beste heer,' gaf Walewein ten antwoord, 'graag voldoe ik aan uw verzoek. Moge God ons lijf, onze leden en onze goede naam beschermen. Lieve vriend, kies nu de weg die u wilt gaan. We kunnen hier niet langer blijven wachten.'

‘Ik denk dat het meeste gevaar schuilt in het bevechten van het monster waarover deze goede man ons vertelde. Daar wil ik op af gaan.’

De kluizenaar hief een klaagzang aan: ‘Ach, heer, u bent zo mooi; volgens mij vindt men op aarde uws gelijke niet. Waarom wilt u datgene op u nemen waarin nog niemand geslaagd is? Alle mensen zijn het land ontvlucht; niemand is tegen dat beest opgewassen; het spuwt voortdurend vergif naar zijn aanvallers; wie getroffen wordt, sterft binnen drie dagen, ook al zou hij verder ongedeerd zijn; ik lieg niet. Menigeen heeft dat met de dood moeten bekopen. Het beest is sneller en groter dan een paard. Ik zeg u bij voorbaat: geef u niet af met de duivel. Bij God Die ons schiep, als het beest dat bos niet als woonplaats had uitverkoren, maar nog rondtrok, zou het de hele wereld in het verderf storten. U zou er verstandig aan doen van uw plan terug te komen.’

Deze waarschuwing was echter aan dovemans oren gericht. Al had men Lancelot alles gegeven waarover koning Arthur kon beschikken, dan nog was hij niet teruggekomen op zijn woord: hij moest en zou het beest opzoeken en hij was geenszins bang. Toen Walewein en Lancelot afscheid namen, zei de zwarte ridder: ‘Waar ziet u me voor aan? Ben ik minder of slechter dan een van u? Moet Walewein me daarom begeleiden? Ik denk niet dat dat nodig is. Er is geen ridder zo dapper of ik durf het wel tegen hem op te nemen, tenminste als ik iets misdadigs in hem ontdek. Zeg me welke weg u wilt op gaan en welke u voor mij overlaat. Hoe gevaarlijk die ook moge zijn, ik durf dat wel aan. Bij alle ridders en alle christenen, ik zal er in mijn eentje op uittrekken en alles op me af laten komen.’

Walewein antwoordde hem: ‘Het doet me verdriet dat u deze eed gezworen hebt, maar blijkbaar moet het zo zijn. Neem daarom zo snel mogelijk de weg die naar zee leidt, om uw vader te zoeken. Knoop echter het volgende in uw oren. Wie u ook tegenkomt, begroet hem eerst op hoofse wijze en vraag hem

vervolgens of hij soms twee ridders heeft gezien: een met een rode wapenrusting en een met Arthurs wapenteken. U moet het dus eerst vriendelijk vragen. Als u bij de veerpont komt, vraag dan u de waarheid mee te delen; en doe dat ook op zee; kortom, vraag het overal waar u komt. Mocht u geen uitsluitel krijgen, spoed u dan hierheen. Sla meteen de weg in die ik op ga. Laten we niet zo ver uit elkaar gaan dat we er spijt van krijgen. Kom dus direct achter mij aan. Als u mijn advies opvolgt, zal het u geen schade berokkenen.'

'Heer,' antwoordde de zwarte ridder, 'moge God u belonen.'

Hierna namen ze afscheid. Eerst zal ik u nu over Walewein vertellen.

Hoe Walewein een jonkvrouw bevrijdde

Het verhaal vertelt vervolgens dat Walewein vroeg in de ochtend een brede, diepe, snel en woest stromende rivier bereikte. Het land op de andere oever kende hij niet. Daar zag hij een ridder, tot de tanden toe gewapend, die op een prachtig paard reed. Hij dreef een jonkvrouw gevangelijk voor zich uit. Walewein zag dat die ridder haar voortdurend met zijn vuisten bewerkte. De klappen kwamen hard aan omdat hij een wapenrusting droeg. Hij mishandelde haar zwaar, omdat zij niet met hem mee wilde gaan. Hij sloeg haar met zijn schild, waar hij haar maar raken kon. Dat betaamde hem niet. De jonkvrouw had een groen kleed aan dat op vele plaatsen gescheurd was. Zij zat op een ongezadeld paard. Haar prachtige, goudkleurige, zijdeachtige haar hing achter op het paard. Maar ze was de helft van haar haardos kwijtgeraakt. Dat had de boosaardige ridder uitgetrokken. Men kan nauwelijks geloven hoe deze jonkvrouw kreunde en steunde om het haar aangedane leed: ze kon er niet tegen dat de ridder haar bont en blauw sloeg. Daarom huilde ze en wong ze haar handen.

Toen Walewein dit tafereel in ogeschouw nam, meende hij dat het schandalig zou zijn als hij de jonkvrouw niet te hulp zou schieten. Hij keek om zich heen, maar zag nergens een brug waar men de rivier kon oversteken. Bovendien zag hij geen levende ziel aan wie hij inlichtingen zou kunnen vragen. Hij wilde niet langer wachten: hij wendde zijn paard en liet het de diepte van de rivier peilen; daarna gaf hij het de sporen en liet het tot midden in de rivier springen; vandaar zwom het voortreffelijke paard zo snel mogelijk verder en bracht zijn baas naar de overkant. Het was wonderbaarlijk dat ze het er levend van afbrachten, want de rivier was niet alleen diep, maar ook zeer woest. Zodra Walewein de andere oever van die diepe, brede rivier bereikt had, zag hij een grote groep ridders met maliënkolders. Zij volgden de ridder die de jonkvrouw geschaakt had en ernstig mishandelde. Het was Walewein echter niet duidelijk of deze mensen de ridder met goede of kwade bedoelingen achtervolgden; ze waren ongeveer een mijl van Walewein vandaan. Walewein haastte zich naar de jonkvrouw om haar uit handen van haar meedogenloze belager te redden. Toen de jonkvrouw de naderende Walewein in het oog kreeg, begon ze nog harder te kermen: ‘Ach, edele heer, bevrijd me omwille van de eer van alle vrouwen! Ten onrechte maakt men mij te schande. Als een christen mij uit deze ellende redt, zal God hem al zijn zonden vergeven, al had hij zijn vader vermoord.’

Haar zuchten en steunen, haar geweeklaag en schreien zouden het hart van elke man vermurwd hebben. Ze vroeg Walewein huilend haar te helpen en aan de wreedheid van de ridder een eind te maken. Toen heer Walewein dit hoorde, kromp zijn hart ineen vanwege de ellende en de pijn die de jonkvrouw leed. Daarom sprak hij tot de hardvochtige ridder: ‘Heer ridder, u weet heel goed dat de manier waarop u deze jonkvrouw behandelt, geen pas geeft. U behandelt haar buitengewoon onbeschoft. Als u verstandig was, zou u ervan afzien. Wat deze

jonkvrouw jegens u misdaan moge hebben, u hoort haar op hoofse wijze mee te nemen. Dat u haar slaat, is beslist oneervol.'

De wrede ridder antwoordde onmiddellijk: 'U bent een boer, een schooier: u doet alleen maar alsof u ridder bent. Omwille van u zal deze dame niet gespaard worden. Omdat u kwaad werd, zal ik haar daarentegen nog hardhandiger aanpakken. Mocht u daar iets op aan te merken hebben, dan zal ik u met deze speer ondersteboven van uw paard steken.'

Heer Walewein gaf hem laconiek ten antwoord: 'Heer ridder, dan sta ik op de grond! U zou er verstandig aan doen - en daarom raad ik u dat met klem aan - de jonkvrouw met rust te laten. Ik ben echt niet bang voor u. Als u haar niet met rust laat, zal ik haar in bescherming nemen en haar pijn verzachten. Daar zet ik mijn leven voor op het spel. Heer ridder, geef gehoor aan mijn verzoek omwille van God, uw edelmoedigheid en de eer van de ridderschap.'

Maar de wreedaard piekerde er niet over: 'Bij al wat God vermag, als u niet opdondert, zal dit de laatste dag van uw leven zijn. Ik heb mijn buik vol van uw gepreek.'

'Als u dan zo dapper bent, moet u die jonkvrouw nog eens durven slaan. Ik zal u daar zwaar voor doen boeten. De angst zal u om het hart slaan, of ik schiet er mijn leven bij in. Laat de jonkvrouw nu met rust, of zet u te weer tegen mijn speer, want ik lust u rauw.'

De ander was zo overmoedig, dat zijn hart bijna barstte toen Walewein aanbod met hem te vechten. Hij maakte zich gereed voor de strijd en Walewein deed dat eveneens. Ze stormden met zoveel woede op elkaar af, dat hun speren braken en men tot op grote afstand het gekraak kon horen. De ridder viel echter uit het zadel en kwam zo ongelukkig terecht dat hij van de pijn buiten bewustzijn raakte. Roerloos lag hij op de grond. Heer Walewein ving het paard waar de ander op gezeten had, en gaf dat aan de jonkvrouw. Daarna trok hij zijn zwaard.

Ondertussen was de ridder bijgekomen: hij kwam - zo goed en zo kwaad als het ging - overeind en nam eveneens het zwaard ter hand. Hij was woedend: 'Hufter, hoe kon je zo stom zijn mij deze schande aan te doen: mijn vader is heer en meester in dit land en na zijn dood zal het van mij zijn. U zult het er niet levend van afbrengen: wat u najaagt, is dwaas. Vandaag nog zult u het in uw broek doen voor degenen die mij volgen en die ontzettend kwaad zullen zijn, zodra ze begrijpen wat me is overkomen. Nog niet voor alle bezittingen van koning Arthur, zou u dan hier willen zijn. Spoedig zullen ze ons bereiken. U zult het er niet levend van afbrengen: in dit land kan niemand tegen mij en mijn manschappen op.'

'Dat neem ik zonder meer aan. Daarom gedraagt u zich misdadig en wreed. Dat een edel en machtig man vals van hart is, is - op mijn woord van eer - reden tot grote bezorgdheid: hij brengt menigeen in ellende. U moet niet zo hoog van de toren blazen, want ik zal u een toontje lager laten zingen. Volgens mij zult u vandaag nog inzien dat u zich misdragen hebt. Daarom zeg ik u nogmaals: wees verstandig en vertel me wat deze jonkvrouw jegens u misdaan heeft. Als ze het verdiend heeft dat u zo meedogenloos tegen haar optreedt, zult u onderling tot overeenstemming moeten zien te komen. Daar zal ik me verder niet mee bemoeien. Maar heeft deze jonkvrouw dat niet verdiend, houd er dan mee op en laten we vriendschap sluiten, want anders zult u er uw leven bij in schieten. Al bent u nog zo hooggeboren, ik zal deze jonkvrouw meenemen, als ik hier wegga.'

Maar de ander wilde niet luisteren. Toen nam de jonkvrouw het woord: 'Edele ridder, ik zal u uit de doeken doen waarom hij mij deze ellende aandoet. Hij wil mij als vriendin hebben. Zal ik u de waarheid vertellen? Het is inmiddels al lang geleden dat hij daar voor het eerst op zinspeelde, maar ik had er geen oren naar, want ik had al zorgen genoeg. Ik ben namelijk straatarm, maar iets anders baart me nog veel meer zorgen; dát kan ik

u wel vertellen.

Mijn vader is een edel ridder van hoge komaf. Tot mijn schande moet ik u bekennen, heer ridder, dat mijn vader zeven jaar tegenslag gehad heeft en al zijn goederen is kwijtgeraakt. Daarom is hij nu zo arm als een kerkrat. Hij kan letterlijk geen kant meer op; dat doet hem veel verdriet. Ik heb geprobeerd mijn vader op te beuren en te helpen; hij heeft nauwelijks vrienden. Graag zou ik bij hem gebleven zijn om hem de rest van mijn leven naar beste vermogen te verzorgen. Vandaag drong deze ridder ons vervallen en geruïneerde kasteel binnen en heeft wraak genomen. Voordat ik me ervan bewust was, heeft hij me met geweld weggevoerd. Een beroep op God of zijn naastenliefde kon hem niet vermurwen. Zo ontvoerde hij me op schandelijke wijze. Zijn manschappen heeft hij achtergelaten om mijn vriend onschadelijk te maken. Ik ben bang dat ze spoedig hier zullen zijn. Mochten ze u hier aantreffen, dan zult u het er niet levend van afbrengen. Heer, indien u uw leven wilt behouden, maak dan snel een eind aan dit gevecht. Ik vrees dat er al te veel tijd verstreken is. Heer, als u mij uit liefde voor Onze Lieve Heer wilt helpen, zult u snel iets moeten doen.'

Walewein sprak daarop: 'Heer ridder, als u verstandig bent, zegt u duidelijk wat u wilt, want ik wil hier niet langer blijven. Wilt u deze jonkvrouw genoegdoening verschaffen en haar laten gaan, of wilt u de strijd hervatten? Het is het een of het ander. Als u dat wenst, stap ik van mijn paard. Maar u mag ook opstijgen, mits u niet wegloopt, maar uw lot afwacht.'

Na een poosje antwoordde de ridder: 'U denkt dat ik zo zwak ben dat ik op die manier de aftocht blaas. U zou er beter aan doen af te stappen, als u wilt vechten.'

Hij zocht dekking achter zijn schild en trok zijn zwaard. Op goed geluk stapte Walewein af. Zijn paard beval hij daar te blijven staan. Gringalet zou geen stap verzetten, voordat zijn meester zou zijn teruggekeerd en hem bij de teugel zou nemen.

De twee ridders begonnen elkaar met het zwaard te be-

strijden. Ze brachten elkaar zulke zware verwondingen toe, dat het bloed door de maliën heen drong. Als ze elkaars helm raakten, sprongen de vonken ervan af; die helmen leken overigens op ijzeren staven die in het vuur roodgloeiend worden, zulke harde klappen deelden ze uit. Ieder verdedigde zich zo goed hij kon. Wat Walewein het meest verdroot was dat zijn zwaard geen stuiver waard leek te zijn: de wapenrusting van zijn tegenstander was zo goed, dat Waleweins slagen geen effect hadden. Men zag weliswaar bloed stromen, maar in de maliënkolder zelf was geen scheurtje te bekennen. Walewein verbaasde zich daarover, maar tegelijk deelde hij zo'n klap uit dat hij de ridder onder diens helm dwars door zijn hals sloeg. Met hem was het afgelopen: zijn hoofd bleef eventjes ter hoogte van zijn navel hangen en toen stortte hij ter aarde.

Zijn vrienden en gezellen hadden te lang op zich laten wachten. Zodra ze hun heer dood op de grond zagen liggen, ontstaken ze in grote woede. De goede en dappere Walewein was ondertussen weer op Gringalet gestapt. Op dat paard had hij nooit iets aan te merken: het was groot en sterk en indien zijn meester in nood verkeerde, beschutte het hem tegen kwaad, net zoals zijn meester dat voor hem zou doen. De vrienden en gezellen van de ridder betrapten Walewein als het ware op heterdaad. Daarom begonnen ze hem van alle kanten heftig te bestoken, zowel te voet als te paard. Walewein begreep dat hij in het nauw gedreven werd. Hij beval zichzelf met oprecht geloof in Gods genade aan en trakteerde zijn gasten op het zwaard. Hij deelde zulke klappen uit dat hij er telkens een of twee verwondde en pijn bezorgde. Niemand kreeg vat op Walewein, maar iedereen bleef dood of raakte zo gewond, dat hij nooit meer beter werd. Walewein, 'der avonturen vader', joeg iedereen schrik aan met zijn klappen. Velen namen de wijk of verlieten het strijdperk met diepe, gapende wonden. Walewein streed voor een rechtvaardige zaak; daarom lachte het geluk hem toe. Menigeen deed hij in het zand bijten: sommigen

betaalden met hun leven, anderen met een of meer ledematen.

Ondertussen bereikte een groep mannen het strijdperk: zij wilden de schande van de jonkvrouw wreken. Zodra ze zo dichtbij waren dat zij hen kon herkennen, was ze uitermate blij. Zij ontvluchtte het strijdgewoel waar heer Walewein zulke dappere daden verrichtte en keerde met haar eigen mensen terug naar haar vader. Ze waren allen zeer verheugd dat ze veilig en wel bij hen was. Walewein lieten ze in z'n eentje in het strijdperk achter waar hij fiks werd aangepakt. Ze durfden hem echter niet te helpen, want ze waren bang voor hun leenheer en diens familie.

Walewein vreesde zijn tegenstanders echter niet en sloeg meedogenloos in op een ieder die zich in zijn buurt waagde. Hij sloeg ze zo suf, dat ze achteruit weken en hem alleen in het strijdperk achterlieten. Ze waren moe en uitgeput. Langs de weg lagen ze bewusteloos op de grond, alsof ze uitrustten. Weinigen voelden zich echter fit: Walewein had ze zodanig toegetakeld dat men daar tot de Jongste Dag nog over zal spreken. Walewein dacht bij zichzelf dat hij zeer veel profijt van zijn wapens had gehad. Toen niemand het meer tegen hem opnam, ging hij zijns weegs. Hij dankte God ten zeerste voor de eer die Hij hem te beurt had laten vallen te midden van deze booswichten en voor het feit dat Hij hem en Gringalet niet alleen het leven gespaard had, maar zelfs voor ernstige verwondingen behoed. Men zegt terecht: wie zich niet weet te beheersen en steeds iets doet wat zowel God als de mensen tegenstaat, die is op een onzalig tijdstip geboren.

Toen Walewein onder Gods geleide zijn tegenstanders op ridderlijke wijze verslagen had, was het al laat in de middag. De dappere Walewein had de hele dag niets gegeten of gedronken; zijn ontbijt had in feite bestaan uit klappen uitdelen en ontvangen. Bekaf trok hij verder; van de honger wist hij zich geen raad

meer. Hij reed door totdat de avond begon te vallen. Toen zag hij een kasteel. Hij was allesbehalve vrolijk vanwege de nijpende honger en de geweldige dorst. Hij dacht bij zichzelf dat hij moest proberen daar voor de nacht onderdak en voedsel te krijgen. Op de brug over de slotgracht stond de kasteelheer met een groot gevolg. Zodra Walewein van zijn paard gestapt was, groette hij hen.

‘God zij u genadig,’ antwoordde de kasteelheer.

Daarop vroeg Walewein: ‘Met uw instemming zou ik vannacht graag hier blijven. Ik zou niet weten hoe ik anders aan onderdak kom. Ik heb de hele dag gereden en niets anders gezien dan eenzame, onbebouwde akkers. Ik trof er geen levende ziel aan die me vandaag had kunnen herbergen.’

De kasteelheer zei: ‘Moge het goede dat ik u in alle vriendschap zal geven, heilzaam zijn voor mijn ziel en lichaam. Ik zal u vanavond van al het nodige voorzien: gebraden vlees en wildbraad. Mijn kasteel staat open voor elke ridder; wie mijn gast wil zijn, zal de toegang niet ontzegd worden. Ik sta volledig voor zijn veiligheid in, tegenover allen die in dit land verblijven, zelfs tegenover mijn bloedeigen zoon van wie ik meer houd dan van welke ridder dan ook. Ik bied mijn gasten onvoorwaardelijk bescherming: wie hun iets zou misdoen, zaltenzij hij veel geluk heeft - het leven erbij in schieten. Dit zweer ik op mijn eer als ridder en bij de Maagd Maria.’

Walewein, ‘der avonturen vader’, die aan dergelijke complimenten gewend was, wist echter niet dat de ridder die hij gedood had, de zoon van zijn gastheer was. Nu zult u een uitstekend verhaal horen, met aangename en spannende momenten. Walewein was in een val gelopen, terwijl hij meende voor de nacht een goed onderkomen te hebben gevonden. Hij was zich in het geheel niet bewust van het onheil dat hem boven het hoofd hing.

De gastheer behandelde Walewein zeer hoofs: Gringalet werd goed verzorgd en de gastheer nam Walewein bij de hand

en leidde hem door drie poorten naar een prachtige zaal. Onderwijl converseerde hij op hoofse wijze met zijn gast. In de zaal ontdeed men Walewein van zijn wapenrusting; het zwaard en de maliënkolder werden buiten zijn bereik gebracht; daarover was hij enigszins ontstemd, want dat wilde hij nog niet voor alle goud in de zaal van de kasteelheer. Aan tafel aten en dronken ze naar hartelust van al het goede dat de aarde voortbrengt.

Toen de honger was gestild en iedereen voldaan was, hoorden ze plotseling gekrijs en geweeklaag, maar ze wisten niet wat het betekende. Buiten voor de poort stond een groep mensen die almaar riep: ‘O wee, o wee. Doe open! Laat ons binnen!’

Walewein raakte hierdoor van streek, want hij voorvoelde dat ellende zijn deel zou worden; hij trok wit weg. De kasteelheer gebood dat men zou informeren wat dat lawaai te beduiden had. Men liep naar buiten en opende de poort. Daarop kwamen de klagers met een lijkbaar binnen. Ze maakten daarbij zo'n misbaar dat het in het hele kasteel weerklonk. Zodra ze de zaal binnentraden, riepen ze luidkeels tegen de kasteelheer: ‘Ach, heer, hier ligt uw kind: dood! Het was de beste ridder ter wereld. Nergens kon men zijns gelijke in kracht, dapperheid of ridderschap vinden.’

Het kasteel was in rep en roer; het hart van de gastheer raakte van slag; hij was immers de vader van de ridder die dood op de baar lag. Met moeite kon hij uit zijn woorden komen: ‘Wie heeft mijn allerliefste zoon gedood die ik boven alles op deze wereld liefhad? Moest hij op deze wijze zijn einde vinden? Ik ben bang dat het zijn eigen schuld is; ik weet dat hij meedogenloos was en vriend noch vijand spaarde; ik vrees dat de dood zijn verdiende loon is. Bij God, Onze Vader, bezweer ik dat u me de waarheid vertelt: ik wil weten hoe mijn lieve zoon aan zijn eind is gekomen.’

Degenen die het lijk daar gebracht hadden, zeiden dat een onbekende ridder dat bewerkstelligd had dank zij zijn grote

dapperheid: ‘Wij hebben die ridder hier nooit gezien. Maar we kunnen wel zeggen dat onze manschappen dood zijn of zodanig gewond dat ze nooit meer beter zullen worden. Men zou niet volledig kunnen vertellen wat die ridder die uw zoon neersloeg, allemaal verrichtte; het is een van de beste ridders die ooit geboren werd of in ieder geval de beste die wij ooit zagen.’

Walewein wist dat hij schuldig was en besepte dat hij noch via een list, noch met geweld kon ontkomen: hij had zijn wapens afgelegd en had alleen maar zijn kleren aan; dat stemde hem droef te moede.

Terwijl men in de zaal stond te praten, begon plotseling vers, rood bloed uit de wonden van de dode ridder te stromen. Ondertussen had men Walewein, de gast van de kasteelheer, in het oog gekregen; alle aanwezigen zeiden (waarbij sommigen anderen napraatten) dat degene die de ridder had gedood, in de zaal was; maar dát was wel duidelijk. Immers, even na het middaguur was het bloeden gestopt; omdat de wonden sindsdien niet meer gebloed hadden, was het zonneklaar dat Walewein de moordenaar moest zijn, daarover was iedereen in het kasteel het volstrekt eens. Allen wierpen boosaardige blikken op Walewein, ‘der avonturen vader’. Walewein zag hun nijldige gezichten. Ze vroegen de kasteelheer dringend hun te vertellen hoe die ridder binnen was gekomen, wie hij was en hoe hij heette, waar hij vandaan kwam en waar hij heen ging. De kasteelheer antwoordde: ‘Hij is mijn gast en ik zal hem bescherming bieden zolang hij hier binnen is. Wees ervan doordrongen dat wie ook maar een vinger naar hem uitsteekt, dat zal bezuren: hij zal zijn leven verliezen en zijn goederen zullen verbeurd worden. Niemand kan mij hiervan afbrengen; de bescherming die ik mijn gasten bied, zal ik nimmer willens en wetens opheffen. Gedraag u en zwijg, anders zult u lijf en goed verbeuren. Ik zal spoedig weten wie deze misdaad op zijn geweten heeft. Ik weet best hoe ik dat moet aanpakken.’

Hij verzamelde zijn leenmannen aan de andere kant van de

zaal opdat ze hem raad gaven. Hij zei dat hij zijn belofte tot bescherming nooit ofte nimmer wilde breken; op die manier zou zijn zoon, die een voortreffelijk ridder was, op een onrechtmatige manier gewroken worden. Het zou hem ten zeerste berouwen als hij zijn gast zou doden. In dat geval zou her en der schande over hem gesproken worden: 'Ik zal mijn zoon op listiger wijze wreken. Voor zover ik het zie, is mijn gast schuldig aan deze schanddaad. Volg allemaal mijn raad op: blijf hier in de zaal en laat niemand mij volgen; doe wat ik u opdraag. Ik zal mijn gast naar buiten leiden. Zodra we buiten zijn, moet de deur van de zaal gesloten worden. Als het lijk van mijn zoon dan ophoudt met bloeden, zijn we er zeker van dat mijn gast schuld draagt. Daarna zal ik erover nadenken hoe ik op een listige wijze mijn zoon kan wreken, zonder dat daar schande over gesproken wordt.'

Zijn leenmannen gingen daarmee akkoord en bleven zwijgend in de zaal staan.

De kasteelheer liep op heer Walewein af met de woorden: 'Ridder, wees alstublieft niet kwaad dat men u niet met meer egards behandelt. Maar zoals u kunt zien, zijn we bedroefd; daarom laat uw verzorging te wensen over. Ga met me mee: ik zal het ongerief zoveel mogelijk herstellen. Mijn leenmannen, mijn huisgenoten en ook ik zelf zijn - zoals u ziet - ten diepste bedroefd. Kom daarom meteen met me mee: ik zal u naar uw slaapkamer brengen waar u tot de dageraad rustig kunt blijven. Dan kunnen wij ons hier in deze zaal overgeven aan ons verdriet.'

Heer Walewein beseftte dat hij in het nauw gedreven was: hij had immers geen wapenrusting; dat was een zwaar gelag. In de zaal bevonden zich wel vijfhonderd gewapende manschappen. Bovendien was hij zich ervan bewust dat men van haat jegens hem vervuld was: dat bleek uit het gedrag van alle aanwezigen. Daarom meende hij dat hij niets beters kon doen dan zich in handen van zijn gastheer over te geven en diens aanwijzingen

op te volgen. Op goed geluk ging hij dientengevolge met zijn gastheer mee. Die leidde hem naar buiten, waarna men de deuren achter hen sloot.

‘Heer ridder, beminde gast, ik wil dat u zich vandaag op uw gemak voelt.’

Hij bracht Walewein naar een stevige toren waar mooie bedden stonden. Hij liet kaarsen brengen en al wat zijn gast naar zijn mening nodig kon hebben. De gastheer, die zeer bedroefd was, liet wijn schenken en een bed opmaken, waarop Walewein zou kunnen slapen. De kasteelheer liet een aantal knechten achter en keerde terug naar de zaal.

Walewein had de zaal nog niet verlaten, of het lijk hield weer op met bloeden: uit geen enkele wond kwam nog een druppel bloed. Alle getuigen waren er daardoor vast van overtuigd dat niemand anders dan hun gast de zoon van de kasteelheer gedood had, en dat zeiden ze ook ronduit.

De kasteelheer keerde daarop terug naar zijn gast, alsof er niets aan de hand was: hij liet in elk geval niets merken. Maar hij liet Walewein in de toren goed bewaken, opdat niemand bij zijn gast kon komen en hem kwaad zou berokkenen, overweldigen of doden. Walewein was dus volledig in de macht van zijn gastheer. Ik kan u bovendien vertellen dat de kasteelheer de sleutel van de toren waarin Walewein opgesloten zat, bij zich hield. Voordat hij Walewein liet verminken of doden, wilde hij nagaan wat voor hemzelf het meeste voordeel zou opleveren. Daarom hield hij Walewein binnen zijn kasteel gevangen.

Wat kon Walewein doen? Hij moest zijn lot voor lief nemen: hij was als gast op deze onbekende plaats gekomen, maar nu zat hij opgesloten in een stevige toren. Bovendien beschikte hij niet over zijn wapens; hij zou zichzelf verraden hebben, als hij erom gevraagd had. Men had ze hem toch niet gegeven. Integendeel, men zou hem van het leven beroofd hebben. Als hij daadwerkelijk schuldig was, zou God niet over hem gewaakt hebben. Aldus zat Walewein gevangen: hij wist niet wat hij

moest beginnen. In deze treurige en zorgelijke toestand scheen de nacht hem vreselijk lang te duren. Omdat het er slecht voor hem uitzag, deed hij nauwelijks een oog dicht. Hij beseftte terdege dat men hem slecht gezind was, ja haatte vanwege het lijk dat daar voor iedereen zichtbaar was gaan bloeden. Walewein was dus zeer bevreesd. Over hem zal ik nu verder zwijgen.

De kasteelheer bleef met zijn manschappen tot de dageraad in de zaal. De hele nacht betreurden ze hun ongelukkig lot. Ook al was de zoon van de kasteelheer terecht aan zijn eind gekomen, hij had veel vrienden die kwaad waren hem op die manier te hebben verloren. Ze wilden in geen geval toegeven dat hij een gewetenloze schurk was geweest.

Bij het aanbreken van de dag trok de kasteelheer zich met zijn leenmannen terug om te beraadslagen via welke list zij dit grote verdriet het best konden wreken. Hun heer, Waleweins gastheer, zei: 'Als ik mijn gast, die mijn zoon dood sloeg en die ik hier gevangen houd, ongehinderd laat gaan, zal men zeggen dat ik laf ben en geen wraak durf te nemen. Dat zou men mij tot mijn grote schande aanwrijven: velen hebben immers begrepen hoe een en ander in zijn werk is gegaan. Dit kan ik dus niet laten passeren. Zou ik mijn gast hier ter plekke doden, dan zou men overal - waar ter wereld men er ook over zou horen - schande spreken over mijn handelwijze.'

Aldus werden zijn gedachten voortdurend heen en weer geslingerd. Er zat niets anders op dan de ridder te laten vertrekken, zodra hij was opgestaan. Om grotere schande te voorkomen zou hij zijn gast ongedeerd, zo goed mogelijk bewapend - precies zoals hij was binnengekomen - en ongehinderd door zijn mannen tot buiten zijn machtsgebied uitgeleide doen. Zodra hij afscheid zou hebben genomen, zouden zijn op wraak beluste mannen Walewein moeten aanpakken: ze zouden hem vanuit een hinderlaag moeten aanvallen en vervolgens zouden

ze met hem moeten doen wat het best in hun kraam te pas kwam om hun woede te koelen: in mootjes hakken, verbranden of radbraken.

‘Op die manier was ik mijn handen in onschuld, en zal men nergens schande over mij spreken. Hoe het ook zij, dit lijkt me de beste manier om deze zaak te regelen.’

Zijn mannen konden zich hierin vinden: ze gaven unaniem te kennen dat hun dit inderdaad het beste leek. Ze maakten er geen woorden meer aan vuil: sommigen van hen wapenden zich en reden vooruit; ze zouden Walewein aanvallen met instemming van hun heer. Aldus ging een grote groep op pad, tot de tanden toe bewapend en vol strijdlust en wraakgevoelens.

De kasteelheer liet daarop zijn buitengewoon gemene en meedogenloze hofmaarschalk bij zich komen. Hij beval hem de wapens van zijn gast te halen en die aan hem te geven, tenminste als Walewein direct wilde vertrekken. Luister nu naar de gemene streek die de hofmaarschalk uithaalde. Hij ging meteen naar een fraai ingerichte kamer waar Waleweins wapens en diens voortreffelijke uitrusting werden bewaard. De hofmaarschalk stal echter Waleweins goede zwaard en stak een waardeloos exemplaar in de schede. Bovendien sneed hij de zadelriemen voor de helft door en vervolgens maakte hij stiekem een grote scheur in de stijgbeugel: niemand kon dat met het blote oog zien, omdat het zadeldek eroverheen viel. Ten slotte beschadigde deze booswicht de buikriem zodanig dat Walewein daar snel de schadelijke gevolgen van ondervond. Immers, voordat hij nog maar een mijl gereden zou hebben, wenste hij in ruil voor het hele rijk van koning Arthur op een andere plaats te zijn. Dat zult u spoedig hierna vernemen. Zodra de hofmaarschalk zijn smerige opzet had volvoerd, bracht hij Walewein diens wapenen en paard. Gringalet, een krachtig en hooggebeend paard, was 's nachts goed verzorgd. Omdat men op het kasteel meende dat men het mocht houden, had men het goed te eten gegeven. De kasteelheer liet het paard met het -

zoals ik hiervoor verteld heb - geprepareerde tuig naar de toren brengen en beval de deur van het slot te doen.

Inmiddels was heer Walewein opgestaan; hij had mooie kleren aangetrokken; hij daalde de trap af en vertoonde zich in de deuropening. Hij was in het geheel niet bedacht op smerige plannetjes. Daar zou hij echter spoedig achter komen. De hofmaarschalk hield het valse zwaard in zijn hand en - terwijl Walewein zich klaarmaakte - gordde hij het hem om, zonder dat Walewein het geïnspecteerd had: dat zou hij later nog betreuren. Terwijl men hem zo goed mogelijk hielp bij het vertrek, begroette de kasteelheer Walewein: 'Goedemorgen, heer ridder! Waarom hebt u zo'n haast? Kunt u niet even wachten? Dan had u kunnen uitslapen, de mis kunnen bijwonen en kunnen ontbijten, voordat u weer op pad gaat.'

De onverschrokken Walewein antwoordde: 'Geachte heer, het spijt me als ik u schade berokkend heb, zo waarlijk helpe me God en zo waarlijk leide Hij me de hemelse gelukzaligheid binnen in het uur van mijn dood. Kortom, uw ellende stemt me droef te moede. Toch zou ik hetzelfde weer doen, al zou ik er zeven jaar lang een ruw haren kleed voor op mijn blote lichaam moeten dragen. Ook al hebt u me hartelijk onthaald, ik zou me door niets of niemand - hoe sterk ook - laten weerhouden. Ik zeg het u onomwonden en vriend en vijand mogen het horen: uw zoon had zijn dood dik verdiend, lang voordat hij aan zijn eind kwam. Moge God hem genadig wezen! Moge God u en de uwen belonen voor hetgeen u voor mij hebt gedaan.'

Deze woorden raakten de gastheer diep in het hart: 'Met wat u hier is overkomen, heb ik niets te maken. Maar er zijn hier velen die kwaad in de zin hebben. Ik zeg u eerlijk: wat hier is gebeurd, wilde ik in genen dele. Omwille van het gastrecht wilde ik niet dat men wraak nam. Daarom zal ik u een eind begeleiden, zodat u geen last zult hebben van degenen die hier achterblijven. Het zou me ten zeerste spijten als u iets overkwam.'

‘Moge de almachtige God u hiervoor belonen.’

Daarop nam Walewein de teugel ter hand. Terwijl zijn gastheer hem volgde, reed hij langs degenen die een hinderlaag beraamd hadden.

Spoedig zal Walewein veel ellende overkomen. Hij meende immers bescherming te genieten. Maar zijn voortreffelijk zwaard was door de hofmaarschalk vervangen door eentje dat breekbaarder was dan glas. Daar kwam nog bij dat zowel de buikriem als de stijgbeugels beschadigd waren. Walewein wist daar niets van. Bovendien had de kasteelheer zijn sterkste en beste mannen vooruit gestuurd om Walewein te vermoorden. Iedereen die in dergelijke omstandigheden verkeert en geen uitweg meer ziet, zou de angst om het hart slaan, maar Walewein was zich van geen kwaad bewust. Pratend over koetjes en kalfjes reed Walewein in gezelschap van zijn gastheer naar de plaats waar zijn vijanden in de bosjes op de loer lagen. Daar nam de kasteelheer afscheid van Walewein en keerde terug naar het kasteel.

Heer Walewein meende zonder problemen zijns weegs te kunnen gaan. Maar toen hij zijn hand op het zadel legde en zijn voeten schrap zette in de stijgbeugels om vaster in het zadel te zitten, braken ze allebei. Doordat de buikriem het eveneens begaf, schoot het zadel links onder het paard, zodat Walewein op de grond viel. Onmiddellijk sprongen vele zwaar gewapende mannen op hem af. Sommigen kropen uit greppels en droge sloten, anderen uit bosjes en struikgewas. Moge God verraders in het verderf storten; zij zullen zich toch niet beteren. Heer Walewein bleef niet stilstaan: hij besepte dat hij in een val gelokt was, zoveel volk stormde op hem af. Hij trok het zwaard uit de schede, maar dat zwaard was geen stuiver waard, want toen hij zich ermee te weer wilde stellen - zoals hij gewend was - brak het doormidden alsof het van tin was, nog voor hij drie slagen had uitgedeeld. Dit was een onheilspellend begin voor iemand als Walewein. Daardoor sloeg Walewein de angst

om het hart: hij realiseerde zich dat hij verraden was. Zijn tegenstanders vielen Walewein van alle kanten aan, van voren en van achteren, van links en van rechts; ze hadden het allemaal op zijn leven gemunt. Sommigen vielen hem aan met speren, anderen met zwaarden. Waleweins zwaard was geen snars waard - moge God degene die het hem gaf, verdoemen -, want het brak precies onder het gevest in tweeën en viel op de grond. Aldus stond Walewein daar met lege handen. Hij zou het moeilijk kunnen uithouden, daarvoor waren zijn tegenstanders te sterk en te talrijk. Zoals een everzwijn zich tegen jachthonden tracht te verweren, zo verdedigde Walewein zich. Het mocht niet baten. Vooral degenen die van een afstand met speren hun woede op hem trachtten te koelen, bezorgden hem veel last. Al had Walewein beslag kunnen leggen op een zwaard, hij zou er geen drie van zijn gewone slagen mee hebben kunnen slaan of het was gebroken of zo verbogen dat hij er niets meer aan had. Zijn paard en zijn kostbare zwaard, die hem vroeger zo van pas waren gekomen als hij in het nauw werd gedreven, waren hem ontstolen. Het is dus geen wonder dat Walewein het onderspit moest delven. Immers, er is geen man onder de zon die niet door bedrog of ongeluk verslagen kan worden. Walewein moest zich overgeven, toen hij tegen de grond werd geslagen. Een aantal tegenstanders liet het leven en een aantal anderen verloor een arm of been. Walewein zelf was hevig toegetakeld: zijn wapenrusting was op vele plaatsen gescheurd. Op de hele wereld was er geen arts die hem van zijn verwondingen zou kunnen genezen; alleen God kon hem redden uit deze ellende. Ze bonden Waleweins handen vast en zetten hem op een oude knol; met opzet lieten ze zijn goede paard Gringalet ernaast lopen: hij zou zich des te ellendiger voelen bij de aanblik van zijn paard. Daardoor zou hij beseffen dat hij niet alleen zijn paard, maar ook zijn leven erbij in zou schieten. Ze waren van plan hem een smadelijke dood te doen sterven: verbranden of radbraken. Op die manier wilden ze zich wreken. Behalve de

heer van het land waren de machtigste en meest vooraanstaande ridders en schildknappen hierbij betrokken. Ze hadden gezworen Walewein terug te brengen naar het kruispunt op de grens van hun land, tot schande van al degenen die tot het hof van koning Arthur behoorden. Ze hadden afgesproken om Walewein daar te doden. Als ze zich er niet voor geschaamd zouden hebben een ridder op te hangen, hadden ze Walewein opgeknoopt op de grens met Arthurs rijk, tot schande van de koning; alle ridders die tot Arthurs hof behoorden en op zoek waren naar avonturen, zouden Walewein zien hangen. Dat men op deze wijze afrekende met avonturenridders, moest een waarschuwing voor anderen zijn om niet verder te trekken. De zwaar gewonde en hevig toegetakelde Walewein werd op een oude knol naar het kruispunt gebracht. Toen ze er nog maar een halve mijl vandaan waren, herkende Walewein de plek: daar woonde de kluzenaar wie hij om inlichtingen had gevraagd en die hem op de hoogte had gesteld van de kwalijke en schandalige gewoontes in dat land. Waleweins begeleiders wilden op dit kruispunt een rad bouwen om Walewein op te breken, zoals ik al eerder vertelde.

Hier onderbreek ik mijn verhaal. Ik zal nu eerst vertellen hoe het Moriaan verging, nadat hij afscheid had genomen van Walewein en Lancelot. Zoals ik u heb meegedeeld, was de laatste op zoek gegaan naar het monster waarover de kluzenaar had gesproken. Ik zal Moriaans avonturen uit de doeken doen, voordat ik verder ga met Walewein.

Hoe Moriaan heer Walewein bevrijdde

Het verhaal gaat verder met de belevenissen van Moriaan. Deze dappere ridder reed over de weg naar zee. Vlak daarbij ontdekte hij een veerpont. De hele dag was hij niemand tegengekomen wie hij naar zijn vader had kunnen vragen. Zijn in-

spanningen waren steeds vergeefs geweest, want iedereen die hem zag, meed hem. Nu zag hij op de weg voor zich verse afdrukken van paardehoeven. Op grond daarvan hoopte hij dat zijn vader daar niet lang geleden gepasseerd was. Hij volgde het spoor tot aan de veerpont. Ook 's nachts gunde hij zich geen rust, en evenmin zocht hij een plaats waar hij iets kon eten of drinken. Maar hij was heel blij toen weer een nieuwe dag aanbrak.

Op dat moment bereikte hij de plaats van de veerpont, maar in de omgeving was geen levende ziel te bekennen. Rovers hadden het land vernield en de bewoners waren gedood of gevlucht. Al de akkers lagen braak: er groeide gras noch koren. Hij zag er helemaal niemand. Gelukkig zag hij schepen liggen waarmee men naar Ierland kon oversteken. Zodra Moriaan het strand op reed, riep hij naar de bemanning: 'Wie is daar? Bij al wat heilig is, geef antwoord op mijn vraag. In ruil daarvoor zal ik u een deel van mijn bezit geven. Weet u of hier onlangs een ridder de zeeëngte is overgestoken?'

Toen de scheepslui Moriaan zagen, die zijn helm had afgezet, werden ze zo bang, dat ze taal noch teken gaven. Omdat Moriaan zo groot en vooral zwart was, sloeg de angst hun om het hart. Ieder voer met zijn boot de zee op, weg van het strand. Het leek immers of Moriaan uit de hel was gekomen; ze meenden dat de duivel gekomen was om hen ter helle te voeren. Daarom gingen ze zo snel mogelijk weg: ze wilden absoluut niet op Moriaan wachten. Daarop reed Moriaan terug, maar niemand wilde naar hem luisteren of antwoord geven op zijn vraag. Iedereen dacht dat de baarlijke duivel op het strand reed. Dus vluchtte iedereen weg.

Moriaan beseftte dat zijn moeite tevergeefs zou zijn. Al zou hij willen overvaren, niemand bleef achter om hem over te zetten. Noodgedwongen keerde hij om en daarover was hij zeer bedroefd. Vooral toen hij weer de sporen van de twee paarden zag: hij hoopte nog steeds dat zijn vader daar voorbij was geko-

men en de zee was overgestoken. Hij peinsde: waarom zou ik me de moeite getroosten? Men wil me hier toch niet overzetten, omdat ik uit Moriane kom: ik zie er anders uit dan de mensen in dit land. Deze tocht is tevergeefs geweest. Ik kan beter terugkeren naar de kluis van die godvruchtige man waar ik van mijn gezellen scheidde.

Omdat hij sinds zijn vertrek niets meer gegeten of gedronken had, was hij een beetje draaierig en had hij hoofdpijn. Op het strand bij de zee zag hij echter man noch vrouw bij wie hij voedsel had kunnen kopen. Spoorsslags keerde hij op zijn schreden terug, tot hij het kruispunt bereikte.

Daar trof hij timmerlui aan die met veel kabaal een rad aan het fabriceren waren. Naast dat rad zag hij een ridder zitten, naakt en onder het bloed. Hij verkeerde in grote nood. Zodra het rad klaar was, wilde men de ridder radbraken. Geen wonder dat hij bang was. Toen Moriaan dichterbij kwam, zag hij daar vele lieden in schitterende maliënkolders. Bovendien zag hij een aantal ridders die deerlijk toegetakeld waren en er niet fit uitzagen: ze waren ongewapend en droegen geen kleren; hun bloedende wonden aan armen, benen of hoofd zaten in het verband.

Het was heer Walewein die daar zo toegetakeld zat. Zodra hij Moriaan in het oog kreeg, riep hij: ‘Welkom, beste kameraad. Moge Onze Lieve Heer het me gunnen dat u te mijnen voordele hier bent gekomen. Ik ben uw vriend Walewein. Toen ik gisteren afscheid van u nam, had ik geen flauw idee van wat me allemaal boven het hoofd hing. Heb medelijden met me! Moge de almachtige God hier Zijn aanwezigheid laten blijken door u kracht te schenken.’

Moriaan had deze woorden nog maar net gehoord, of hij werd aangevallen door Waleweins kwelgeesten. Maar Moriaan deelde geweldige slagen met zijn zwaard uit: nog nooit hoorde men vertellen over dergelijke wapenfeiten. Want wie hij raken kon die kreeg niet zo maar een gat of scheur in zijn maliënkol-

der, nee, die werd dwars doormidden gehakt. Geen wapenrusting was tegen Moriaans geweld bestand. Dank zij zijn geweldige kracht kon hij zich zo duchtig te weer stellen. Hij sloeg zulke diepe wonden dat zijn belagers nooit meer zouden genezen: zelfs zelfjes van een dokter zouden niet baten. Velen vielen op de grond, nadat hun hoofd - dwars door de helm heen - tot op de tanden doorkliefd was. En telkens wanneer Moriaan een blik op de zwaar gehavende Walewein wierp, vatte hij zoveel moed, dat hij zelfs de duivel van het leven beroofd zou hebben, als die tenminste een sterveling was geweest. Ondertussen zat de zwaar gewonde Walewein langs de kant van de weg, de handen geboeid. De voortreffelijke Moriaan joeg Waleweins kwelgeesten spoedig op de vlucht. Moriaan sloeg er zo meedogenloos op los, dat Walewein geen haar meer gekrenkt werd. Moriaans tegenstanders vielen bij bosjes naast of onder hun paard. De speelruimte rondom Walewein en Moriaan werd dientengevolge steeds groter. Ze waren allemaal van mening dat ze door de baarlijke duivel onder handen genomen werden. Velen konden het niet navertellen. Of men nu op Moriaan in sloeg of in stak, het haalde allemaal niets uit. In dat opzicht leek hij op zijn vader, de edele Agloval. Zonder een woord te spreken hakte Moriaan meedogenloos in op iedereen die in zijn buurt kwam. Het baatte geen zier of men een speer op hem richtte in de hoop hem te raken. Alle speren sloeg hij in tweeën als waren het rietstengels. Niemand kon het tegen hem volhouden. De sterke, dappere Moriaan had weliswaar een zeer lichte maliënkolder aan, maar niemand slaagde erin hem te verwonden. Het bloed stroomde overvloedig: mannen noch paarden bleven gespaard voor het zwaard van deze goede ridder. Hoofden, handen, armen en benen lagen overal in het rond: sommige afgehouden, andere in twee stukken. Wie het er levend van afbracht, had veel geluk gehad. Ze werden daar verpletterend verslagen. Menigeen kwam aan zijn eind. Wie zich het eerst uit de voeten kon maken, was zo blij dat hij niet wachtte op de

anderen die nog in strijd gewikkeld waren. Terwijl die in het nauw werden gedreven en van hun ledematen werden beroofd, gedood of verjaagd, verlieten sommigen het slagveld zonder paard: strompelend vervolgden ze hun weg; ze wisten niet hoe ze weg moesten komen.

Moriaan stapte daarna van zijn paard, nam Walewein in zijn armen en verzuchtte: ‘Ach, ach, lieve vriend, wat bent u toegetakeld. Ik ben bang dat er op aarde geen arts is die u kan helpen, omdat u zo mishandeld bent en zoveel verwondingen hebt opgelopen.’

Nadat Moriaan Waleweins handen had losgemaakt, dankte de laatste God, Zijn Schepper, en ook Moriaan zei hij wel honderd keer dank, omdat hij uit zijn ellende verlost was. Hij vatte de ernst van zijn verwondingen luchthartig op en meende dat hij wel zou genezen als hij een dag of twee kon rusten en nergens heen hoefde rijden. Als hij zich nergens zorgen over hoefde te maken, zou hij met Gods hulp en dank zij zijn eigen kennis van geneeskrachtige kruiden snel weer op de been zijn.

‘Ik heb dus geen dokter nodig!’

Gringalet stond op het slagveld samen met de paarden waarop de heren reisjes gemaakt hadden, sommige een tocht naar de eeuwigheid. Gringalet liep zonder tuig rond, want - zoals u hiervoor hebt kunnen vernemen - het paard was zijn zadel kwijtgeraakt; niemand had er dus op gezeten. Degene die Gringalet daarheen had gebracht, had hem op het veld vrij laten rondlopen, maar zijn tocht was hem duur komen te staan: hij lag dood in het gras. Walewein stond op en alle ellende en pijn vergetend liep hij naar zijn paard. Zodra hij Gringalet zag, was hij zo blij dat hij meende al totaal genezen te zijn. Gringalet herkende zijn zwaar toegetakelde baas. Het dier had geen stap verzet tijdens Waleweins afwezigheid. Als teken van genegenheid nam het paard de slip van Waleweins mantel in zijn mond.

Walewein en Moriaan bleven er geen moment langer en keerden terug naar de kluizenaar die doodsangsten uitstond,

toen hij hen vanuit het venster van zijn kluis zag naderen. Zodra hij hen hoorde praten, wist hij dat het de ridders waren die daar al eerder waren geweest. Tegen Walewein, ‘der avonturen vader’, sprak hij: ‘Ik heb u gewaarschuwd toen u dat land binnenreed. Ik heb u niet voor niets verzocht dat niet te doen. De ellende die u ten deel is gevallen, hebt u aan u zelf te wijten: wie niet horen wil, moet voelen. Uw omstandigheden in aanmerking genomen zult u nu toch aan u zelf moeten denken: blijf daarom vandaag hier bij mij. Immers, nergens in de verre omtrek zult u onderdak vinden. Dat zeer kwaadaardige beest waarover ik u vertelde, heeft het land dusdanig verwoest dat hier niemand meer in de buurt woont. Dat ik me hier nog ophoud, komt omdat ik een dure eed heb gezworen: ik moet hier tot een bepaalde dag blijven. Dat is echter een lang verhaal waarmee ik u niet wil vermoeien. Ik zie niet op tegen de dood. Maak het u gemakkelijk: zet uw paarden op stal en kom dan naar mijn kluis. Wat ik aan voedsel heb, zal ik u geven uit liefde voor God Die ons dit leven schonk en ter ere van alle ridders.’

Walewein en zijn gezel Moriaan dankten hem hartelijk en bleven de hele dag in de kluis. Ze vertelden elkaar in grote lijnen wat ze hadden meegemaakt. Ondertussen zorgde de kluizenaar voor hun paarden. Bovendien liet hij onmiddellijk een knecht halen, die hen naar hoofs gebruik voorzag van wat in de kluis voorradig was en wat hij verder nog kon vinden. Hij haalde water uit de rivier en op Waleweins verzoek verwarmde hij dat zodat Walewein het bloed van zijn lichaam kon wassen. Dank zij zijn wapenrusting had hij geen dodelijke verwondingen opgelopen. De slagen die hij opgevangen had, waren zo krachtig dat hij anders het leven erbij in geschoten zou hebben.

Onmiddellijk hierna kwam de kluizenaar binnen. Hij vertelde dat hij van pelgrims vernomen had dat de rode ridder en diens makker daar voorbijgekomen waren en dat ze de weg naar de zee hadden genomen. Zelf had hij hen echter niet gezien; eerst gisteren had hij ervan gehoord. Moriaan wist te

melden dat hij bij Gods gunst het spoor van de paarden was gevolgd tot aan de veerpont: 'Daar raakte ik het spoor bijster, want wat ik ook probeerde, de scheepslui werden bang als een haas, zodra ze me zagen. Die dwazen gaven geen antwoord op mijn vragen. Integendeel, allen vluchtten halsoverkop de zee op, zo bang waren ze. Maar bij de trouw die ik Onze Lieve Vrouw en God verschuldigd ben, en bij mijn ridderwoord, ze kunnen moeilijk nogmaals dwars gaan liggen: ik zal hiervandaan voor de tweede keer die kant op gaan. Krijg ik dan een van die scheepslui in handen, dan is hij onder een kwaad gesternte geboren, als hij me niet terstond overzet. Ik zal hem met mijn speer doorboren of met mijn zwaard doodslaan. Ik ben er vast van overtuigd dat mijn vader daar de zee is overgestoken. Ik ben echter niemand tegengekomen die ik daarnaar had kunnen vragen. De moed zonk me in de schoenen. Bovendien begon ik honger te krijgen, maar in heel dat ruige en woeste land hoorde of zag ik geen mens: er groeide zelfs geen koren of gras. Op mijn erewoord zeg ik u dat niemand daar voor zijn plezier naar toe gaat, tenzij hij met een schip naar de andere kant van het water wil. Al mijn inspanningen waren dus tevergeefs. Maar omdat onze gastheer heeft verteld dat mijn vader daarheen is gegaan, zal ik morgen weer op pad gaan en alles op alles zetten om aan de overkant te geraken. Voor zover ik begrepen heb, heeft mijn vader niet zo'n voorsprong dat ik hem niet zou kunnen inhalen, met behulp van mijn snelle en krachtige paard.'

'Moge God u voorspoed geven,' antwoordde Walewein, die zelf ten einde raad was en zijn lot beklagde. Zijn avontuur was immers niet best afgelopen: op het kasteel had men hem in het geniep zijn goede zwaard afhandig gemaakt, zodat hij zich niet had kunnen verdedigen. Moge God de dief verdoemen. Bovendien had men zowel de buikriem als de stijgbeugels doorgesneden, zodat hij niet op zijn paard kon blijven zitten. Dit vertelde Walewein allemaal uitvoerig, zoals u reeds hebt verno-

men. Het was dus in het geheel niet vreemd dat de toegetakelde Walewein enigszins verstoord was. Men waste Waleweins ledematen, maar hij behandelde zelf zijn wonden. Nergens ter wereld was immers zo'n goede heelmeeester te vinden: wat voor wonden Walewein ook verzorgde, ze genazen terwijl men toekeek. De kluizenaar gaf Walewein en Moriaan wat hij aan eten en drinken bezat.

De volgende ochtend zat het heer Walewein een beetje dwars dat zijn wapenrusting en kleding zo in het ongerede geraakt waren. Maar het ergerde hem nog meer dat zijn wonden zo'n pijn deden. Bovendien woonde er niemand in de buurt die hun nood zou kunnen lenigen; de wijn, het vlees en het brood waren op. De kluizenaar had hun letterlijk alles gegeven. Terwijl Moriaan in gedachten bij zijn vader was, was Walewein benieuwd hoe het Lancelot was vergaan. Het deed hem verdriet dat hij niet onmiddellijk achter Lancelot aan kon, maar minstens een dag moest wachten. Vanwege zijn verwondingen kon hij niet in het zadel zitten; het was trouwens toch verbazingwekkend dat hij het er levend van af had gebracht. Tot overmaat van ramp was het voedsel nu ook nog op. Aan geld hadden ze niets, want er woonde niemand in de omgeving, behalve hun vijanden die hun graag een warm onthaal zouden bereiden. Het was meer dan zeven mijl naar het dichtstbijzijnde dorp in Arthurs rijk. Daarom was het Walewein droef te moede: hij kon nergens heen om hulp te halen. Ook Moriaan was terneergeslagen: hij wilde daar niet blijven, maar schaamde zich ervoor Walewein, zijn makker, alleen achter te laten. Daarom bleef hij hem gezelschap houden.

Toen Moriaan uit het venster keek, zag hij een ridder haastig aan komen rijden. Hij zat op een groot en sterk paard en droeg een voortreffelijke wapenrusting. Het leek een dappere ridder. Moriaan vroeg Walewein, die op een bed lag: 'Wie kan dat zijn? Waar gaat hij naar toe?'

Heer Walewein stond direct op en haastte zich naar het

raampje. Toen hij de ridder gewaarwerd, probeerde hij hem aan zijn wapenteken of een ander kenmerk te identificeren. Hij meende dat Gariët, zijn broer, uit Brittannië kwam aangesneld. Hoe meer Walewein naar hem keek, des te meer raakte hij daarvan overtuigd. Toen Gariët dichterbij gekomen was, herkende heer Walewein hem aan zijn wapentekens. Het deed heer Walewein veel meer plezier dan ik hier vertellen kan, want heer Gariët, de sterke en dappere, bracht van alles mee wat ze nodig hadden: vlees, brood en frisse, heldere wijn. Maar Gariët kwam eigenlijk om heel andere redenen, zoals u aanstonds zult vernemen. De Britten hadden koning Arthur, hun heer, verloren en ze vreesden dat ze heel het land zouden verliezen. Daarom was Gariët erop uitgestuurd om Walewein en Lancelot te zoeken. Zij tweeën waren de voornaamste ridders aan het uitgelezen hof van koning Arthur. Perceval nam de derde plaats in: ofschoon hij nog niet zo lang ridder was, had hij al menigeen in het zand laten bijten, zoals men heeft kunnen lezen.

Toen heer Gariët de kluis naderde, haastte Walewein zich naar buiten. Buitengewoon blij liep hij zijn broer tegemoet: ‘Moge God u voorspoed geven. Sinds mijn geboorte ben ik niet zo blij geweest.’

Gariët stapte onmiddellijk van zijn paard toen hij zijn broer herkende. Ze liepen op elkaar toe en omhelsden elkaar hartelijk.

‘O jee!’ zei Gariët tegen zijn broer, ‘wat is u overkomen? Het komt me voor dat u een zware strijd hebt moeten leveren en daarbij flink bent toegetakeld. U mag van geluk spreken als u van deze verwondingen geneest en het er heelhuids van afbrengt. U bent behoorlijk te grazen genomen.’

‘Overal in mijn lichaam zitten diepe wonden en al mijn botten doen me pijn,’ antwoordde Walewein, ‘maar mijn hart is gezond en sterk. Ik zal uiteindelijk wel beter worden. Maar genoeg hierover. Vertel me liever waarom u hierheen gekomen bent.’

‘Dat zal ik uit de doeken doen.’

Ze betraden de kluis waar ze Moriaan en de vrome kluizenaar aantroffen. Gariët was een beetje bang voor die grote, sterke Moriaan die helemaal zwart van lijf en leden was. Walewein snapte best dat zijn broer zich niet lekker voelde in aanwezigheid van Moriaan met zijn reusachtige gestalte. Nog voordat Gariët ook maar iets had kunnen vragen, had Walewein hem aan de zwarte ridder voorgesteld: hij vertelde hoe hij heette, wie zijn ouders waren en waar hij vandaan kwam. Daarop omhelsden Gariët en Moriaan elkaar. Ze gingen allemaal zitten. Walewein wilde dolgraag - meer dan ik kan uitdrukken - weten waarom zijn broer Gariët was gekomen. Ten slotte wist hij hem zo ver te krijgen dat hij de waarheid vertelde over de rampen die Arthur waren overkomen: ‘Koning Arthur is gevangen genomen toen hij op een dag in een groot woud was gaan jagen, zoals hij graag mag doen. Daar vertoefde een grotere massa gewapende lieden dan ik u in kort bestek kan opsommen. Deze groep behoorde tot het gevolg van de koning van Saksen. Zij waren daar in zo groten getale aanwezig dat ze Arthur met gemak gevangen konden nemen: Arthur was hierop immers niet voorbereid en toen hij op jacht ging, nam hij nauwelijks lijfwachten mee. Het is zijn mannen zwaar te moede en de koningin is bijna buiten zinnen omdat de koning ontvoerd is en ze in het geheel niet weet waar de ontvoerders hem heen hebben gebracht. Daarom is menigeen bedroefd. Het woud grenst aan de zee; daar kwamen degenen vandaan die de koning met geweld ontvoerd hebben. De mensen die Arthur op de jacht vergezelden, waren ongewapend en weerloos. Hun verzet was nutteloos.

Maar er is nog meer aan de hand: de koning van Ierland is met een groot leger het land binnengevallen. Hij heeft inmiddels al een van onze steden ingenomen en hij heeft het beleg om een andere geslagen. Deze koning heeft durven beweren dat hij Arthurs land volledig zal veroveren, inclusief kastelen en ste-

den. Hij is vastbesloten zich van het land meester te maken. De koningin en haar gevolg zijn bang dat ze aan deze bezetting niet kunnen ontkomen. Broer, als u - samen met Perceval en Lancelot - in het land was geweest, was dit nooit gebeurd. Er is immers niemand stoutmoedig genoeg om deze schurkenstreken op goed geluk te ondernemen.

Mijn vrouwe, de koningin, is echter met overleg te werk gegaan: noodgedwongen zond ze boodschappers naar alle windstreken om u en Lancelot te zoeken. Ik ben een van die boden. Van Arthurs hof ben ik in één ruk hierheen gereden. Onderweg heb ik net zo lang naar u gevraagd, tot men mij vertelde dat u naar dit kruispunt was gereden. Gelukkig vertelde men me ook dat ik lange tijd zou moeten doorrijden voor ik weer een christenman of -vrouw zou ontmoeten. Dat heb ik in mijn oren geknoopt en uit voorzorg heb ik voedsel ingeslagen: vlees en brood en twee zakken goede, koele, heldere wijn. Dit hangt allemaal aan mijn zadel. Mocht de nood aan de man komen, dan zou ik in ieder geval eten en drinken hebben.'

Toen de dappere Walewein al die spijsen hoorde opsommen, begon hij te lachen en zei tegen zijn broer dat hij precies op tijd gekomen was, want ze waren door hun voorraden heen en ze wisten niet waar ze andere zouden kunnen halen. God en Zijn edele Moeder Maria hadden zich bijtijds over hen ontfermd.

'Laten we dan onmiddellijk gaan eten en drinken,' stelde Gariët voor, 'want daar hebben we behoefte aan. Maar waar is heer Lancelot? Ik zie hem hier nergens. Heer Walewein, beste broer, ik wil graag het naadje van de kous weten.'

'Lancelot kwam hierheen op zoek naar Perceval.'

Gariët reageerde op Waleweins antwoord met de woorden: 'Dat Lancelot moeite doet om Perceval te zoeken, heeft geen zin. Aan Arthurs hof heeft ons het bericht bereikt dat Perceval kluizenaar is geworden en vanwege zijn zonden een boetekleed heeft aangetrokken. Hij heeft het Licht gezien. Maar al zou hij

tot de Jongste Dag blijven zoeken, speer en graal zal hij nooit vinden. Dat komt allemaal door de zonde die hij beging, toen hij zijn moeder zo maar in het woud achterliet. Van rouw is zij gestorven. Ook al was hij eens dicht bij speer en graal, zijn zonden verhinderen hem die opnieuw te vinden. Hij heeft waarlijk ondervonden dat hij zuiver en vrij van alle zonden dient te zijn, wil hem het geluk ten deel vallen speer en graal in handen te krijgen, zoals hij begeert. Om boete te doen voor zijn zonden heeft Perceval zijn intrek genomen in een kluis. Berichten daaromtrent zijn aan Arthurs hof ontvangen. Bovendien heeft een boodschapper laten weten dat Percevals broer Agloval zwaar gewond bij zijn oom, de kluizenaar, is aangekomen. Inmiddels schijnt hij aan de beterende hand te zijn. Dit is alles wat ik weet.

Heer Walewein, laten we gaan eten en vervolgens naar de koningin terugkeren. Mijn vrouw vraagt dat dringend, met een beroep op uw trouw, zowel aan u als aan Lancelot. Het is me daarom droef te moede, dat die niet hier is.'

Zodra Gariët was uitgesproken, vroeg Moriaan, Aglovals zoon, of iemand hem precies kon vertellen in welke kluis zijn oom zich had teruggetrokken en zijn vader gewond lag. De kluizenaar antwoordde onmiddellijk: 'Wie over een schip beschikt en de wind in de zeilen heeft, kan er nog voor de avond komen. Ik ken die heremiet wel. Hemelsbreed is het van hier af ongeveer vijftien mijl. Sinds ik hier teruggetrokken leef, heb ik dikwijls over die goede man horen praten. Daarom geef ik u het volgende advies: steek de zeeëngte recht over. Aan de overkant is een groot, woest en dicht woud. Wie de moeite neemt, zal zonder twijfel in korte tijd, na ongeveer een mijl gegaan te zijn, de kluis vinden.'

'Met Gods hulp,' sprak Moriaan, 'zal ik daar vanavond nog aankomen. Als het gaat zoals ik wens, en als ik geluk heb, zal ik mijn vader zien. Voor niets ter wereld zou ik dat willen nalaten. Voordat ik daar wegga, zal hij de belofte nakomen die hij aan

mijn moeder deed toen hij haar in grote droefenis achterliet. Hij beloofde immers met haar in het huwelijk te zullen treden. Ik moet vanavond nog met een vlijmscherp mes neergestoken worden, wil ik in gebreke blijven. Ook al is hij mijn vader, hij is ten dode opgeschreven als hij zijn gelofte niet nakomt en niet met mij naar Moriane gaat.'

Daarop maakte hij zich gereed om te vertrekken, maar heer Gariët zei: 'Met Gods hulp zal het tussen u en uw vader wel beter gaan dan u hier voorstelt. Als u verstandig bent, moet u hier eerst maar iets nuttigen, zodat u zich erop kunt bezinnen hoe u uw vader op de juiste manier kunt behandelen. Op het woord van trouw die u Onze Lieve Vrouw schuldig bent, en bij de eed op de ridderschap vraag ik u mijn verzoek in te willigen: denk aan het goede en niet aan het slechte. Vraag advies aan heer Walewein. Daar is nog nooit iemand slechter van geworden. Hij zal u de best mogelijke raad geven.'

Moriaan antwoordde dat hij dat graag wilde doen, en liet de zaak voorlopig rusten.

Uit zijn reistas haalde Gariët een klein, wit laken en spreidde dat voor de heren uit, zoals dat gebruikelijk is bij noble en eerbiedwaardige lieden. Vervolgens haalde hij meer dan zeven wittebroden te voorschijn en legde die op het laken. Daarna gaf hij ieder stukken vlees, zowel tam als wild. Toen hij op een nacht onderdak had gevonden, had hij een goed doorregen lendestuk laten braden, omdat men hem verteld had dat de ridders naar wie hij op zoek was, zich in de wildernis ophielden. Omdat hij hen op het spoor was, was hij voor dag en dauw vertrokken; bij zonsopgang had hij hen gevonden. Daarna schonk hij wijn waarvan hij twee volle zakken had meegebracht. Het was geenszins dwaas geweest om die dingen mee te nemen: het is altijd prettig als iemand eten bij zich heeft. Bij deze goede spijzen en drank vergaten ze even hun zorgen. De drie ridders en ook de kluizenaar, die niet overgeslagen werd, waren zeer opgelucht.

Onmiddellijk na de maaltijd wilde Moriaan vertrekken, maar heer Gariët vroeg hem: ‘Heer ridder, u kunt beter even blijven wachten. Als u nu op stel en sprong vertrekt, zult u waarschijnlijk binnen de kortste tijd weer problemen hebben bij uw poging uw vader te vinden. Volg daarom onze raad: het wordt al donker. Voor u bij de veerpont aankomt, is het nacht.’

Walewein voegde aan de woorden van zijn broer nog het volgende toe, omdat hij veel verstandiger was: ‘Ridder, ik zal u zeggen wat u moet doen. Haastige spoed is zelden goed. Ik verzoek u vandaag hier te blijven, zodat eer en roem uw deel mogen zijn. U kunt namelijk de weg alléén niet tot het einde afleggen. Ik zal mijn wapenrusting weer in orde brengen, maar ik heb nog niet de kracht om te gaan en staan waar ik wil. Ik zal eerst helemaal beter moeten zijn. Morgen zal het wel beter met me gaan. Bij dageraad zullen we onmiddellijk vertrekken. Als God dat goedvindt, zal ik me dan prettiger van lichaam en geest voelen en minder pijn hebben. Ik wil hier niet langer blijven. Ik zal met u meegaan, op gevaar af dat men mij herkent. Hier dichtbij verblijven mijn vijanden: ze hadden het op mij gemunt en zouden me veel kwaad berokkenen, als ze wisten dat ik hier ben.’

Moriaan volgde Waleweins advies op en bracht de nacht in de kluis door. Terwijl hij hun over zijn wederwaardigheden vertelde, liet Walewein zijn wapenrusting in orde brengen: hij liet die schuren en oppoetsen. Hij merkte dat ze fiks beschadigd was, maar wat hem het meest verdroot was dat hij zijn zwaard kwijt was. Dat was immers het voortreffelijkste zwaard dat men kende. Waarom zou ik een kort verhaal lang maken?

Toen de zon 's ochtends over berg en dal begon te schijnen, maakten de heren zich gereed voor vertrek. Walewein, ‘der avonturen vader’, wilde niet langer blijven, maar onmiddellijk weggaan. Hij zei dat hij Lancelot wilde gaan zoeken die samen met hem van koning Arthurs hof was weggetrokken. Zonder zijn gezelschap zou hij niet eervol naar dat hof kunnen terugkeren.

Hij wist echter niet hoe het er met hem voorstond. Hij wilde graag weten hoe het hem vergaan was. Daarna zou hij - indien God hem dat vergunde - zo snel mogelijk met Lancelot terugkeren en de koningin te hulp schieten. Walewein was zo vastbesloten dat niemand hem ervan af kon brengen. Gariët was hierover bedroefd en meende dat Walewein beter zijn oom, koning Arthur, kon gaan helpen: zo zou hij de zorg op zich nemen voor Arthurs rijk en diens volk bevrijden. Maar hoe ze Walewein ook smeekten, het mocht niet baten. Walewein wilde eerst weten hoe het Lancelot was vergaan. De vriendschap tussen hen beiden zou niet door hem worden opgezegd. Volgens afspraak zou hij hem naar Arthurs hof brengen waartoe hij behoorde. Bij het afscheid gaf heer Gariët Walewein zijn eigen goede, blinkende zwaard. Zodra ze gekleed en bewapend waren, bestegen ze hun paarden; ze namen afscheid van de vrome man en gaven hun paarden de sporen.

Ongeveer een mijl vergezelden Gariët en heer Moriaan Walewein, terwijl ze hun hart luchtten. Walewein beloofde dat hij zo snel mogelijk met Lancelot zou terugkeren om degenen die zijn oom Arthur gevangen hadden genomen, in de pan te hakken.

‘Lieve broer, groet mijn vrouwe, de koningin, vriendelijk en vertel haar dit. Ik wil niet dat u nog langer met me meerijdt, want daar hebt u niets aan.’

Daarop keerden Gariët en heer Moriaan om. Ze bevalen Walewein in de bescherming van God en Zijn heiligen aan en Walewein sprak een soortgelijke heilwens. Bij het afscheid stroomden bij elk van hen de tranen uit de ogen, over hun wangen en baard. Ik kan eigenlijk niet goed uitleggen hoe Walewein uit de grond van zijn hart Moriaan bedankte, omdat die de dag ervoor zijn leven gered had. Als Moriaan er niet geweest was, had hij het leven erbij in geschoten en zou hij nu voor God staan. Over Walewein zwijg ik hier en ik zal verder over Moriaan schrijven.

Hoe Moriaan zijn vader en zijn oom vond

Volgens het verhaal reden Moriaan en Gariët, nadat ze afscheid van Walewein hadden genomen, terug naar het kruispunt. Ze hadden afgesproken dat ze elkaar niet in de steek zouden laten, voordat ze Moriaans vader zouden hebben gevonden. Zo trokken ze samen verder. Moriaan had Gariët plechtig beloofd dat ze de koningin, Arthurs echtgenote, zouden bijstaan het land te heroveren, zodra hij Agloval, zijn vader, en Perceval, zijn oom, had gevonden. Vanwege deze belofte vergezelde Gariët Moriaan.

Toen ze in de buurt van de veerpont kwamen, vertelde Moriaan Gariët hoe het hem daar eerder was vergaan, toen hij wilde oversteken: niemand van de scheepslui was bereid geweest hem aan boord te nemen, omdat hij zo groot en zo zwart was. ‘Ze meenden dat ze het er niet levend van af zouden brengen. Ze waren bang dat ik de duivel in eigen persoon was. Daarom vluchtten ze onmiddellijk de zee op. Heer Gariët, wat adviseert u? Hoe krijgen we het voor elkaar dat ze ons naar de andere kant van het water brengen? Ongetwijfeld zullen ze weer op de vlucht slaan, als ze mij in het oog krijgen. Ik ben daarom bang dat we nooit aan de overkant zullen geraken.’

‘Voor zover ik zie, lijkt het mij het beste,’ antwoordde Gariët, ‘dat ik vooruitrijd en een boot huur. Zodra ik mijn paard aan boord heb gebracht en de bootsman van wal wil steken, komt u te voorschijn. Ik vertrek niet zonder u, zo waarlijk helpe mij God! Al zou de bootsman bij de aanblik van u buiten zinnen raken, hij zal ons overzetten. Of ik zal hem er zo zwaar voor laten boeten, dat hij liever als drenkeling op de bodem van de zee zou liggen.’

‘Dat is een goed plan. Rijd dan nu onmiddellijk weg en huur een goede, stevige boot waarmee we de zeeëngte kunnen oversteken. Ik zal hier blijven wachten, totdat alles in orde is. Ik volg uw advies op.’

Aldus scheidden daar hun wegen.

Gariët reed in één keer naar de veerpont waar hij een boot zag die hem geschikt leek. Hij betaalde de veerman goed om hem naar de overkant te brengen, mits hij onmiddellijk vertrok.

De veerman bracht zijn schip in gereedheid en controleerde het scheepstuig, het zeil en het touwwerk. Hij zou het spoedig betreuren. Zodra Gariëts paard aan boord was en de veerman wilde wegzeilen, kwam Moriaan eraan. Toen de veerman diens gestalte - zwarter dan een christenziel ooit gezien had - in het oog kreeg, wilde hij de benen nemen. Hij had die zwarte ridder al eens eerder gezien en nu hij hem weer zag naderen, stierf hij bijna van angst. Hij kon geen stap verzetten. Heer Gariët vroeg hem: 'Heer veerman, wat is er aan de hand? Bij God, u zult ons hoe dan ook moeten overzetten. Maak het ons niet moeilijk, want anders heeft uw laatste uur geslagen. Bij de almachtige Heer, waarom bent u zo bang? Dit is de duivel niet, en evenmin is hij ooit in de hel geweest. Ik adviseer u dringend hem aan boord te laten komen; hij is mijn gezelschap.'

Tegen zijn zin liet de veerman Moriaan aan boord komen; hij besepte terdege dat er niets anders op zat: vluchten was uitgesloten. Zodra de reusachtige en angstaanjagende Moriaan en zijn sterke paard aan boord waren, zeilden ze weg. De veerman was doodsbang, omdat hij meende in het verderf gestort te worden. En toen Moriaan zijn helm afzette, meende hij duizend doden te sterven. Hij slaakte een diepe zucht: dat was immers niet het gezicht van een christenmens.

Gariët informeerde bij de veerman of hij onlangs twee andere ridders had overgezet, van wie de ene een rood paard en een rode wapenrusting had en de ander Arthurs wapenteken droeg: 'Zou u mij alstublieft willen zeggen of u iets over die twee ridders hoorde of zag. Ik zal u er dankbaar voor zijn.'

'Heer,' antwoordde de veerman, 'nog niet zo lang geleden had ik die twee aan boord. De ene droeg een rode wapenrusting

en had een rood paard, de ander droeg Arthurs wapenteken, maar hij was zwaar gewond. Ik weet namelijk heel goed welke wapentekens Arthurs ridders voeren: volgens mij bent u er ook een. Die twee ridders wilden naar de overkant en ik bracht ze daarheen, ofschoon ze - zoals ik uit hun woorden kon opmaken - die streek niet kenden. Het kwam me voor dat beiden treurig waren. Ik weet alleen niet waarom. Bij de een liepen de tranen over het gezicht, zo hevig schreide hij. Zodra we aan de overkant waren, vroeg de huilende ridder mij of ik de kluis wist waar een heremiet woonde. Die heb ik hem toen gewezen.'

Al pratend bereikten ze de andere oever. De veerman legde hun uit hoe ze naar de kluis moesten rijden. De veerman was blij hen af te kunnen zetten, omdat hij dan eindelijk verlost was van Moriaan.

Gariët en Moriaan begaven zich op weg naar de kluis. Zodra ze die bereikten, stegen ze van hun paarden en bonden die vast. Daarop riepen ze luidkeels: 'Laat ons binnen! Doe open!'

Er kwam een dienaar naar de poort die hun vroeg wat ze wensten, of ze soms ergens inlichtingen over wilden hebben. Heer Gariët vroeg de knecht of hij hem alsjeblieft wilde laten spreken met de heremiet en met Agloval. De knecht ging naar de heremiet en Agloval en vertelde hun dat er twee ridders voor de poort stonden: 'De ene is een knappe man met een fraaie wapenrusting; de ander is ook mooi, maar hij is - voor zover ik dat kon zien - zo zwart als roet of inkt. Ik weet niet of u hen kent of iets van hen weet. Ze zeiden dat ze u wilden spreken. Omdat ze zo aandrongen, ben ik hierheen gekomen.'

Agloval verbaasde zich hierover en ging naar de poort zo snel hij kon, gevolgd door de heremiet, zijn oom. Agloval opende het luikje in de poort en ontwaarde Gariët, de broer van heer Walewein. Hij besepte dat deze ridder tot Arthurs hof behoorde en daarom met de nodige egards behandeld diende te worden. Ook al was Gariët niet zo wijd en zijd beroemd als zijn broer Walewein, hij was een sterke en dappere ridder en had

heel wat heldendaden op zijn naam staan. Nadat Agloval Gariët begroet had, sprak Waleweins broer: ‘Heer, moge de almachtige God u en al degenen die daar binnen verblijven, liefhebben en eer bewijzen.’

Toen Agloval de opmerkelijke gestalte van Moriaan gewaarwerd, vroeg hij zich af wat dat voor ridder mocht zijn. Moriaan liep naar hem toe en vroeg hem of hij zich herinnerde tijdens zijn zoektocht naar Lancelot in Moriane te zijn geweest. Daar had hij een jonkvrouw een trouwbelofte gegeven, maar hij had haar verlaten om Lancelot te gaan zoeken. ‘Weet u nog dat u haar bij het afscheid op uw erewoord beloofde zo snel mogelijk terug te keren naar Moriane om - tot haar geluk en eer - met haar in het huwelijk te treden? Herinnert u het zich weer?’

Onmiddellijk gaf Agloval ten antwoord: ‘Heer ridder, ik zal de laatste zijn die uw woorden tegenspreekt. Maar sinds die tijd in Moriane heb ik nauwelijks rust gehad. Een tijd lang ben ik op zoek geweest naar Lancelot. Nadat ik mijn broer Perceval tot diens eer en glorie naar Arthurs hof had begeleid, had ik enige tijd rust. Maar hij was nog niet tot ridder geslagen, of ik heb hem vergezeld op een queeste die hij per se wilde ondernemen. Hij wilde de schande wreken die onzer vader vele jaren geleden was aangedaan. Onze vader was namelijk verdreven uit zijn land. Mijn broer was erachter gekomen dat diens vijanden ons rechtmatige erfgoed in beslag hadden genomen. Dit onrecht wilde mijn broer met alle geweld rechtzetten. Voordat we dat heroverd hadden, hebben we veel ellende moeten doorstaan. Uiteindelijk is het ons gelukt, door allen te doden die ons land in bezit hadden genomen. Sinds ik die jonkvrouw een trouwbelofte heb gegeven, zijn er vele jaren verstreken. Overmacht verhinderde mij mijn belofte gestand te doen. Inmiddels ben ik oud geworden en zou ik eigenlijk met wat meer bezinning te werk moeten gaan. Ik heb nooit meer iets gehoord van die jonkvrouw. Ik weet niet eens of ze nog in leven is.’

‘Ik zal u inlichten,’ antwoordde Moriaan. ‘Degene aan wie u

uw trouwbelofte hebt gegeven, leeft nog: het is mijn moeder! En u, mijn heer, bent mijn vader! Wilt u dat - om wille van haar - toegeven, dan laat u blijken een heer te zijn. U hebt me verwekt bij haar met wie u in de echt verbonden zou zijn geweest, als u uw belofte gehouden had. Denk dus goed na of u me wilt erkennen. Ik kan u nog vertellen dat toen u afscheid nam van mijn moeder, zij - zonder dat ze het zelf wist - al zwanger was van mij. Heer, zo staan de zaken ervoor.'

'Bij God, heer ridder, ik geloof u op uw woord. Ik ben te kort geschoten ten opzichte van die jonkvrouw; ik heb haar laten zitten: ik ben mijn belofte niet nagekomen. Met Gods genade zal ik mijn misstappen proberen ongedaan te maken. Ik zal proberen haar liefde te herwinnen. Maar komt u binnen en laten we mijn oom en mijn broer opzoeken. Als zij ons verhaal horen, zullen ze wel een oplossing bedenken waarmee we beiden tevreden kunnen zijn.'

Daarop opende hij de poort. Wie gezien had hoe Agloval en Moriaan elkaar omhelsden en kusten, diens hart zou van vreugde een sprong gemaakt hebben. En hij zou nog vrolijker geworden zijn als hij gehoord had wat ze, liefdevol, tegen elkaar zeiden. Nadat Moriaan en Gariët gastvrij waren ontvangen, stelde Agloval zijn oom en Perceval op de hoogte van alles wat er gebeurd was en hij erkende Moriaan als zijn zoon. Zodra Perceval dit verhaal aanhoord had, begroette hij zijn neef allerhartelijkst; zijn oom, de heremiet, deed hetzelfde. Nooit zag men mensen meer plezier hebben. Men sprak de zwarte ridder vriendelijk toe en spande zich in hem te voorzien van de beste spijsen en drank waarover men in de kluis beschikte. Ook 's avonds had men samen veel plezier. Zodra de heren slaap kregen, begaf men zich ter ruste.

Tot zonsopgang deelden de ridders twee aan twee een bed, maar de heremiet was toen al lang op: voor dag en dauw had hij zijn gebeden en getijden al opgezegd. Zodra de ridders waren opgestaan en zich hadden aangekleed, zei Moriaan het vol-

gende tegen zijn vader: ‘Vader, ik ga weg, maar ik wil weten of u zonder uitvluchten naar mijn moeder wilt gaan om uw belofte gestand te doen. Bij God en bij uw riddereer, wat zou ik daar blij om zijn.’

Daarna vertelde Moriaan zijn vader nogmaals hoe zijn moeder uit de lenen die ze van haar vader geërfd had, verjaagd was: ‘Volgens de wetten van Moriane zijn die haar allemaal afgenomen. Maar de schande die ze moest dragen dat haar zoon vaderloos was, vond ze veel erger dan het materiële verlies. Ze kon echter niet aantonen wie mijn vader was.’

Agloval, zijn vader, antwoordde: ‘Ik zal u uit de doeken doen hoe het er met me voor staat en u vertellen wat ik van plan ben. U moet me geloven: er is geen woord gelogen.’

Moriaan nam genoegen met Aglovals woorden. Daarom bleven ze opgewekt bij de heremiet. Ze werden uitermate gastvrij onthaald, althans voor zover dat mogelijk is in een kluis. Ik ben er echter niet in geslaagd dat goed onder woorden te brengen. Moriaan herinnerde zijn vader er nogmaals aan hem te vertellen wat hij beloofd had. Agloval vertelde hem wat hij in een droom gezien had.

Op een dag reed hij almaar door woeste wouden waar hij niets anders zag dan mooie bomen. Soms dacht hij dat het hagelde en sneeuwde, dan weer leek de zon stralend aan de hemel te staan; op andere momenten was het pikdonker. In die bossen zag hij allerlei beesten lopen en ook jonge en oude mensen. Hij meende dat hij het allemaal droomde. Maar het lot was hem niet gunstig gezind, want nergens zag hij een huis waar hij kon overnachten. Toen de avond begon te vallen, dacht hij een toren te zien die men niet zo gemakkelijk zou kunnen innemen. Maar nergens was een poort te zien. Plotseling zag hij een trap omhoog lopen. Aan het eind daarvan was een poort zo groot als een kerkdeur en vervaardigd van zeer kostbaar materiaal. Een doodziek mens zou terstond beter worden als hij het licht zou aanschouwen dat daarbinnen scheen;

het leek wel de hemel. Elke trede van de trap was van puur goud. Omdat die treden stevig waren, wilde hij omhoog en alle treden stuk voor stuk tellen. Op die manier zou hij later kunnen vertellen wat voor wonder hij gezien had. Na zestig treden hield de trap plotseling op. Behalve de tree waar hij op stond, was er beneden noch boven hem een andere te bekennen. Hij meende dat de deur wel een boogschot hoog was. Maar hij kon geen stap meer verzetten, noch omlaag, noch omhoog. Daarop zag hij beneden op de aarde draken en wilde beren met wijd open muil, net alsof ze hem met alle plezier wilden verslinden. Hij was bang dat ze het op hem gemunt hadden. Immers, alle draken en monsters keken naar hem.

‘Op dat moment werd ik bang. De tree begaf het en ik stortte omlaag.’

Hij zag echter geen enkele draak meer. Door de val schoot hij wakker; hij kon de slaap niet meer vatten. Het irriteerde hem uitermate dat hij niet wist wat die droom betekende. Diep in zijn hart voelde hij echter dat hem spoedig veel ellende en leed ten deel zou vallen. Toevalligerwijs belandde hij niet lang daarna bij een geleerde klerk, aan wie hij de toren beschreef die hij gezien had. Zodra die man het verhaal had gehoord, zei hij: ons land zou in grote ellende en angst gedompeld worden, voordat wij daar zouden terugkeren. Want de kastelen waren zeer sterk en de kasteelheren zeer machtig. Daarom vertelde hij mij en mijn broer over zaken waar we veel ellende van zouden ondervinden. Bovendien voorzegde hij iets anders over Perceval met betrekking tot de graal en de speer. De gouden trap stond immers voor de heilige graal, en Perceval zal die weliswaar helpen verkrijgen, maar er het leven bij in schieten. Volgens de geleerde klerk sloegen de deur en de trap van de toren op het hemelrijk; dat bleek zonneklaar uit het licht dat er straalde. Het aantal treden verwees naar de tijd die Perceval nog te leven had:

‘Ik zeg het u onomwonden: elke trede staat voor een dag, een

week of wellicht wel een maand. Denk dus niet dat u weet wanneer hij zal sterven. Dat de trap plotseling ophield, komt door uw zondige leven; als u geen zonden begaan zou hebben, had u de trap helemaal kunnen bestijgen. De beren, draken en monsters die daar met wijd open muil op u stonden te wachten, betekenen gewis en zeker dat de duivels menen in het uur van uw dood beslag te kunnen leggen op uw ziel om die mee te voeren naar de eeuwige, helse verdoemenis.’

‘Zo verklaarde de geleerde klerk mijn droom.’

Hij drukte Agloval bovendien op het hart met overleg te werk te gaan en zich te haasten. Agloval zou niet lang meer leven: zijn einde naderde. ‘Lieve zoon,’ sprak Agloval, ‘daarop liet mijn broer Perceval de avonturen rond graal en speer in de steek en kwam zo spoedig mogelijk hierheen, naar mijn oom, de heremiet. Vanwege hetgeen de geleerde klerk mij voorzegd had, trok hij een habijt aan. Daarom zijn we hier: mijn broer heeft zich uit de wereld teruggetrokken om zijn leven te beteren; ik ben doodziek, want ik was dodelijk gewond. Omdat me de kracht ontbreekt, ben ik hier bij mijn oom en mijn broer, zodat zij op me kunnen letten en ik kan zorgen voor mijn én hun zieleheil. Maar wilt u dat ik met u meega naar uw moeder in Moriane? Als ik gezond zou zijn, zou ik dat zeker doen. Iets anders zit er niet op. U mag gerust weten dat ik met alle plezier met u mee zou gaan om uw schande ongedaan te maken, maar de dood zit mij op de hielen. Ik ben er echter vast van overtuigd dat mijn wijze oom mij voor Gods rechterstoel zal weten vrij te pleiten en mij naar Diens eeuwige zaligheid zal leiden.

Lieve zoon, let op ons beider belang, omdat het mij is overkomen en omdat u begrijpt wat ik u vertelde. Geef me advies. Daartoe bent u verplicht: wat er vroeger ook tussen mij en uw moeder voorgevallen moge zijn, ik ben uw vader.’

‘Als ik wijzer en verstandiger was, zou ik u graag adviseren. Maar het is beter me te onthouden van wat uw leven schade zou kunnen berokkenen. Ik kan u niets anders aanraden dan

hier te blijven, totdat u weer helemaal gezond bent.

Koning Arthur is gevangen genomen en zijn land is onder de voet gelopen en verkeert in een deplorabele toestand. Dit is Gariët, zijn neef. Hij is met me hierheen gekomen. Met hem zal ik naar Arthurs hof rijden. Daar zal ik blijven tot u weer gezond van lijf en leden bent. Zodra dat het geval is, kom ik hier terug, opdat u de belofte aan mijn moeder alsnog nakomt. Dan zal men God danken en u prijzen, omdat mijn moeder haar goederen zal terugkrijgen die haar lange tijd geleden zijn afgepakt. Ik ga weg. Blijf hier om te herstellen. Ik ga de koningin helpen. Moge God het me vergunnen dat ik zo veel eer en roem verwerf dat ik haar inderdaad behulpzaam ben en er zelf voordeel van heb. Maar wees ervan overtuigd, dat ik hier terugkom. Zodra ik de tijd rijp acht, kom ik terug: u bent immers mijn vader!'

Allen dankten Moriaan. Ze meenden inderdaad dat dit onder de gegeven omstandigheden het beste was. Gariët en Moriaan drongen er bij Perceval op aan met hen mee te gaan om de koningin te helpen, om Arthur te bevrijden en om diens land te verlossen. Dat wilde Perceval wel, mits zijn oom hem toestemming gaf. Niet alleen Gariët en Moriaan, ook Agloval smeekten de heremiet net zo lang tot hij ermee instemde. Allen waren er ten zeerste over verheugd, dat Perceval zou meegaan. Ze namen afscheid en reden weg. Ik zwijg nu verder over hun avonturen, en zal uit de doeken doen hoe het Lancelot vergaan is tegen de woeste draak.

Hoe Lancelot de draak overwon en hoe hij door Walewein bevrijd werd

Volgens het verhaal reed Lancelot - nadat hij Walewein bij het kruispunt had verlaten - rechtstreeks naar het verwoeste land waar dat ondiep huisgehouden had.

Nu woonde daar een jonkvrouw die wijd en zijd had laten

afkondigen dat ze terstond en zonder voorbehoud degene die dat ondieer onschadelijk zou maken, tot echtgenoot zou nemen. De jonkvrouw was buitengewoon mooi. Bovendien was het hele land haar eigendom. Er woonde echter ook een kwaadaardig sujet dat een oogje op deze jonkvrouw had laten vallen. Deze ridder lag voortdurend op de loer of iemand het ondieer zou verslaan: hij wilde de overwinnaar doden en net doen of hij het monster gedood had. Zo doende zou hij dan stiekem met andermans eer gaan strijken.

Lancelot reed zo ver het land in, tot hij het jachtgebied van dat verschrikkelijke monster bereikt had. Tot zijn ontzetting zag Lancelot er de helmen, speren en wapenrustingen liggen van al de ridders die door het beest vermorzeld waren. Ook lagen her en der afgekloven botten. Lancelot ging zonder omwegen naar de plaats waar het ondieer zich ophield. Zodra het beest Lancelot waarnam, kwam het aangestormd alsof het de baarlijke duivel was. Het ging Lancelot meteen te lijf. Het was niet bang voor zwaarden, speren of wat voor wapens dan ook. Ofschoon Lancelot zijn lans op het beest in tweeën stak, wist hij geen schub te beschadigen of door te dringen tot het vel van het beest. Daarop trok Lancelot zijn zwaard en sloeg er met grote kracht op los. Maar dit schaadde het ondieer in het geheel niet. Integendeel, het pakte Lancelot bij de keel en beet dwars door diens wapenrusting heen. Tot Lancelots grote ongenoegen maakte het niet alleen een enorme scheur in de maliënkolder, maar verwondde hem daadwerkelijk. Lancelot sloeg er andermaal op los, maar het hielp geen zier. Het beest ging zo tekeer dat het Lancelots maliënkolder tot de voeten toe openreet en Lancelot zelf fiks toetakelde. Bovendien begon het monster gif te spuwen. Als Lancelot het ringetje niet aan zijn vinger had gedragen, zou hij ter plekke ten gevolge van het gif dood zijn neergevallen. Het ondieer sprong op Lancelot af met wijd opengesperde muil, alsof het hem met huid en haar wilde verslinden. Op dat moment had Lancelot gewacht: hij stootte

zijn zwaard diep in de keel van het beest, tot het hart toe. Het ondier brulde zo hard, dat het tot op grote afstand te horen was.

De kwaadaardige ridder die een en ander nauwlettend gevolgd had, reed onmiddellijk na de doodskreet van het ondier naar de plaats waar het geveld neerlag. Daar trof hij Lancelot die bezig was zijn vele wonden te verzorgen, naast het lijk van het beest aan. De gewetenloze, snode ridder maakte veel misbaar en zei dat hij die wonden wilde verzorgen. Maar hij stond nog niet naast Lancelot, of hij stal diens zwaard en gooide dat weg. Daarop begon hij op Lancelot in te slaan en bracht hem daarbij zoveel nieuwe wonden toe dat hij op de grond neerzeeg. Omdat deze grote schoft meende dat Lancelot inderdaad het loodje gelegd had, liet hij hem daar liggen. Hij liep op het ondier af en hakte de rechterpoot af. Die wilde hij naar de jonkvrouw brengen; hij meende haar aldus voor zich te winnen.

Ondertussen had heer Walewein de plaats bereikt waar Lancelot het monster gedood had. De schurk die Lancelot zo ernstig verwond had, zat op Lancelots paard en wilde zich uit de voeten maken. De onverschrokken Walewein herkende Lancelots paard en toen hij Lancelot zelf zwaar gewond ter aarde zag liggen, realiseerde hij zich wat er aan de hand zou kunnen zijn. Hij trok zijn voortreffelijke zwaard en reed op de schurk af: ‘Heer moordenaar, blijf staan. Alles wijst erop dat u mijn kameraad omwille van dit ondier gedood hebt.’

De gewetenloze en snode ridder was er graag vandoor gegaan, maar Walewein was hem zo dicht genaderd dat hij niet kon ontsnappen. Walewein sloeg zo fel op hem in, dat de booswicht van Lancelots paard moest stappen en uiteindelijk om genade smeekte. Walewein bedacht dat hij hem naar Lancelot zou brengen, vooraleer hij een beslissing zou nemen. Toen ze Lancelot bereikten, kwam die net weer bij bewustzijn. Zodra hij Walewein en de schurk gewaarwerd, riep hij uit: ‘Lieve vriend, sla hem dood! Als ik weet dat u dat doet, kan ik met een

gerust hart sterven.’

Na deze woorden draalde Walewein geen moment, maar sloeg de booswicht ter plekke het hoofd af. Daarop begon hij zijn gezel te beklagen: ‘Heer, laat me alstublieft weten of u van uw verwondingen denkt te genezen! Ik zal u helpen.’

Lancelot vertelde hem hoe hij in deze netelige situatie verzeild was geraakt: ‘Maar die schurk heeft me eigenlijk nog het meest toetakeld. Van die verwondingen heb ik veel pijn. Als ik ergens rustig kan blijven liggen, zal ik wel weer beter worden.’

Het deed Walewein zeer veel genoegen dit te horen. Hij verzorgde direct Lancelots wonden door er bloedstelpende kruiden op te leggen. Vervolgens zette hij Lancelot voorzichtig op diens paard en keerde zo snel mogelijk terug naar de kluizenaar bij het kruispunt. Onderweg bespraken ze hoe Walewein Lancelot op de been zou kunnen helpen.

Ze reden net zo lang door tot ze de kluis bereikten. Niet lang daarna zagen ze Moriaan, Gariët en Perceval aankomen. Iedereen was zeer verheugd. De kluizenaar bereidde snel een maaltijd. Voor Lancelot werd zo goed en zo kwaad als dat ging een bed klaar gemaakt waarop hij kon rusten. Ieder vertelde de anderen wat hem overkomen was. Moriaan liet weten hoe hij zijn vader gevonden had. Die nacht verbleven ze in alle rust in de kluis.

Nadat Lancelot de volgende dag op de hoogte gesteld was van wat de koningin was overkomen, wilde hij niet langer in de kluis blijven, nog niet voor alle rijkdommen ter wereld. Hij verklaarde dat hij genezen was en geen last meer had van zijn wonden. Hij wilde onmiddellijk ten strijde trekken. Dus moesten ze 's ochtends vroeg vertrekken, of ze wilden of niet. En dat deden ze ook. Onderweg controleerde Walewein Lancelots wonden.

Langzaam, maar gestaag reden ze voort, totdat ze nieuws

hoorden over hun vrouwe, de koningin. Zij werd belegerd door de koning van Ierland. Die had zoveel verwoest en verbrand, dat de omvang van de schade nauwelijks was te schatten. Hij had het beleg geslagen rond het kasteel waar de koningin zelf verbleef. Hij had een dure eed gezworen dat hij haar niet op vreedzame wijze zou laten gaan, en zodra hij het kasteel veroverd zou hebben, zou hij niemand sparen van degenen die daar binnen waren en zeker niet de koningin. Hij zou ze zo schandalig behandelen dat men daar lange tijd over zou spreken. Dit had de koning van Ierland gezworen bij zijn kroon en bij al hetgeen waarbij een koning zweert.

Toen Walewein, Gariët, Lancelot, Perceval en Moriaan in Arthurs rijk kwamen, zagen ze een kasteel met een brede, diepe gracht eromheen. Degene die dat had laten bouwen, was slim geweest, want het kasteel was vanaf de grond opgemetseld uit grijze stenen. Koning Arthur beschouwde dit als zijn beste kasteel, en gelukkig, het was nog niet veroverd. Voor zonsopgang moesten de belegerden vertrokken zijn. Mochten er daarna nog mensen in het kasteel worden aangetroffen, dan zou de koning van Ierland geen genade kennen: men zou hen koken of braden. Deze dure eed had de koning gezworen. De volgende dag zou hij naar dit kasteel komen, samen met degenen die het land veroverd en geplunderd hadden en van vele vrouwen en kinderen man of vader hadden gedood. In het land heerste grote angst vanwege de ellende die men ondervond.

Walewein, Lancelot, Gariët, Perceval en Moriaan zagen de mensen wegvlugten en hun have en goed in veiligheid brengen. Ze verkeerden in de angstige veronderstelling dat het slecht met hen zou aflopen. Onderweg kwamen ze veel volk tegen. Mannen, vrouwen en kinderen verlieten huis en haard; het vee dreven ze voor zich uit; hun bezittingen zeulden ze mee; sommigen gingen te paard, anderen te voet. Er zat niets anders voor hen op.

Heer Gariët vroeg een man die hij eerst hoffelijk had be-

groet, om inlichtingen over het land en over de mensen die op de vlucht waren. De brave borst antwoordde: ‘Ze menen alles verloren te hebben. De koning van Ierland zal naar dit kasteel komen. De mensen weten zich geen raad. Gods straffende hand heeft ons onheil bezorgd: koning Arthur is gevangen genomen, maar we weten niet waar hij wordt vastgehouden. Hij werd op verraderlijke wijze omsingeld toen hij op jacht was in een bos. Daar is hij voor het laatst gezien. De koning van Ierland maakt zich meester van heel het rijk. Wie zijn leven wil behouden, moet zich aan hem onderwerpen. Tegen zijn krachtige leger is ons weerloze volk kansloos. Bovendien hebben we geen enkele bescherming: zowel heer Walewein als heer Lancelot hebben ons land verlaten, tot onze grote ellende. We zijn verstoken van hulp, leiders en raad.’

Daarop vroeg Moriaan: ‘Is er iemand in dit kasteel?’

‘Er zijn daar tien ridders en een groot aantal huursoldaten. Voor hun leven valt te vrezen. Immers, de rampspoed die het land teistert, komt steeds dichterbij. Een jaar lang zijn ze bezig geweest dit kasteel in staat van verdediging te brengen. Ze beschikken daarbinnen over wapens en voedsel en over voldoende manschappen om stand te houden. Het kasteel is niet makkelijk in te nemen, zolang zij daarbinnen genoeg te eten hebben. Maar uiteindelijk zullen ze zich wel moeten overgeven. Ik denk dat God ons deze straf gezonden heeft. De koning van Ierland heeft een dure eed gezworen dat allen die zich verstouten het kasteel tegen hem en zijn troepen te verdedigen, het leven zullen verliezen, ook al zou hij het zeven jaar moeten belegeren. Dit heeft hij laten weten. Mochten ze het er toch levend van afbrengen, dan zullen hun vrouwen en kinderen afstand moeten doen van hun erfdeel. Wij verwachten absoluut geen hulp en daarom verlaten we zo snel mogelijk deze omgeving.’

Walewein sprak onmiddellijk: ‘Beste vriend, moge God u belonen voor uw inlichtingen.’

Walewein was van mening dat ze het prachtige en zeer sterke kasteel binnen moesten gaan. Ze begroetten de ridders en voetknechten met de heilwens dat God alles toch nog ten goede zou keren. Walewein, Lancelot, Gariët, Perceval en Moriaan werden van ganser harte welkom geheten, want men herkende hen. Vooral Waleweins en Lancelots komst werd met blijdschap begroet. Daarna stelde Walewein de aanwezigen op de hoogte van de dappere daden van de goede ridder Moriaan; volgens Walewein was hij een van de beste ridders onder de zon. Na Waleweins lofprijzing nam Moriaan het woord: ‘Het is een goede zaak als we hierbinnen stand kunnen houden, maar het zou beter zijn een uitval te wagen ter wille van koning Arthur. Het zou doodzonde zijn, als we dit kasteel zouden opgeven. We moeten ons leven in de waagschaal stellen en dan maar kijken wat er gebeurt.’

Walewein stemde daar direct mee in. Lancelot deed er nog een schepje bovenop: ‘Terecht wordt wijd en zijd schande gesproken over mensen die hun heer in de steek laten. We moeten het erop wagen. Ik hoop dat God ons binnen korte tijd te hulp zal schieten. We kunnen eer en roem verwerven door de koning, onze heer, te bevrijden. Ook al is hij nu gevangen, hij zal het er levend afbrengen, mits God het toestaat. Mijn hart zegt me dat we het wel zullen redden.’

Op deze wijze sprak Lancelot tegen heer Walewein en Moriaan. Zodra degenen die het kasteel wilden verlaten, Lancelots bedoeling doorhadden, was er geen ridder of voetknecht die het stevige kasteel wilde ontruimen of eruit wegtrekken. Ze meenden dat Moriaans advies uitstekend was. Omdat hij er zo angstaanjagend uitzag, zou hij wel een heel leger op de vlucht doen slaan, als hij daartoe de kans kreeg. Ze gaven hun erewoord dat ze bij hem zouden blijven en de anderen niet in de steek zouden laten, tenzij ze sneuvelden of andere bevelen zouden krijgen. Onmiddellijk hierna haalden ze alle hulp en alle voedsel binnen die ze konden krijgen en sloten de poorten voor

de koning van Ierland die met zijn leger zeer dicht in de buurt was.

Voor de avond bereikte deze koning het kasteel, ten zeerste verbolgen. In zijn gezelschap waren vele ridders en andere dappere soldaten. Zodra ze voor het kasteel stonden, liet de koning vragen of ze het wilden overgeven om het vege lijf te redden. Maar de belegerden antwoordden dat zij het nooit ofte nimmer vrijwillig zouden verlaten en dat zij evenmin hun heer, koning Arthur, zouden afvallen. Daarop zwoer de Ierse koning nog een dure eed: hij zou hen niet laten lopen, tenzij ze zich terstond overgaven. Maar de belegerden trokken zich niets van die dreigementen aan. Ze bereidden de verdediging voor. Vanaf de kantelen wierpen ze grote, zware stenen, zodat de Ieren zich moesten terugtrekken. In het open veld sloegen ze hun tenten op voor de nacht.

Toen de belegerden dat zagen, vreesden ze dat de Ierse koning de volgende dag meer ridders en troepen zou laten aanrukken. Daarom leek het hun beter om hun kans nú te grijpen en een uitval te wagen, voordat ze nog meer troepen op hun nek zouden krijgen. Ze moesten dus snel hun plan trekken, volgens Lancelot: ‘We kunnen niet ontsnappen. Evenmin mogen we hopen op hulp, en evenmin zullen we het kasteel ontruimen. We moeten profijt trekken uit deze situatie.’

's Nachts verbleven ze zonder enige vrolijkheid in het kasteel; ze spaarden hun krachten, zoals het goede en dappere krijgslieden betaamt. Ze aten en dronken naar hartelust. Bij het krieken van de dag was iedereen klaar wakker. Ieder popelde om de strijd aan te vangen. Ze trokken hun wapenrusting aan en lieten hun paarden haver geven.

Waarom zou ik het lang maken? Bij zonsopgang zaten de mensen uit het kasteel op stevige, krachtige paarden en waren ze van top tot teen bewapend. Zodra de poorten open waren, stormden ze met man en macht naar buiten. De Ierse schildwachten kregen hen in het oog en vielen hen aan, maar dat

hielp geen barst. Moriaan beet het spits af; hij maalde er absoluut niet om dat hij als eerste handgemeen raakte; nooit zag men een sterveling zulke reusachtige klappen uitdelen. Walewein, Perceval en Lancelot vochten net zo lang tot ze het Ierse legerkamp bereikten, waarbij ze velen doodsloegen. Uiteindelijk bereikten ze de tent van de Ierse koning. Zijn lijfwachten werden totaal verrast: voor ze zich konden verdedigen, hadden Arthurs ridders hun wapenrustingen, schilden en speren al in beslag genomen; niemand werd gespaard. Het gevolg van de koning sloeg de vrees om het hart, toen de goed bewapende ridders van koning Arthur hen in het nauw dreven; velen ontvingen fikse klappen voor ze het veld ruimden. De koning van Ierland werd gevangen genomen; niemand uit zijn gevolg verdedigde hem; allen waren al lang blij het er levend van af te brengen. De koning van Ierland moest zich wel overgeven, want anders hadden ze hem en ook zijn manschappen gedood. Ze brachten de koning naar het kasteel en sloten hem in een toren op. Nooit was iemand een gastvrijer onthaal bereid.

De strijd was gestreden. Het was Arthurs mensen voor de wind gegaan. De Ieren die het slagveld levend konden verlaten, lieten zich weinig gelegen liggen aan hun spullen. Daarom was er veel buit voor wie daar belang in stelde. Wat er nog bruikbaar was, sleepten ze het kasteel binnen. Velen kregen nooit geld voor die spullen, maar ze verkochten ze duur door hun leven erbij in te schieten en zonder te weten hoe ze ze kwijtraakten. Dat kwam omdat ze bang waren voor de slagen die Moriaan, Lancelot, Walewein en Perceval op het slagveld uitdeelden. Velen verkeerden daardoor in doodsnood. Nadat ze de gevangenen binnen het kasteel hadden gevoerd, sloten ze de poorten en hingen hun wapenschilden buiten aan de muren, ten teken dat ze zich verdedigen wilden. Zodra men Waleweins wapenteken herkende en Lancelots banier zag wapperen, ging het gerucht over hun strijd als een lopend vuurtje door het land. De Ieren hadden het zwaar te verduren. Degenen die de

koningin belegerden, gaven het beleg ijlings op; de andere troepen, die met de koning van Ierland Arthurs rijk waren binnengevallen, vreesden voor schande. Daarom zonden ze onderhandelaars naar Walewein om een verzoening te bewerkstelligen. Walewein pleegde overleg met de anderen en ze besloten dat de Ieren hun eerst koning Arthur moesten laten zien, voordat ze wilden onderhandelen over het losgeld voor hun eigen koning.

‘Op die manier hebben we alle touwtjes in handen bij het sluiten van vrede.’

Waarom zou ik een kort verhaal lang maken? Zeer tegen hun zin brachten de Ieren koning Arthur naar het kasteel als ‘losprijs’ voor hun eigen vorst. Het gerucht ging dat de koning van Ierland gevangen genomen was en dat Arthur zelf bij de vredesonderhandelingen aanwezig zou zijn. Daarop stroomden zoveel Britten op die plaats samen dat Arthur gewapenderhand uit handen van de Ieren werd bevrijd. Op een paard werd hij naar het kasteel gebracht. Zo liep het toch nog goed af voor Arthur: hij zelf was ontsnapt en de koning van Ierland had hij in zijn macht.

Nu zult u horen wat er met de koning van Ierland gebeurde. Toen deze vernam dat koning Arthur ontkomen was, onderwierp hij zich en bood geld en goederen, indien men hem liet gaan. Hij zou Arthurs land met al zijn troepen verlaten; hij wilde bovendien Arthurs leenman worden. Op deze wijze verplichtte de gevangen koning van Ierland zich Arthur het overeengekomen losgeld te betalen. Maar hierover zal ik verder zwijgen. Koning Arthur was zeer ingenomen met deze gang van zaken. Daarom liet hij een hofdag bijeenroepen, waar een ieder zich op zijn kosten te goed kon komen doen. Velen kwamen daarop naar Arthurs hof, maar niemand werd daar zo geëerd en geprezen als Perceval en Moriaan. Arthur schonk hun een buitengewoon grote beloning. Walewein vertelde de koning over Moriaan en diens vader; al hun wederwaardighe-

den verhaalde hij van a tot z. Daarom werd hij zeer geprezen.

Hierover zwijg ik nu om voort te gaan met het verhaal hoe Moriaan naar zijn vader terugkeerde die gewond bij zijn oom, de heremiet, lag, zoals ik hiervoor uit de doeken heb gedaan.

Hoe Arthurs ridders naar Moriane trokken en hoe daar een bruiloft gevierd werd

Nadat de oorlog met Ierland beëindigd was en koning Arthur zijn land weer in vrede regeerde, bedacht Moriaan dat hij wilde dat zijn vader en moeder in de echt werden verbonden. Hij verzocht zijn oom Perceval met hem mee te gaan. Die deed dat van ganser harte. Ook Walewein en Lancelot wilden meegaan, ter meerdere eer en glorie van Moriaan. Daarvoor was Moriaan hun dankbaar. Ze maakten zich klaar en vertrokken naar de kluis. Onderweg praatten ze genoeglijk over van alles en nog wat, totdat ze bij een rivier kwamen waar ze zich met een veerpont lieten overzetten. Vervolgens bereikten ze de kluis van Percevals oom die hen voortreffelijk onthaalde. Daar Agloval ondertussen van al zijn verwondingen genezen was, vroeg Moriaan hem of hij zijn belofte jegens de jonkvrouw wilde nakomen. Agloval beaamde dat: 'Ik wil graag de belofte gestand doen die ik uw moeder gedaan heb. Wanneer het u maar schikt, ik ben klaar!'

'Waarop wachten we dan nog,' zei Perceval. 'Uw zoon is zo'n goede, dappere en stoutmoedige ridder, dat u God veelvuldig mag danken dat u hem hebt teruggevonden. Bereid u voor. Wij gaan met u mee. Heer Walewein en heer Lancelot zijn met ons meegekomen: zij zullen ons vergezellen naar Moriane.'

Zonder een moment te verliezen vertrokken ze in gezelschap van Moriaan, die de weg kende.

Zodra de edelen van Moriane hoorden dat Moriaan met zijn

vader huiswaarts keerde, kwamen ze hen tegemoet. Sommigen van hen verzetten zich openlijk tegen een huwelijk om zo de onrechtmatig verworven goederen te kunnen behouden. Hierover maakte Moriaan zich zo kwaad, dat hij zijn zwaard trok en recht op de grootste gewapende bende af reed. Vijftien van die heren die hem zijn goed wilden onthouden, sloeg hij dood. De anderen smeekten daarop om genade en erkenden hem als leenheer: ze gaven het land terug aan Moriaans moeder en die beleende hen er weer mee.

Zodra deze zaken geregeld waren, werden Moriaans vader en moeder in de echt verbonden en vierde men op grootse en schitterende wijze en met veel vreugde hun bruiloft. De feestelijkheden duurden wel veertien dagen lang. Gedurende al die tijd kon iedereen vrijelijk in en uit lopen. Alle gasten kregen spijzen te kust en te keur voorgezet. Prachtige paarden werden weggegeven; grijs en bruin bont, veel baar geld en vele sieraden werden weggeschonken. Minstrelen en herauten werden rijkelijk begiftigd. Omdat er genoeg was, had iedereen het naar zijn zin. Op uitdrukkelijk verzoek van de bruidegom en van Perceval woonden Walewein en Lancelot de bruiloft bij. Niemand - arm of rijk - kwam iets te kort, zo'n overvloed heerste er. Maar waarom hier verder over uitgeweid?

Toen de festiviteiten afgelopen waren en alle edelen uit het land vertrokken waren, wilden Walewein, Lancelot en Perceval terugkeren naar Arthurs hof. Het liep immers tegen Pinksteren. Dan zou de koning - naar ik begrepen heb - de grootste hofdag bij elkaar roepen die ooit gehouden was, ter ere van Galahad, de zoon van Lancelot. Die zou namelijk op die dag naar het hof komen en daar tot ridder geslagen worden. Wijd en zijd ging het gerucht dat Galahad de graal zou veroveren en dat hij daardoor een einde zou maken aan de avonturen van de ridders van de Ronde Tafel. Bovendien zou hij plaats nemen in de Verschrikkelijke Zetel, waar nooit iemand in dorst te gaan zitten. Om niets van dit alles te hoeven missen, kwamen vele

prijzenswaardige lieden naar Arthurs hof. De koning had alle rijke en machtige edelen ontboden. Daarom wilden Lancelot, Walewein en Perceval niet langer in Moriane blijven. Ze namen afscheid van Agloval, van Moriaan en van diens moeder en vertrokken.

Uiteindelijk bereikten ze Camelot waar koning Arthur graag vertoefde als hij rust wenste. De koning was verheugd over de terugkeer van Walewein, Lancelot en Perceval. Zij vertelden hem uitvoerig over de dappere en stoutmoedige daden van Moriaan, over Agloval en over de bruiloft. De koning en de koningin luisterden met zeer veel genoegen naar hun verslag.

Over Moriaan zal ik niets meer vertellen, maar ik zal voortgaan met de *Graalqueeste*. Hoe de graal werd gewonnen, kunt u vinden in het boek dat nu volgt. Het tweede boek over Lancelot loopt hier af.

Ik bid God openlijk dat Hij Zich over mij ontfermen moge als mijn ziel geoordeeld wordt, en dat Hij mijn ziel naar het hemelrijk moge brengen. Amen!

Nawoord

Voor Vita

In zijn *Gesta regum Anglorum* (ca. 1125; *Geschiedenis van de Engelse koningen*) maakt de Britse geschiedschrijver Willem van Malmesbury melding van de vondst van een bijzonder graf. Tussen 1066 en 1087 werd op de kust van Zuid-Wales de laatste rustplaats van Walewein gevonden, ‘de zoon van koning Arthurs zuster [...] die over dat deel van Brittannië heerste dat nog steeds Walweitha [het Schotse Galloway] heet. Hij was een zeer dapper ridder, maar werd uit zijn koninkrijk verdreven [...]. Walewein deelde terecht in de roem van zijn oom, omdat zij de ondergang van hun ineenslopende vaderland jarenlang wisten tegen te houden [...]. Het graf was veertien voet [ruim vier meter!] lang. Volgens sommigen was hij dodelijk gewond door zijn vijanden en na een schipbreuk aan land gespoeld; volgens anderen werd hij tijdens een feestmaal door landgenoten vermoord.’ Willems bericht is een van de oudste vermeldingen van Walewein, de neef van koning Arthur, althans op schrift. Want ongetwijfeld werden de daden van koning Arthur en diens helden bezongen in liederen. Jammer genoeg zijn deze liederen niet opgetekend, zodat we naar de inhoud ervan moeten gissen. Het staat echter vast dat in de eerste helft van de twaalfde eeuw de Arthurliteratuur in het Latijn op gang komt en nog vóór de 1200 in het Frans een eerste grote bloeiperiode kent.

De scheppers van de Arthurroman

Zo'n tien jaar na Willem van Malmesbury's *Gesta regum Anglorum* schreef een andere Britse geschiedschrijver, Geoffrey van Monmouth, de eerste Arthurbiografie. In de *Historia regum Britanniae* (ca. 1135; *Geschiedenis van de koningen van*

Brittannië) vindt men in een notedop het - later beroemd geworden - relaas van Arthurs opkomst en ondergang. Geoffrey vertelt hoe Arthur met behulp van Merlijns toverkunsten verwekt wordt. Vervolgens wordt verhaald hoe Arthur na zijn kroning tot koning der Britten de opstandige Saksen, de aartsvijanden der Britten, verslaat en daarna Ierland, IJsland, Noorwegen en Gallië aan zich onderwerpt. Op het hoogtepunt van zijn roem houdt Arthur in Caerleon-on-Usk (Zuid-Wales) een hofdag vol pracht en praal. De feestvreugde wordt verstoord door afgezanten van de Romeinse keizer: zij eisen de achterstallige belasting op. Na advies van onder andere Walewein en Keie te hebben ingewonnen stuurt Arthur de Romeinse delegatie met lege handen naar huis. Arthur brengt een enorme legermacht op de been, vertrouwt zijn rijk toe aan zijn neef Mordred en steekt het Kanaal over. Hij brengt de Romeinse legioenen een verpletterende nederlaag toe. Als hij naar Rome op wil trekken om definitief met de keizer af te rekenen, hoort hij dat zijn plaatsvervanger Mordred zich de Britse troon heeft toegeëigend. Arthur keert noodgedwongen naar zijn koninkrijk terug. In het eerste treffen met Mordred op Britse bodem sneuvelt Walewein. Na een lange reeks gevechten weet Arthur Mordred uiteindelijk in Cornwall te verslaan. Maar in het laatste gevecht is Arthur dodelijk gewond geraakt: hij wordt naar het Eiland van Avalon gebracht om daar te herstellen. Dank zij Geoffreys geschiedverhaal stond de historiciteit van koning Arthur in de middeleeuwen min of meer vast.

Rond 1155 bewerkte een zekere Wace deze Latijnse kroniek in paarsgewijs rijmende, Franse verzen: de *Roman de Brut* (letterlijk: *Het verhaal van Brutus in het Frans*). De dichter werkte in opdracht van Hendrik II, koning van Engeland (1154-1189), en zijn gemalin Eleonora van Aquitanië (1122-1204). De *Roman de Brut* moest aantonen dat Hendrik en Eleonora de legitieme opvolgers van koning Arthur waren. De heersers over Engeland waren van origine immers ordinaire

zeerovers: ze stamden af van de vervaarlijke Vikingen die in de negende en tiende eeuw plunderend en verkrachtend West-Europa hadden afgeschuimd. Na hun vestiging in Normandië veroverden ze in 1066 Engeland. Door zich koning Arthur toe te eigenen hadden de Engelse koningen een even beroemde voorganger als hun Franse ambtgenoten, de opvolgers van Karel de Grote (768-814). In zijn *Roman de Brut* maakte Wace niet alleen melding van de Ronde Tafel, maar zinspeelde hij er ook op dat tijdens de twaalfjarige vredesperiode die aan de beroemde hofdag in Caerleon-on-Usk voorafging, vele avonturen en wonderen plaatsvonden ter meerdere eer en glorie van koning Arthur.

Arthurs literaire zegetocht werd eerst goed in gang gezet door Chrétien de Troyes. Tussen 1170 en 1190 schreef hij vijf Arthurromans: *Erec en Enide*, *Cligès*, *Lancelot*, *Yvain* en *Perceval*. Chrétien situeerde zijn teksten in de twaalfjarige vredesperiode waarover Wace expliciet gesproken had. In alle vijf wordt één episode uit de regering van Arthur behandeld, met dien verstande dat niet koning Arthur, maar een van zijn ridders de avonturen beleeft.

Met zijn romans zette Chrétien de trend: alle latere Arthurromans (niet alleen in het Frans, maar ook in het Duits, het Nederlands, het Engels en zelfs het Hebreeuws) zijn schatplichtig aan het oeuvre van de Franse meesterromancier. Dat geldt zowel voor de macro- als voor de microstructuur.

Variëren met bekende elementen

De Arthurromans van Chrétien en zijn school vertonen een opvallende gelijkenis. Vrijwel steeds opent zo'n roman met een hofscène: koning Arthur houdt tijdens Pasen of Pinksteren een feestelijke hofdag in een van zijn residenties (Camelot, Kardoel, Caerleon). De belangrijkste ridders (zoals Walewein en

Keie) zijn aanwezig: ze brengen de dag in pais en vree door. Deze rust wordt dan wreed verstoord, doordat zich van buiten af een avontuur aandient. Dit kan een jonkvrouw in nood zijn, maar ook een magisch voorwerp. Een van de ridders verklaart zich bereid het avontuur op zich te nemen. Vaak wordt de held extra ‘aangespoord’ door spottende opmerkingen van Arthurs hofmaarschalk Keie. In Chrétiens *Perceval* wordt in de eerste hofscène de koningin door een ridder in een rode wapenrusting beledigd. Terwijl alle ridders van de Ronde Tafel met stomheid geslagen zijn, komt Perceval toevallig binnen rijden: hij wil ridder worden en verzoekt de koning om een wapenrusting. Keie bijt hem toe dat hij maar achter die rode ridder moet aangaan: diens wapenrusting zal Perceval precies passen. Perceval volgt Keies advies op: hij doodt de rode ridder en trekt diens wapenrusting aan.

Na de eerste hofscène beleeft de held een lange reeks avonturen. Daarbij verslaat hij en passant reuzen, dwergen, draken en ander ongedierte en redt hij jonkvrouwen uit benarde posities. De held maakt letterlijk een eind aan de kwalijke praktijken die her en der heersen. Het gevolg is dat de streken die buiten Arthurs invloedssfeer lagen, uiteindelijk de Arthuriaanse regels aanvaarden of krijgen opgelegd. Aan het eind keert de held, beladen met eer en roem, naar Arthurs hof terug, waar hem een gastvrij onthaal wacht.

Niet alleen wat betreft de grote lijnen lijken alle Arthurromans op elkaar, ook de afzonderlijke episodes waaruit een roman is opgebouwd, vertonen grote gelijkenis. In Chrétiens *Erec en Enide* bereikt Erec een stad waar elk jaar een sperwer (een kostbare jachtvogel) wordt geschonken aan de ridder met de mooiste vriendin. Twee jaar achter elkaar is de prijs gegaan naar een nogal snoeverige ridder. Ook in het derde jaar durft geen der aanwezige ridders de aanspraken van die ridder te bestrijden, met uitzondering van Erec. Nadat hij de ridder in een tweekamp verslagen heeft, mag hij de prijs in ontvangst

nemen. In de *Roman van Walewein en Keie* komt een soortgelijk hoofdstuk voor: daarin laat Walewein een arrogante hertog een toontje lager zingen.

Wie een aantal Arthurromans achter elkaar leest, krijgt allicht het gevoel dat hij steeds maar meer van hetzelfde tot zich neemt. Voor middeleeuwers lag dat anders. In de middeleeuwen ligt originaliteit niet zozeer in het verzinnen van geheel nieuwe verhalen, als wel in het variëren met bekende elementen. De variatie kan tot uiting komen in de wijze waarop bekende verhaalelementen met elkaar gecombineerd zijn (macrostructuur) en/of door binnen een verhaalelement subtiele wijzigingen aan te brengen (microstructuur). Dit variëren met bekende elementen is kenmerkend voor de middeleeuwse Arthurroman. Op de keper beschouwd verschillen de middeleeuwse Arthurromans niet zoveel van onze detectives, thrillers of doktersromans.

Een wandkleed voor koning Arthur

In de romans van Chrétien en zijn ‘leerlingen’ wordt slechts een aantal episodes uit de regeringsperiode van de roemrijke koning Arthur beschreven, zij het met een centrale held. Dit leidde ertoe dat het zicht op het geheel enigszins verdween. Tussen 1215 en 1250 keerde men daarom terug naar een meer kroniekachtige geschiedenis van koning Arthur. Daarbij maakte men enerzijds gebruik van de gegevens die Geoffrey van Monmouth en Wace hadden aangedragen, anderzijds putte men naar hartelust uit het reservoir aan thema's en motieven uit de ‘episodische’ romans. Aldus ontstond een reusachtige, vijfdelige cyclus waarin de regering van koning Arthur van begin tot eind opgetekend is: de *Lancelot-en-prose*, naar de centrale held Lancelot.

Het eerste deel verhaalt hoe de graal, de beker die Christus

bij het Laatste Avondmaal gebruikt had, in Brittannië terechtkomt. In het tweede deel wordt eerst de geschiedenis van Merlijn uit de doeken gedaan; vervolgens wordt verteld hoe Arthur verwekt werd en hoe hij koning van Brittannië werd door het zwaard uit de steen te trekken. Lancelot is de hoofdpersoon van het derde deel: zijn opvoeding, zijn intrede aan Arthurs hof en zijn liefdesperikelen met Arthurs gemalin Guinevere. De zoektocht naar de graal komt in het vierde deel (*Graalqueeste* genaamd) aan de orde. Ten slotte behandelt het vijfde deel (*Arthurs dood*) de ondergang van Arthur en zijn rijk.

De belangrijkste vernieuwing van de *Lancelot-en-prose* is de vervlechtingstechniek. Het verhaal wordt niet meer rechttoe, rechtaan verteld, maar steeds worden de avonturen van telkens andere ridders behandeld. Nu eens volgt men ridder A gedurende enige tijd, daarna ridder B, vervolgens ridder C, dan wordt de verhaaldraad van ridder A weer opgenomen, vervolgens die van C, enzovoort enzovoort. Vaak maken de afzonderlijke avonturen deel uit van een zoektocht of queeste naar een bepaalde ridder (Lancelot bij voorbeeld) of een voorwerp (de graal). Op die manier ontstaat als het ware een reusachtig wandkleed waarbij de draden soms verdwijnen om op een andere plaats weer aan de oppervlakte te komen.

De ridders van de Ronde Tafel

Zowel in de ‘episodische’ als in de historische teksten over koning Arthur treden dezelfde personen op. Vier ridders van de Ronde Tafel zullen hieronder wat nader bekeken worden: Walewein, Keie, Lancelot en Perceval.

Walewein komt vanaf de oudste teksten voor als de neef van koning Arthur. Volgens overlevering is hij de zoon van een van Arthurs (half)zusters. Walewein is de steun en toeverlaat niet alleen van koning Arthur, maar ook van alle jonge ridders die

Arthurs hof opzoeken. Hij wordt gezien als hét toonbeeld van hoofsheid: hij is dapper en onverschrokken; hij zal nimmer op de vlucht slaan; zowel met speer als zwaard weet hij zich uitstekend te weren; hij zal een overwonnen tegenstander altijd genade schenken; nooit ofte nimmer zal hij zijn naam verzwijgen; Gringalet is zijn trouwe paard; hij weet (vaak beter dan artsen) hoe verwondingen opgelopen tijdens een gevecht met succes behandeld kunnen worden; nieuwelingen geeft hij de eerste lessen in hoofs gedrag; hij is buitengewoon knap en vele dames vallen voor zijn charmes, maar ofschoon hij vaak het bed met hen deelt, is hij nimmer in het huwelijk getreden. Tot slot dient te worden opgemerkt dat Walewein in de Franse literatuur allengs negatiever wordt voorgesteld: Walewein faalt waar anderen slagen. Het dieptepunt wordt bereikt wanneer Walewein in het laatste deel van de *Lancelot-en-prose* koning Arthur aanspoort Lancelot in diens kasteel in Frankrijk te belegeren. Daardoor is hij in feite verantwoordelijk voor de definitieve ondergang van koning Arthur.

Ook Keie behoort tot de oudste Arthuriaanse personages. De traditie wil dat Arthur gezoogd werd door Keies moeder. Uit dankbaarheid daarvoor zou Arthur zijn voedsterbroer tot hofmaarschalk hebben benoemd. In vele Arthurromans blaft Keie nieuwelingen aan het hof af. Keies cynische karakter zou een gevolg zijn van het feit dat hij de borst kreeg van een kwaadaardige min.

Lancelot begon zijn zegetocht in Arthurs wereld in Chrétiens gelijknamige roman. In die tekst bevrijdt hij Arthurs gemalin uit handen van een ontvoerder en wordt hij voor het eerst genoemd als haar minnaar. In de latere teksten groeit hij uit tot Arthurs allerbeste ridder. Hij beleeft het ene avontuur na het andere uit liefde voor zijn geliefde, Guinevere. Hij wordt slechts overtroffen door zijn zoon Galahad, die voorbestemd is om de graal te vinden.

Perceval woonde - aldus Chrétien - met zijn moeder in een

onherbergzaam woud in Wales, vandaar zijn bijnaam de Wels. Omdat zijn moeder haar echtgenoot en twee andere zonen had zien omkomen in riddertoernooien, wilde ze haar jongste zoon verre van de beschaafde wereld houden. Tevergeefs, want zodra Perceval bij toeval een aantal ridders ontmoet, wil hij naar Arthurs hof. Omdat Perceval altijd de rode wapenrusting draagt die hij aan het begin van zijn carrière buitmaakte, wordt hij nogal eens de rode ridder genoemd. In Chrétien's *Perceval* lijkt hij voorbestemd om de graal te vinden. Zeker weten doen we dat niet, omdat Chrétien deze roman (zijn laatste) onvoltooid achterliet. Bovendien is in latere teksten de hoofdrol in de graalqueeste weggelegd voor Lancelots zoon Galahad, met Perceval als een goede tweede.

Opvallend is dat koning Arthur in de 'episodische' romans nauwelijks een rol speelt. Hij trekt zelden of nooit uit op avontuur, maar blijft thuis, wachtend op berichten van zijn rondlopende ridders. Zijn hof is begin- en eindpunt van elke tocht. Arthurs hof is niet meer dan het decor waarvoor zich de avonturen van de ridders van de Ronde Tafel voltrekken. In de *Lancelot-en-prose* doet Arthur eigenlijk alleen in het tweede en het laatste deel actief mee.

'Der avonturen vader'

Rond 1118 leefde in of bij het Vlaamse Melle een zekere Walewein. Dat weten we uit een oorkonde van dat jaar die hij mede 'ondertekend' heeft. Ongetwijfeld is deze Walewein van Melle vernoemd naar de beroemde neef van koning Arthur. Rond 1100 (dus lang voor Chrétien) deden in Vlaanderen hoogst waarschijnlijk al verhalen de ronde over koning Arthur en zijn ridders. Maar pas anderhalve eeuw later worden Arthurteksten in het Middelnederlands op schrift gesteld, zowel 'episodische' romans (bij voorbeeld de *Roman van Walewein*) als vertalingen

van de meer ‘historische’ *Lancelot-en-prose*. In een van die vertalingen van de *Lancelot-en-prose* (de *Roman van Lancelot* getiteld) zijn de *Roman van Walewein en Keie* én de *Roman van Moriaan* ingebed in het grotere ‘historische’ geheel. Dat blijkt het duidelijkst uit de wijze waarop hoofdstukken beginnen én eindigen. Net als in de *Roman van Lancelot* worden de afzonderlijke avonturen stevast afgesloten met een mededeling in de trant van ‘Hier zwijg ik verder over [...] en vertel nu over [...]’, waarna het volgende avontuur wordt aangekondigd met woorden als ‘Volgens het boek reed [...]’.

In tegenstelling tot de Franse Arthurteksten wordt Walewein in de Middelnederlandse Arthurromans positief gewaardeerd. Zowel in de *Roman van Walewein en Keie* als in de *Roman van Moriaan* draagt hij de - overigens onvertaalbare - eretitel ‘der avonturen vader’. Ofschoon in beide romans voor Walewein de hoofdrol is weggelegd, verschillen ze aanmerkelijk van elkaar. Doordat de hoofdstukken van de *Roman van Walewein en Keie* relatief kort zijn (gemiddelde lengte 333 verzen) lijkt deze Arthurroman een opeenstapeling van allerhande avonturen die elk kort en krachtig verteld worden. In de gemiddeld 672 verzen tellende hoofdstukken van de *Roman van Moriaan* daarentegen worden de afzonderlijke avonturen breed uitgesponnen.

Het toonbeeld van hoofsheid

De *Roman van Walewein en Keie* opent traditiegetrouw met een hofdag. In tegenstelling tot alle andere Arthurromans komt het avontuur niet van buiten af, maar van binnen uit. Doordat Keie Walewein valselijk beschuldigt, ziet deze zich genoodzaakt het hof te verlaten op zoek naar avonturen. Door dit afwijkende begin wordt de lezer van meet af aan op het verkeerde been gezet. En zo zal het de hele roman door gaan. Bijna alle

avonturen hebben een ‘abnormale’ afloop, althans in vergelijking met hoe het meestal in Arthurromans toegaat. Twee voorbeelden mogen hier volstaan.

Waleweins gevecht met de draak loopt aanvankelijk precies als in het sprookje van de drakedoder. Walewein overwint na een lange en moeilijke strijd de draak, maar raakt daarbij zwaar gewond. Ook het verschijnen van de hofmaarschalk is traditioneel, maar diens rol wijkt af van het stramien. In plaats van Walewein extra toe te takelen om zelf als drakedoder door het leven te kunnen gaan (vergelijk Lancelots avontuur in de *Roman van Moriaan*) helpt hij Walewein. Hij zorgt er zelfs voor dat Arthurs neef met groot ceremonieel door zijn heer wordt binnengehaald. Kortom, de wereld op z'n kop.

Het tweede voorbeeld betreft het motief van het geschonden gastrecht. Nadat Walewein de jonkvrouw uit de put heeft bevrijd, doodt hij twee neven van haar minnaar. Later bereikt hij een kasteel waar hij gastvrij wordt onthaald. Omdat Waleweins gastheer de oom van de twee gedode ridders is, wil hij wraak nemen. De kasteelheer wil Walewein ter plekke doden, maar het gastrecht verbiedt dat. Tot zover is er niets nieuws onder de zon (vergelijk Waleweins avontuur in de *Roman van Moriaan*). Nieuw is wél dat de vriendin van Waleweins gastheer een tweekamp voorstelt, zodat Walewein op eervolle wijze kan bewijzen dat hij zijn tegenstander in een reglementair gevecht uitgeschakeld heeft. Nieuw is ook dat Walewein op eigen initiatief zijn hoofd in een kistje legt. Op die manier helpt hij namelijk zijn gastheer. Diens vriendin wil namelijk pas met hem naar bed, als hij haar het hoofd van Walewein brengt. Het laatste verhaalelement doet denken aan een episode uit de *Wraak van Ragisel*. Walewein arriveert - in Keies wapenrusting - op het kasteel van een jonkvrouw die hopeloos verliefd op hem is. Ze voorvoelt echter dat Walewein nimmer de hare zal willen worden en daarom heeft ze een graf voor hen tweeën laten maken. Mocht Walewein ooit eens haar kasteel aandoen, dan moet hij

door een raampje kijken waarachter zij een soort guillotine heeft laten installeren om hem te onthoofden; daarna zal zij de hand aan zichzelf slaan, zodat ze samen begraven kunnen worden. Omdat zij Walewein abusievelijk voor Keie houdt, kan Walewein ongedeerd zijn nek door het raampje steken.

De *Roman van Walewein en Keie* bevat vele knipoogjes naar andere Arthurromans. In de roman wordt echter een scherp onderscheid gemaakt tussen hoofs en onhoofs gedrag door Walewein tegenover Keie te plaatsen. Nu wordt Keie in vele romans negatief beschreven vanwege zijn scherpe tong, maar hij is geenszins laf. In de *Roman van Walewein en Keie* is hij dat wel: Keie kan niet dieper zinken, hij is het prototype van de onhoofse ridder.

Tegenover hem staat Walewein, het toonbeeld van hoofsheid: bescheiden, dapper, onverschrokken, altijd bereid anderen te helpen. In de *Roman van Walewein en Keie* worden met betrekking tot Walewein bijna alle registers opengetrokken: alle avonturen van Walewein zijn even zoveel voorbeelden van gewenst hoofs gedrag. Alleen Waleweins rol als ‘ladykiller’ komt niet uit de verf. Op de vraag of de jonkvrouw-uit-de-put met hem in één bed moet slapen, antwoordt Walewein ontkennend!

De steun en toeverlaat van koning Arthur

Ofschoon ook in de *Roman van Moriaan* dankbaar gebruik gemaakt is van bekende Arthuriaanse thema's en motieven, is deze roman op velerlei wijzen hecht verbonden met de *Roman van Lancelot*.

Allereerst is er de verbinding met de Graalqueeste. De geleerde klerk die Aglovals droom duidt, beweert dat Perceval alleen maar mag helpen de graal te vinden: Galahad is de echte graalridder. In de tweede plaats wordt er een verband gelegd

met het vijfde en laatste deel van de Lancelot-cyclus (*Arthurs dood*), waarin de ondergang van koning Arthur in geuren en kleuren beschreven wordt. De inval in Arthurs rijk door de koning van Ierland lijkt te preluderen op Arthurs fatale strijd tegen Mordred: ook dan mist hij zijn voornaamste ridders, te weten Walewein en Lancelot. Ten derde wordt er naar voren verwezen, naar het derde deel van de cyclus. Moriaan is immers verwekt tijdens Aglovals zoektocht naar Lancelot. In het derde deel van de *Roman van Lancelot* zijn vrijwel alle ridders van de Ronde Tafel op zoek naar Lancelot die - na een blauwtje te hebben gelopen bij Guinevere - letterlijk krankzinnig rondzwerft.

Waleweins en Lancelots avonturen worden vermengd met Moriaans zoektocht naar zijn vader. Hoewel de auteur in de proloog te kennen geeft dat zijns inziens Agloval de beste papieren heeft, lijkt met het vaderschap een beetje gerommeld te zijn. In andere 'episodische' Arthurromans waarin een onbekende jonge ridder samen met Walewein de hoofdrol vervult, streven beide ridders hetzelfde doel na. De twee zoektochten in de *Roman van Moriaan* leiden uiteindelijk wel naar hetzelfde doel (namelijk de verblijfplaats van Perceval en Agloval), maar aanvankelijk zoeken Walewein en Lancelot enerzijds en Moriaan anderzijds verschillende personen.

De *Roman van Moriaan* zoals we hem kennen, roept vele vragen op. Bij voorbeeld: waarom gaat Lancelot met Walewein mee? In geen andere Arthurroman verlaten twee gerenommeerde ridders tegelijk Arthurs hof. Ondanks de vele raadsels die rond de *Roman van Moriaan* hangen, is voor Walewein duidelijk een belangrijke rol weggelegd. Hij wijst de onstuimige Moriaan het juiste pad naar hoofsheid én hij blijkt de beste arts ter wereld te zijn. Maar bovenal is het aan hem te danken dat het rijk van koning Arthur niet voortijdig aan zijn eind komt, want Walewein redt zijn oom niet alleen, hij gaat ook op zoek naar Perceval en ontmoet onderweg Moriaan.

Slotakkoord

Rond 1470 legde Sir Thomas Malory de laatste hand aan zijn versie van de geschiedenis van koning Arthur: de *Morte d'Arthur*. In eenentwintig boeken schildert hij als laatste in de middeleeuwen de avonturen van de ridders van de Ronde Tafel. Volgens Malory stierf Walewein bij zijn terugkeer uit Gallië om Mordred af te zetten: ‘En op het middaguur dan gaf Heer [Walewein] de geest; de koning liet hem ter aarde bestellen in een kapel in het Kasteel van Dover; en daar kan iedereen nog zijn schedel zien.’

Sinds Willem van Malmesbury de vondst van Waleweins graf in Wales bekend maakte, en Malory's slotakkoord zijn er bijna 350 jaar verlopen. Waleweins graf blijkt plotseling van het westen naar het oosten te zijn ‘verhuisd’, zonder dat iemand zich daarom lijkt te bekommeren. Maar in die drie en een halve eeuw is er ontzettend veel gebeurd, of liever geschreven: duizenden perkamenten bladen zijn volgepend met de belevenissen van koning Arthur en zijn ridders van de Ronde Tafel.

Na Malory is het min of meer afgelopen met Arthurs literaire carrière. De humanisten uit de vijftiende en zestiende eeuw wezen deze verhalen als onhistorisch van de hand. Bovendien waren ze van mening dat de Arthurromans een uiting waren van de onbeschaafde barbaren die tussen de klassieke oudheid en hun eigen tijd hun tijd verdaan hadden met beuzelarijen in plaats van met de prachtige klassieke poëzie. Het doek valt voor Arthur, Perceval, Lancelot, Keie en Walewein. In de negentiende eeuw wordt de middeleeuwse Arthurliteratuur herontdekt. Voor de tweede keer veroveren Arthur en zijn neef Walewein de Westeuropese literatuur. Maar dat is weer een ander verhaal.

Verantwoording

Elke taal is voortdurend aan veranderingen onderhevig. Woorden die in de jaren zestig ‘in’ waren, worden heden ten dage niet meer gebruikt. Bovendien doen teksten uit die jaren nu gedateerd aan. Als een taal in een relatief korte periode van zo'n dertig jaar zo kan veranderen, hoeft het geen verbazing te wekken dat de taal die zes à zeven eeuwen geleden in de Lage Landen werd gesproken (het Middelnederlands), min of meer een vreemde taal is geworden. Vele woorden en zinswendingen zijn volledig in onbruik geraakt. Aan de andere kant worden sommige woorden nog steeds gebruikt, hoewel ze in de loop der eeuwen een geheel andere betekenis kunnen hebben gekregen. Een in Middelnederlandse verhalen geïnteresseerde leek is daarom meestal niet zonder meer in staat de Middelnederlandse teksten te lezen. Aantekeningen, woordverklaringen of commentaren kunnen in zo'n geval uitkomst bieden.

Door de oorspronkelijke tekst in hedendaags Nederlands om te zetten wordt de taalbarrière volledig geslecht. Bij een vertaling hoeft de lezer immers zijn hoofd niet meer te breken over allerlei rare woordjes, maar kan hij zich concentreren op het verhaal. Die lezer dient wel te bedenken dat een vertaling de oorspronkelijke tekst niet kan vervangen. Een vertaling is immers te allen tijde een interpretatie, of het nu om een letterlijke vertaling, dan wel een vrije bewerking gaat.

Bij het vertalen van de *Roman van Walewein en Keie* en de *Roman van Moriaan* (zie ‘Geraadpleegde en aanbevolen literatuur’ voor de gebruikte tekstedities) heb ik in één opzicht drastisch ingegrepen: de versvorm is vervangen door proza. Nu zal wel niemand menen dat de Middelnederlanders in paarsgewijs rijmende verzen converseerden. In principe is rijm niet meer dan een geheugensteuntje bij het mondeling voordragen én het

beluisteren van epische teksten. Vanaf de twaalfde eeuw werd het rijm meer en meer een conventie: verhalen (en zeker Arthurromans) werden nu eenmaal berijmd. Omdat tegenwoordig vrijwel alle verhalende teksten (romans, novellen, verhalen, detectives, moppen, sprookjes) in proza worden opgeschreven, heb ik de oorspronkelijke vorm vervangen door een hedendaagse.

De vertalingen volgen de oorspronkelijke teksten op de voet. Ter wille van de leesbaarheid heb ik me hier en daar enige vrijheden veroorloofd. Ik volsta hier met het geven van vier voorbeelden.

In het Middelnederlands worden zinnen vaak met behulp van woorden als toen, daarna, hierop, nu aan elkaar gekoppeld; in mijn vertaling heb ik er om stilistische redenen de voorkeur aan gegeven dergelijke woordjes nu eens weg te laten, dan weer het zinsverband met behulp van andere woorden duidelijk te maken.

Een tweede ingreep betreft de aanduiding van de spreker: in het Middelnederlands wordt steeds aangegeven wie aan het woord is, waarschijnlijk ten behoeve van een luisterend publiek. Omdat in vele gevallen uit de context duidelijk is wie het woord voert, heb ik een groot aantal van deze sprekersaanduidingen weggelaten.

Ten derde wordt in het Middelnederlands de handelende persoon vaak aangeduid met hij of zij; de lezer moet dan maar uitzoeken wie er bedoeld wordt; daarom heb ik op vele plaatsen de eigennaam van het handelende personage ter verduidelijking toegevoegd.

Ten slotte heb ik beschrijvingen hier en daar samenvattend weergegeven; omslachtige (mede door het rijm bepaalde) formuleringen als ‘bereikte een rivier die zeer diep en breed was en woest stroomde’ geef ik als volgt weer: ‘bereikte een brede, diepe, woest stromende rivier’.

Rest mij nog een woord van dank te richten tot Greet Kettenis en Annemarie 't Hart-Meesen die ieder twee hoofdstukken van de *Roman van Walewein en Keie* hebben vertaald en die bovendien het complete typoscript grondig hebben doorgenomen en van commentaar voorzien. Jef Janssens, Karel Maartense, Frits van Oostrom en Norbert Voorwinden wil ik van ganser harte dank zeggen voor hun open aanmerkingen op (een van) de vertalingen.

Literatuur

De *Roman van Walewein en Keie* is slechts beschikbaar in de editie die Jonckbloet halverwege de vorige eeuw vervaardigde van de gehele Haagse Lancelotcompilatie: *Roman van Lancelot (XIIIe eeuw)*. Naar het (eenig-bekende) handschrift der Koninklijke Bibliotheek [...] uitgegeven door W.J.A. Jonckbloet. 's-Gravenhage, 1846-1849. 2 dln. De tekst beslaat de verzen 18603-22265 van het derde boek (deel 2, p. 126-151).

De *Roman van Moriaan* werd eveneens door Jonckbloet uitgegeven (Boek 2, 42547-47250 = deel 1, p. 284-316). Deze Arthurroman verscheen echter ook drie keer als afzonderlijke publikatie: *Roman van Moriaen*. Uitgegeven door J. te Winkel. Groningen, 1878; *Dat scone bediet van Moriane*. Met inleiding, aantekeningen en bibliografie van A.T.W. Bellemans. Antwerpen, 1942 (Klassieke galerij 3) [deze editie is overigens niet volledig]; *Moriaen*. Opnieuw uitgegeven en geannoteerd door H. Paardekooper-Van Buuren & M. Gysseling. Zutphen, [1970] (Klassiek letterkundig pantheon). In de reeks 'Arthurian romances unrepresented in Malory's *Morte d'Artur*' verscheen als deel 4 *Morien*. A metrical romance rendered into English prose from the mediaeval Dutch by Jessie L. Weston [...]. London, 1901.

De laatste jaren worden steeds meer Arthurteksten vertaald, zowel uit het Middelnederlands als uit het Frans en Engels. Zonder te streven naar volledigheid wijs ik op de volgende vertalingen in het Nederlands:

Chrétien de Troyes: *Perceval of het verhaal van de Graal*. Vertaling [uit het Oudfrans] René E.V. Stuip. Utrecht/Antwerpen, 1979. (Prisma klassieken 17).
Heer Gawein en de groene ridder. Vertaling [uit het Engels] Erik Hertog, Guido Latré [&] Ludo Timmerman. Utrecht/

Antwerpen, 1979. (Prisma klassieken 27).

Marie de France: *Lais*. Twaalf liefdessprookjes uit de twaalfde eeuw met een Nederlandse vertaling door Corine Kisling & Paul Verhuyck [...]. Deventer, 1980.

Chrétien de Troyes: *Lancelot. Arthurs ridder, Guineveres minnaar*. Nederlandse vertaling [uit het Oudfrans]: Tony Meesdom & Marina Raeymaekers. Antwerpen, 1982.

Marie de France: *De lais*. Vertaling [uit het Oudfrans] Anneli Vermeer-Meyer. Utrecht/Antwerpen, 1982. (Prisma klassieken 59).

Sir Thomas Malory: *De Morte d'Arthur*. Vertaling [uit het Engels] Wim Tigges. Utrecht/Antwerpen, 1981. (Prisma klassieken 50).

Penninc & Pieter Vostaert: *Roman van Walewein*. [Uit het Middelnederlands] vertaald door R.J. Wols. Utrecht/Antwerpen, 1983. (Prisma 2150).

Merlijn de tovenaer of Het boek van de Graal. Vertaald uit het Frans door Jan Versteeg. Utrecht/Antwerpen, 1984. (Prisma 2039).

De achterkant van de Ronde Tafel. De anonieme Oudfranse lais uit de 12e en 13e eeuw vertaald en toegelicht door Ludo Jongen & Paul Verhuyck [...]. Deventer, 1985. (Deventer drukken 2).

Roman van Lancelot. Samenstelling en vertaling [uit het Middelnederlands]: J.P. Bruggink, P.J.J. van Geest, C.P.L. Körnmann Rudi [e.a.]. Amsterdam, 1986. (Griffioen).

Het aantal studies over de middeleeuwse Arthurliteratuur is schier onafzienbaar.

Handige en overzichtelijke inleidingen zijn: *Koning Artur in de Nederlanden* (Middelnederlandse Artur- en Graalromans ingeleid en geannoteerd door J.D. Janssens. Utrecht, 1985), *Koning Arthur en de Middeleeuwen* (*Bzzlletin* 124, maart 1985) en *Arturus rex. Volumen 1: Catalogus. Koning Artur en de Nederlanden* (Ediderunt W. Verbeke,

J. Janssens & M. Smeyers. Leuven, 1987. *Mediaevalia Lovaniensia* 1/16). *The Arthurian encyclopedia* (New York/London, 1986) geeft beknopte informatie, gevolgd door een bibliografie, over alles wat met Arthur en zijn ridders van de Ronde Tafel te maken heeft. Voor een bredere oriëntatie op de middeleeuwse cultuur kan gewezen worden op Joachim Bumke: *Hoofse cultuur. Literatuur en samenleving in de volle Middeleeuwen* (vertaald door Karin Hilbers & Annelies van Hommelen. Utrecht, 1989. Aula 837 + 838) en F.P. van Oostrom: *Het woord van eer. Literatuur aan het Hollandse hof omstreeks 1400* (derde druk. Amsterdam, 1992).